

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
t.a.v. DGBK/BDF/BI&D
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Behandeld door

Doorkiesnummer
070 342 48 26

E-mail

Onderwerp
Aanvraag tot vaststelling
van de subsidie

Datum
19-06-2020

Geachte heer Bagchus,

Middels deze brief wil het CDA een aanvraag indienen tot vaststelling van de subsidie over 2019 in het kader van de Wet Financiering Politieke Partijen (WFPP).

Bij deze brief zit ons financieel verslag (bijlage 1) en het activiteitenverslag (bijlage 2) van het CDA en haar neveninstellingen over 2019 als bijlagen ingesloten. Beide zijn gewaarmerkt door onze accountant. Daarnaast is de Controleverklaring van onze accountant als bijlage 3 ingevoegd.

De gelden die zijn besteed door de Eduardo Freistichting, onze buitenlandinstelling, zijn opgenomen in het financieel verslag. Bij deze brief zit een specificatie (bijlage 4) waarin de bestede gelden worden verdeeld over:

1. Onderdeel A Activiteiten in Zuid Oost Europa (regulier Matra en extra Matra via BuZa);
2. Onderdeel B Activiteiten Arabische regio (regulier Shiraka en extra Shiraka via BuZa).

Graag verzoeken wij u het verschil tussen de vastgestelde subsidie en het reeds uitbetaalde voorschot aan ons uit te keren op bankrekeningnummer: NL50 RABO 0140 9316 19, BIC code RABONL2U ten name van Stichting Secretariaat CDA.

Indien u hier vragen over heeft, verzoek ik u contact op te nemen met onze controller, [redacted] (e-mail: [redacted] of telefoon: 070-3424826).

Met vriendelijke groet,

Mr. R.E.N. Ploum,
Partijvoorzitter CDA

Buitenom 18
Postbus 30453
2500 GL Den Haag
(070) 342 48 88
cda@cda.nl
www.cda.nl

Financieel verslag

Inhoudsopgave

I. Totaal uitgaven activiteiten CDA 2019.....	2
II. Toelichting uitgaven activiteiten CDA 2019.....	3
III. Inkomsten CDA 2019	5
IV. Toelichting Inkomsten CDA 2019	6
V. Vermogenspositie / schulden CDA 2019	7
VI. Toelichting vermogenspositie / schulden CDA 2019.....	8
VII. Bijdragen / schulden CDA 2019.....	9
VIII. Controleverklaring accountant.....	10
IX. Ledenverklaring CDJA.....	11
X. Ledenverklaring CDA	12

Financieel verslag

I. Totaal uitgaven activiteiten CDA 2019

	Directe kosten	Indirecte kosten	Totaal kosten
a Politieke vormings- en scholingsactiviteiten	40.741	262.451	303.191
b Informatievoorziening	504.722	768.578	1.273.300
c Het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland	198.871	147.833	346.704
f Werven van leden	14.085	956	15.041
h Werving, selectie en begeleiding van politieke ambtsdragers	6.948	86.519	93.466
i Activiteiten in het kader van verkiezingscampagnes	262.523	0	262.523
	1.027.889	1.266.336	2.294.226
d Politiek-wetenschappelijke activiteiten	58.737	520.740	579.477
e Activiteiten ter bevordering van de politieke participatie van jongeren	120.034	39.559	159.593
Totaal uitgaven subsidiabele activiteiten CDA 2019	1.206.661	1.826.635	3.033.296

Algemene waarderingsgrondslag

De in het financieel overzicht opgenomen balansposten zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. De contributieopbrengsten worden verantwoord per contributiejaar. Bij de verantwoording van de contributiebaten is rekening gehouden met de inbaarheid van de contributies. Lasten die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen.

II. Toelichting uitgaven activiteiten CDA 2019

	Directe kosten	Indirecte kosten	Totaal kosten
a Politieke vormings- en scholingsactiviteiten			
Landelijk scholingsaanbod	19.567	141.182	160.748
Regionaal scholingsaanbod	21.174	117.636	138.810
Ontwikkeling opleidingsproducten	0	3.633	3.633
Totaal Politieke vormings- en scholingsact.	40.741	262.451	303.191
b Informatievoorziening			
Media - CDA.nl	79.175	234.759	313.934
Hosting CDA Net / Internet	24.420	255.162	279.581
Voorlichtingskosten	1.084	5.177	6.260
Radio en TV uitzendingen	168	0	168
Partijpublicaties	13.752	0	13.752
Permanente activiteiten	100.721	40.058	140.779
Verkiezingsonderzoek	60.326	0	60.326
Ledenzorg	6.715	91.284	97.999
Commissies	17.624	23.872	41.496
Publiek debat	1.820	41.469	43.289
Congres	189.956	73.908	263.863
Projectactiviteiten	8.962	2.889	11.851
Totaal informatie voorziening leden	504.722	768.578	1.273.300
c Het onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland			
Kosten Internationaal werk	39.246	40.139	79.385
Projectkosten (EFS)	411.109	169.411	580.520
Af: extra projectkosten (EFS) t.b.v. Matra via Min BuZa	-66.377	-15.823	-82.200
Af: extra projectkosten (EFS) t.b.v. Shiraka via Min BuZa	-185.106	-45.894	-231.000
Totaal kosten onderhouden van contacten met zusterpartijen buiten Nederland	198.871	147.833	346.704

II. Toelichting uitgaven activiteiten CDA 2019 (vervolg)

	Directe kosten	Indirecte kosten	Totaal kosten
d Politiek-wetenschappelijke activiteiten			
Publicaties	7.157		7.157
Conferenties & commissies	3.437		3.437
CD Verkenningen	21.662		21.662
Projecten	26.481	520.740	547.221
Totaal Politiek Wetenschappelijk werk	58.737	520.740	579.477
e Activiteiten ter bevordering van de politieke participatie van jongeren			
Bestuurskosten	18.571	6.120	24.691
Activiteiten	92.404	30.453	122.857
Interruptie	9.060	2.986	12.045
Totaal activiteiten ter bevordering van de politieke participatie van jongeren	120.034	39.559	159.593
f Werven van leden			
Ledenwerving	14.085	956	15.041
Totaal werven van leden	14.085	956	15.041
h Werving, selectie en begeleiding van politieke ambtsdragers			
HRM	6.948	86.519	93.466
Totaal Werving, selectie en begeleiding van politieke ambtsdragers	6.948	86.519	93.466
i Campagneactiviteiten			
Europese Parlementsverkiezingen	130.603	0	130.603
Gemeenteraadsverkiezingen	131.920	0	131.920
Totaal campagneactiviteiten	262.523	0	262.523

III. Inkomsten CDA 2019

	Totaal inkomsten
a Subsidies	1.417.216
b Bijdragen	3.038.940
c Overige inkomsten	258.878
Totaal inkomsten CDA 2019	<u>4.715.034</u>

IV. Toelichting Inkomsten CDA 2019

	Totaal inkomsten
a Subsidies	
Ministerie Binnenlandse Zaken inz.WFPP	1.417.216
Overige subsidies	-
Totaal Subsidies	1.417.216
b Bijdragen	
Contributies leden	2.749.941
Afdrachten politieke ambtsdragers (LBR)	86.358
Giften van leden (financiële actie)	81.612
Donaties	121.029
Overige bijdragen	-
Totaal Bijdragen	3.038.940
c Overige inkomsten	
Rente inkomsten uit vermogen	158.052
Bijdragen neveninstellingen	100.775
Overige inkomsten	51
Totaal Overige inkomsten	258.878

V. Vermogenspositie / schulden CDA 2019

Stand per 31/12/2019

a Eigen Vermogen	3.237.338
b Schulden / overlopende passiva	1.178.899
c Rekening courant neveninstellingen	1.914.389
Totaal vermogenspositie/schulden CDA 2019	6.330.626

VI. Toelichting vermogenspositie / schulden CDA 2019

Stand per 31/12/2019

a Eigen Vermogen

Algemene reserve	2.839.448
Verkiezingsfonds	271.091
Overige bestemmingsreserves	126.799
Totaal Eigen Vermogen	3.237.338

b Schulden / overlopende passiva

Vooruitontvangen posten	453.358
Provinciale / Gemeentelijke afdelingen	167.334
Saldo vakantiegeld / vakantiedagen	245.971
Crediteuren	149.988
Belastingen / sociale lasten	102.204
Accountantskosten	32.065
Overige te betalen posten	27.979
Totaal Schulden	1.178.899

c Rekening courant neveninstellingen

Stichting Wetenschappelijk Instituut voor het CDA	848.122
Stichting Huisvesting CDA	517.208
CDA-Bestuurdersvereniging	181.532
Vereniging CDJA	159.877
CDAV	46.870
Overige	160.780
Totaal Rekening courant neveninstellingen	1.914.389

VII. Bijdragen / schulden CDA 2019

Op grond van artikel 25 eerste lid sub b van de Wet WFPF, volgt hier een opgave van bijdragen van € 4.500 of meer in 2019 ontvangen:

Naam	Adres	Postcode	Plaats	Bedrag	Datum
------	-------	----------	--------	--------	-------

In 2019 zijn er geen bijdragen van € 4.500 of meer ontvangen door het CDA.

Op grond van artikel 25 eerste lid sub c van de Wet WFPF, volgt hier een opgave van schulden van € 25.000 of meer die in 2019 zijn ontstaan:

Naam	Adres	Postcode	Plaats	Bedrag	Datum
ABN AMRO Pensioeninstelling N.V.	Foppingadreef 22	1102 BS	Amsterdam	€ 42.525,96	23-09-2019
ABN AMRO Pensioeninstelling N.V.	Foppingadreef 22	1102 BS	Amsterdam	€ 27.114,14	24-10-2019
ABN AMRO Pensioeninstelling N.V.	Foppingadreef 22	1102 BS	Amsterdam	€ 28.347,85	27-11-2019
Aegon Levensverzekeringen B.V.	Aegonplein 50	2591 TV	Den Haag	€ 54.985,61	12-02-2019
Aegon Levensverzekeringen B.V.	Aegonplein 50	2591 TV	Den Haag	€ 27.593,37	12-02-2019
Aegon Levensverzekeringen B.V.	Aegonplein 50	2591 TV	Den Haag	€ 94.232,83	12-02-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 60.182,08	31-01-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 64.332,29	28-02-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 58.868,20	31-03-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 60.730,65	30-04-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 127.225,92	31-05-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 59.030,87	30-06-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 58.302,58	31-07-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 58.814,32	31-08-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 62.373,42	30-09-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 64.277,71	31-10-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 57.896,39	30-11-2019
Belastingdienst/Haaglanden	Prinses Beatrixlaan 512	2595 BL	Den Haag	€ 102.065,71	31-12-2019
Evenementen Aan De Overkant B.V.	Gedempt Hamerkanaal 231	1021 KP	Amsterdam	€ 53.822,73	08-03-2019
DeFabrique Eurodomein	Westkanaaldijk 7	3542 DA	Utrecht	€ 29.505,04	09-10-2019
DeFabrique Eurodomein	Westkanaaldijk 7	3542 DA	Utrecht	€ 31.400,05	14-11-2019
De Heren van Kopij	Papsouwselaan 29	2624 AG	Delft	€ 40.546,19	06-09-2019
M2Media - Meer met Media	Bergweg 70	1217 SC	Hilversum	€ 45.542,28	28-01-2019
M2Media - Meer met Media	Bergweg 70	1217 SC	Hilversum	€ 40.392,64	29-01-2019
M2Media - Meer met Media	Bergweg 70	1217 SC	Hilversum	€ 38.809,54	31-01-2019
M2Media - Meer met Media	Bergweg 70	1217 SC	Hilversum	€ 40.000,56	20-05-2019
M2Media - Meer met Media	Bergweg 70	1217 SC	Hilversum	€ 30.717,62	20-05-2019
Motivaction International B.V.	Mamixkade 109	1015 ZL	Amsterdam	€ 30.199,18	08-07-2019
Nationale Nederlanden	Prinses Beatrixlaan 35	2595 AK	Den Haag	€ 26.827,42	02-01-2019
OBM Veenendaal B.V.	Zijdevinderhoek 16	3905 KC	Veenendaal	€ 28.549,95	15-02-2019

Op grond van artikel 30 tweede lid sub a van de Wet WFPF, volgt hier een opgave van bijdragen van € 4.500 of meer in 2019 ontvangen door de neveninstellingen van het CDA:

Naam	Adres	Postcode	Plaats	Bedrag	Datum
------	-------	----------	--------	--------	-------

In 2019 zijn er geen bijdragen van € 4.500 of meer ontvangen door de neveninstellingen van het CDA.

Op grond van artikel 30 tweede lid sub b van de Wet WFPF, volgt hier een opgave van schulden van € 25.000 of meer die in 2019 zijn ontstaan bij de neveninstellingen van het CDA:

Naam	Adres	Postcode	Plaats	Bedrag	Datum
------	-------	----------	--------	--------	-------

In 2019 was er bij de overige neveninstellingen van het CDA geen sprake van schulden van € 25.000,00 of meer die in 2019 zijn ontstaan.

VIII. Controleverklaring accountant

registeraccountants

Adres • De Brand 40
3823 LL Amersfoort
Postadres • Postbus 468
3800 AL Amersfoort

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van de Stichting Secretariaat Christen Democratisch Appel te 's-Gravenhage

Ons oordeel betreffende het financieel verslag en de overzichten

Wij hebben het financieel verslag en de overzichten 2019 van Stichting Secretariaat Christen Democratisch Appel te 's-Gravenhage gecontroleerd. Overeenkomstig artikel 25, eerste lid onder a tot en met c, en artikel 26, onder c tot en met e, van de Wet financiering politieke partijen bestaat de gecontroleerde (financiële) informatie uit:

- het financieel verslag over 2019 met daarin een weergave van de (financiële) informatie, die op grond van artikel 20 van de Wet financiering politieke partijen in de administratie is opgenomen.

Het financieel verslag omvat tevens:

- een volgens de normen van het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde rekening van kosten en opbrengsten met bijbehorende toelichting, van belang zijnde voor de vaststelling van de subsidie;
- een opgave van de voor de vaststelling van de subsidie van belang zijnde gegevens omtrent het ledental van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen jongerenorganisatie.

Het financieel verslag wordt vergezeld van een activiteitenverslag;

- een overzicht van de bijdrage van in totaal € 4.500 of meer die de partij in het kalenderjaar van een gever heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, eerste lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd;
- een overzicht van de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, derde lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd.

Naar ons oordeel geven:

- het financieel verslag 2019 (artikel 25, eerste lid, onder a) en de daarin opgenomen rekening van kosten en opbrengsten (artikel 26 onder c),
- het overzicht van de bijdrage van in totaal € 4.500 of meer die de partij in dat kalenderjaar van een gever heeft ontvangen, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, eerste lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd (artikel 25, eerste lid, onder b), en
- het overzicht van de schulden van € 25.000 of meer, met daarbij de gegevens die op grond van artikel 21, derde lid, van de Wet financiering politieke partijen zijn geregistreerd (artikel 25, eerste lid, onder c), een getrouw beeld.

Tevens zijn wij van oordeel dat de bij het financieel verslag 2019 gevoegde opgave omtrent het ledental van de politieke partij en, indien van toepassing, van de aangewezen politieke jongerenorganisatie, conform artikel 26, onder d van de Wet financiering politieke partijen, juist is.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Wij zijn van oordeel dat de partij de aan de subsidie verbonden verplichtingen heeft nageleefd en het financieel verslag en de overzichten voldoen aan de bij of krachtens de Wet financiering politieke partijen gestelde voorschriften. Tevens melden wij dat het activiteitenverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met het financieel verslag.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden alsmede de Regeling financiering politieke partijen.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële verantwoording en de overzichten'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Secretariaat Christen Democratisch Appel zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Beperking in gebruik en verspreidingskring

De financiële verantwoording en de overzichten zijn opgesteld voor de Stichting Secretariaat Christen Democratisch Appel en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met als doel Stichting Secretariaat Christen Democratisch Appel in staat te stellen te voldoen aan Wet financiering politieke partijen. Hierdoor zijn de financiële verantwoording en de overzichten mogelijk niet geschikt voor andere doeleinden. Onze controleverklaring is derhalve uitsluitend bestemd voor Stichting Secretariaat Christen Democratisch Appel en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en dient niet te worden verspreid aan of te worden gebruikt door anderen. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de financiële verantwoording en de overzichten

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële verantwoording en de overzichten in overeenstemming met de Wet financiering politieke partijen. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de financiële verantwoording en de overzichten mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de financiële verantwoording en de overzichten

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze financiële verantwoording en de overzichten nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de financiële verantwoording en de overzichten afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten.

Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;

- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de organisatie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor het opstellen van de financiële verantwoording en de overzichten en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de financiële verantwoording en de overzichten staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de financiële verantwoording en de overzichten en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de financiële verantwoording en de overzichten de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Amersfoort, 24 juni 2020

CROP registeraccountants

Was getekend

IX. Ledenverklaring CDJA

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie BDF
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Betreft: ledental CDJA

Den Haag, 28 mei 2020

Geachte [REDACTED],

Hierbij willen wij u de ledentallen van het CDJA over het jaar 2019 doorgeven.
Deze ledentallen zijn nodig om de definitieve grootte van de subsidie van het CDJA van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over 2019 vast te stellen.
De ledentallen zijn vastgesteld op basis van de voorschriften zoals genoemd in de Wet financiering politieke partijen.

Op basis van de criteria zoals geformuleerd in de Wet had het CDJA in 2019, 915 leden.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u die stellen bij ondergetekende, penningmeester van het CDJA, [REDACTED].

Met vriendelijke groet en hoogachting,

Robin Niemeijer
Penningmeester CDJA

X. Ledenverklaring CDA

Stichting Secretariaat CDA

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie BDF
Postbus 2001 I
2500 EA Den Haag

Betreft: ledental CDA

Den Haag, 28 mei 2020

Geachte [REDACTED],

Hierbij willen wij u de ledentallen van het CDA over het jaar 2019 doorgeven.
Deze ledentallen zijn nodig om de definitieve grootte van de subsidie van het CDA van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over 2019 vast te stellen.
De ledentallen zijn vastgesteld op basis van de voorschriften zoals genoemd in de Wet financiering politieke partijen.

Op basis van de criteria zoals geformuleerd in de Wet had het CDA in 2019, 32.993 leden.

Mocht u naar aanleiding van deze brief nog vragen hebben, dan kunt u die stellen bij [REDACTED]
[REDACTED] (tel. 070 – 34 24 826).

Met vriendelijke groet,

E. Boschma
Directeur partijbureau

Activiteitenverslag CDA 2019

Inhoudsopgave

I	Sector Politiek & Bestuur	3
1.	Binnenland	3
1.1.	Partijbestuur	3
1.2.	Dagelijks Bestuur	5
1.3.	Toetsingscommissie	5
1.4.	Integriteits- en Royementscommissie	6
1.5.	Commissie van Beroep	6
1.6.	Auditcommissie	7
1.7.	Fonds Wetenschappelijk Instituut	7
1.8.	Professor Steenkampfonds	8
1.9.	Onderzoekscommissie	8
2.	Werkgroepen en activiteiten	9
2.1.	Partijcongressen	9
2.2.	CDA Senioren (voorheen Landelijk Ouderen Platform)	9
2.3.	Basisgroep Sociale Zekerheid	11
2.4.	Netwerk diversiteit (voorheen CDA Kleurrijk)	12
2.5.	CDA Stedennetwerk	13
2.6.	CDA Duurzaamheidsnetwerk	15
2.7.	Europa Netwerk	15
2.8.	CDA Pride	16
2.9.	Dertigers	17
2.10.	Samen praten en denken	18
2.11.	Partijvernieuwing	18
2.12.	Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen	20
2.13.	Eerste Kamer- en Europese Parlementsverkiezingen	20
2.14.	Evaluatie verkiezingen 2019 (Commissie Krijger)	20
2.15.	Statutenwijziging CDA 2020	20
3.	Buitenland	21
3.1.	Europese verkiezingen	21
3.2.	CDA Commissie Buitenland	21
3.3.	Bilaterale contacten België en Duitsland	22
3.4.	EVP	22
3.5.	Bijeenkomsten	22
3.6.	Eduardo Frei Stichting	23

II.	Sector Communicatie.....	35
1.	Strategische communicatie en marketing	36
2.	Evenementen	37
3.	Ledenwerving	38
4.	Publieksvoorlichting.....	38
5.	Redactie	39
6.	Online communicatie	39
7.	Huisstijl, vormgeving, ontwerpsservice en webwinkel.....	41
8.	Verkiezingen	41
III.	Sector HRM/Steenkampinstituut	43
1.	Organisatie Sector HRM/ Scouting	43
2.	Talentenpoules	44
3.	Overige HRM en scoutingsactiviteiten	45
4.	Het Steenkampinstituut.....	45
IV.	Wetenschappelijk Instituut voor het CDA	55
V.	CDJA	63

Inhoudelijk verslag

I Sector Politiek & Bestuur

1. Binnenland

1.1. Partijbestuur

Het partijbestuur bestaat in 2019 uit de leden en adviseurs van het dagelijks bestuur, de voorzitters van alle provinciale afdelingen, de voorzitters van het CDJA en het CDAV en vier vrijgekozen leden. Adviseurs van het partijbestuur zijn de voorzitters van de CDA-fracties in de Eerste en Tweede Kamer en van de delegatie in het Europees Parlement, de directeur van het Wetenschappelijk Instituut en de voorzitter van de Bestuurdersvereniging.

De leden en adviseurs van het partijbestuur waren in 2019 als volgt:

DAGELIJKS BESTUUR

Voorzitter	Dhr. mr. R.E.N. (Rutger) Ploum (sinds 9 februari 2019, daarvoor mw. drs. G.R. (Ruth) Peetoom)
Vice-voorzitter / HRM & Ontwikkeling	Mw. mr. M.J. (Mariëlle) Veerman-Dronkert (sinds 9 november 2019, daarvoor drs. F.A.M. (Frank) Kerckhaert)
Vice-voorzitter / Partijontwikkeling	Dhr. drs. A.E. (Alwyn) de Jong (sinds 9 november 2019)
Secretaris	Mw. mr. M. (Marischa) Kip (sinds 1 april 2019, daarvoor dhr. mr. R.E.N. (Rutger) Ploum)
Penningmeester	Dhr. drs. P.J. (Pieter-Jan) van Zanten (sinds 9 februari 2019, daarvoor dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl RB)
Internationale Zaken	Dhr. drs. S.W. (Sebastiaan) den Bak
Ledenzorg	Mw. ir. C.W. (Conny) Castelein (sinds 1 april 2019, daarvoor dhr. drs. P.J. (Pieter-Jan) van Zanten)
Communicatie & Marketing	Dhr. drs. F.R. (Frank) Beck (sinds 9 februari 2019, daarvoor mw. M.J.D. (Rianne) Donders-de Leest)
Fondsenwerving	Mw. drs. E.M.G. (Babette) Lammerts-Kiestra (sinds 1 april 2019)
Adviseur Steden	Dhr. A.J.O. (Ibrahim) Wijbenga (sinds 15 november 2019, daarvoor dhr. drs. A.E. (Alwyn) de Jong)
Adviseur Regio's	Dhr. H.J.H. (Hubert) Mackus (sinds 15 november 2019)
Adviseur Jongeren	Mw. drs. L.A.D. (Lotte) Schipper (sinds 1 juni 2019)

VRIJGEKOZEN LEDEN PARTIJBESTUUR

Grote steden	Dhr. drs. A.E. (Alwyn) de Jong (tot 9 november 2019)
Bedrijfsleven/ondernemers	Dhr. drs. T.P. (Theo) Koekkoek (tot 9 november 2019)
Ouderen en zorg	Dhr. drs. R.T.B. (Reginald) Visser
Sociale Zaken	Mw. mr. drs. J. (Janny) Bakker-Klein (tot 9 november 2019)

VOORZITTERS PROVINCIALE AFDELINGEN

Groningen	Dhr. H.G.Th. (Gert) Brouwer
Friesland	Dhr. T. (Theo) Joosten
Drenthe	Dhr. R. (Robert) Kleine
Overijssel	Dhr. M.L.M. (Marc) Dullaert (sinds 21 november 2019, daarvoor dhr. M.R.J. (Maarten) Westerduin)
Gelderland	Dhr. J. (Jeroen) de Jong
Utrecht	Dhr. J. (Jacco) van der Tak (sinds 17 juni 2019, daarvoor dhr. P.J.M.M. (Paul) van den Biggelaar)
Flevoland	Dhr. E.J. (Egge Jan) de Jonge (sinds 27 november 2019, daarvoor dhr. W.G. (Wim) Faber)
Noord-Holland	Dhr. G.E. (Gido) Oude Kotte
Zuid-Holland	Dhr. A.J. (Relus) Breeuwsma
Zeeland	Dhr. V.A.J. (Victor) Slenter
Brabant	Mw. I. (Inge) van Dijk
Limburg	Dhr. H.J.G. (Harold) Schroeder

CDJA/CDAV

Vz. CDJA	Dhr. H.W. (Hielke) Onnink (sinds 11 mei 2019, daarvoor mw. drs. L.A.D. (Lotte) Schipper)
Vz. CDAV	Mw. mr. L.M. (Marlies) Welschen-van der Hoek (sinds 22 juni 2019, daarvoor mw. ir. J.M.J.C. (Josine) Westerbeek-Huitink)

ADVISERENDE LEDEN (niet-stemhebbend)

Vz. EK-fractie	Dr. H.P.M. (Ben) Knapen (sinds 11 juni 2019, daarvoor mr. drs. E.C. (Elco) Brinkman)
Vz. TK-fractie	Drs. P.E. (Pieter) Heerma (sinds 21 mei 2019, daarvoor mr. S. (Sybrand) van Haersma Buma)
Vz. Eurodelegatie	Mw. E.M.R. (Esther) de Lange, MA
Directeur WI	Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman
Vz. BSV	Drs. J.C.G.M. (John) Berends, MPA

De taken van het Partijbestuur zijn onder meer:

- het leiding geven aan alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen de partij;
- de zorg voor de handhaving van de statuten en reglementen;
- de bespreking van het politieke beleid van de fracties in de Eerste en Tweede Kamer en van de CDA-delegatie in de EVP-fractie;
- de voorbereiding en organisatie van de verkiezing van de leden van de Eerste en Tweede Kamer en het Europees Parlement;
- het opstellen van concept- of model-programma's ten behoeve van verkiezingen van vertegenwoordigende lichamen;
- de zorg voor het beheer van geldmiddelen en eigendommen van het CDA;
- de voorbereiding van de besluitvorming van Partijcongressen.

Het partijbestuur is in 2018 tien keer bij elkaar geweest, waarvan één heilweekend en twee heidagen. Belangrijke punten van aandacht voor het partijbestuur in 2018 waren:

- het vaststellen van een advieslijst voor de Europese verkiezingen en de Eerste Kamerverkiezingen;
- het vaststellen van het concept-verkiezingsprogramma voor de Europese verkiezingen;
- het vaststellen van de visiestukken in het kader van partijvernieuwing, zoals de resultaten van de Taskforce Politieke Partij Nieuwe Stijl, als ook de 7 bouwstenen van partijvernieuwing;
- het vaststellen van het uitvoeringsplan in het kader van partijvernieuwing;
- het vaststellen van een procedure en een profielschets in het kader van de verkiezing van de partijvoorzitter;
- vaststellen van een herijkte Landelijke Bijdrageregeling.

1.2. Dagelijks Bestuur

Het Dagelijks Bestuur heeft de dagelijkse leiding over alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen de partij. Het kan in spoedeisende gevallen namens het Partijbestuur beslissingen nemen, en bereidt de besluitvorming van het Partijbestuur voor. Verder is het Dagelijks Bestuur onder meer verantwoordelijk voor het personeelsbeleid van het CDA-bureau.

Voor de samenstelling van het DB zie onder 1.1.

1.3. Toetsingscommissie

De Toetsingscommissie adviseert het Partijbestuur ter zake van de toetsing van de hoofd- en nevenfuncties van kandidaat-Kamerleden en -Europarlementariërs en de toetsing van (voorgenomen) cumulaties van functies (de zogenoemde dubbelmandaten).

De basis hiervoor wordt gevonden in art. 114 van de Statuten dat luidt als volgt:

“Uitgesloten is de cumulatie van politieke functies, partijfuncties en/of maatschappelijke functies die het aanzien van het politieke ambt of van de partij schaadt, doordat de cumulatie tot een belangenvermenging leidt die de integriteit van de politieke besluitvorming aantast of tot een zodanige belasting van de betrokken persoon leidt, dat in redelijkheid geen behoorlijke vervulling van de politieke functie en/of partijfunctie is te verwachten.”

Het Partijbestuur neemt uiteindelijk, gehoord hebbende het advies van de Toetsingscommissie, een definitieve beslissing.

In 2018 is de Toetsingscommissie één keer bij elkaar gekomen ter toetsing van de functies van de kandidaten voor de Eerste Kamer en van de functies van de kandidaten voor het Europees Parlement.

De Toetsingscommissie bestaat uit:

Voorzitter	Mw. drs. R.A. (Rixt) Meines-Westra
	Mr. drs. H. (Hugo) Doornhof
	Mw. mr. L.B.F.M. (Louise) Hellwig
	Mw. mr. J.G.J. (Annie) Kamp
	Mw. H.J. (Herma) Nap-Borger

Het ambtelijk secretariaat werd gevoerd door mr. F.J. (Frank) Dunsbergen.

1.4. Integriteits- en Royementscommissie

De Integriteits- en Royementscommissie is enerzijds belast met de beslissing over de inbehandelingneming van een voordracht tot ontzetting uit het lidmaatschap van het CDA, oordeelsvorming ter zake van die voordracht en kennisgeving van haar uitspraak ter flattering aan het Partijbestuur. Anderzijds adviseert de commissie het partijbestuur over kwesties die de integriteit van CDA politici betreffen.

In 2019 heeft de Integriteits- en Royementscommissie één zaak behandeld. Zij heeft hiertoe verschillende, al dan niet telefonische, bijeenkomsten belegd, waaronder een bijeenkomst om met de betrokkenen bij de zaak te spreken.

De leden van de Integriteits- en Royementscommissie waren in 2019 als volgt:

Voorzitter	Mw. J.M. (Marja) van Bijsterveldt-Vliegenthart (sinds 9 november 2019, daarvoor mw. mr. P.C. (Tineke) Lodders-Elfferich)
	Dhr. mr. W.M.M. (Wim) van Fessem
	Dhr. drs. A.B.A.M. (Anton) Ederveen
	Dhr. dr. G. (Geart) Benedictus
	Mw. prof. mr. dr. J.E. (Janne) Nijman
	Dhr. J. (Jan) ten Hoopen

Het ambtelijk secretariaat werd gevoerd door mr. F.J. (Frank) Dunsbergen.

1.5. Commissie van Beroep

De Commissie van Beroep beslist op ingestelde beroepen tegen beslissingen van partij-organen en/of verbanden, waartegen krachtens statuten of reglementen beroep kan worden ingesteld. In 2019 zijn geen beroepszaken aanhangig gemaakt.

De leden van de Commissie van Beroep waren in 2019 als volgt:

Voorzitter	Mw. mr. Y.E.M.A. (Yvonne) Timmerman-Buck
	Dhr. prof. mr. dr. H. (Hans) Franken
	Mw. mr. P.E.M.S. (Pia) Lokin-Sassen (sinds 9 november 2019, daarvoor mw. drs. G.W. (Willemien) van Montfrans-Hartman)
	Dhr. mr. M.J.M.T. (Max) Keulaerds (sinds 9 november 2019, daarvoor dhr. mr. W.F.C. (Willem) Stevens)
	Dhr. mr. A. (André) Flikweert
Griffier	Dhr. mr. R. (Reinier) Fleurke

Het ambtelijk secretariaat werd gevoerd door mr. F.J. (Frank) Dunsbergen.

1.6. Auditcommissie

De Auditcommissie is volgens de statuten belast met het jaarlijks onderzoek van de balans en de rekening van baten en lasten van de partij, van de bijzondere organen en van de bijzondere organisaties. Zij brengt daarvan verslag uit aan het Partijcongres. De commissie adviseert het partijbestuur over financiële aangelegenheden.

De Auditcommissie is in 2019 drie keer bij elkaar gekomen. Zij heeft onder andere gesproken over de jaarrekening over 2018, waaronder ook een gesprek met de accountant, en over de begroting voor 2020.

De leden van de Auditcommissie waren in 2019 als volgt:

Voorzitter	Dhr. J.H.M. (Johan) Luiks RA
	Dhr. drs. R.J. (Remco) Swart
	Mw. drs. M.J. (Mechteld) van den Beld
Adviseur	Dhr. drs. P.J. (Pieter-Jan) van Zanten (partijpenningmeester) (sinds 9 februari 2019, daarvoor dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl RB)
Adviseur	Mw. drs. ir. E. (Eppy) Boschma (directeur partijbureau) (sinds 1 september 2019, daarvoor dhr. drs. J.M. (Jeroen) van der Kolk)
Adviseur	Dhr. M.P.R. (Marco) Kampmeijer (controller partijbureau)

1.7. Fonds Wetenschappelijk Instituut

Het Fonds Wetenschappelijk Instituut heeft als doelstelling het verlenen van financiële steun aan het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA voor het verrichten van haar activiteiten, waardoor de politieke overtuiging van het CDA kan doorwerken in het politieke werk van de partij.

Het bestuur van het fonds vergaderde in 2019 tweemaal, eenmaal op 3 juni over de jaarrekening 2018 van het fonds en van het WI en eenmaal op 4 november over de begrotingen en de jaarplannen voor 2020.

De leden van het bestuur waren in 2019 als volgt:

Voorzitter	Dhr. drs. G. (Gerrit) Goedhart
Penningmeester	Dhr. mr. drs. L. (Bert) Jongsma
	Dhr. ir. J.A.G. (Joost) Verheijen
	Mw. drs. G. (Guusje) Dolsma
	Dhr. W.J. (Willem Jelle) Berg
Adviseur	Dhr. drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (directeur Wetenschappelijk Instituut)
Adviseur	Dhr. drs. P.J. (Pieter-Jan) van Zanten (partijpenningmeester) (sinds 2 februari 2019, daarvoor dhr. H.P.J. (Bart) van Meijl RB)
Adviseur	Dhr. drs. J.F. (Hans) Huibers (penningmeester Wetenschappelijk Instituut)

1.8. Professor Steenkampfonds

Het Steenkampfonds heeft als doelstelling ondersteuning te verlenen aan scholings- en vormingsactiviteiten. Op grond van die doelstelling levert het fonds een belangrijke bijdrage aan de werkzaamheden van het Steenkampinstituut.

Het fondsbestuur vergaderde in 2019 twee maal. Het bestuur heeft op 6 april de jaarrekening over 2018 besproken en op 16 november de begroting en het jaarplan voor 2020. Deze vergaderingen zijn voorafgegaan door sponsorevenementen van het fonds.

De leden van het bestuur waren in 2019 als volgt:

Voorzitter	Dhr. ir. R. (Rein) Willems
Secretaris	Dhr. mr. G.H.H.J. (Geert) Janssen
Penningmeester	Dhr. drs. G.P.M. (Geert) van den Goor
	Dhr. drs. G. (Gerrit) de Jong
	Mw. drs. M. (Marianne) Luyer
	Dhr. drs. J.S.J. (Hans) Hillen
	Mw. mr. Y.E.M.A. (Yvonne) Timmerman-Buck
Adviseur	Dhr. drs. H.C.E. (Herman) Broeksma (Coördinator Steenkamp Instituut)

1.9. Onderzoekscommissie

De Onderzoekscommissie heeft tot taak om de stemming over de kandidatenlijst voor een landelijke verkiezing te onderzoeken. In 2019 heeft de commissie één keer vergaderd. Tijdens die vergadering heeft de onderzoekscommissie zich gebogen over de stemming voor twee kandidatenlijsten, namelijk voor de Eerste Kamerverkiezingen en voor de Europese verkiezingen. De commissie heeft bij haar onderzoek geen onregelmatigheden aangetroffen.

De leden van de commissie waren in 2019 als volgt:

Mw. mr. Y.E.M.A. (Yvonne) Timmerman-Buck
Mw. drs. J. (Jobke) Vonk-Vedder

2. Werkgroepen en activiteiten

2.1. Partijcongressen

Zie hoofdstuk II sector communicatie onder paragraaf 2.3 en 2.6.

2.2. CDA Senioren (voorheen Landelijk Ouderen Platform)

CDA Senioren (CDA S) is een netwerk van senioren, gelieerd aan het CDA en is lokaal, provinciaal, landelijk en op Europees niveau actief. En dat gebaseerd op de uitgangspunten van het CDA: gerechtigheid, gespreide verantwoordelijkheid, solidariteit en rentmeesterschap. De meeste provincies kennen een provinciaal CDA S-platform. CDA S wil de positie van senioren in onze samenleving en in de politiek versterken, juist daar waar de belangen van senioren in het gedrang dreigen te komen ten opzichte van andere generaties. CDA S wil daarom een onderscheidende speler zijn in de maatschappelijke en politieke arena. De politiek kan niet zonder deskundige, positief ingestelde senioren, die willen samenwerken met de beide Kamerfracties, de CDA-delegatie in het Europees parlement, met het Partijbestuur en de bijzondere organisaties binnen het CDA. In de maatschappelijke arena wil CDA S ook een zichtbare rol spelen in het zelf participeren of anderen helpen te participeren in onze samenleving. Het CDA S wil de belangen van senioren behartigen door CDA-gremia gevraagd en ongevraagd van advies te dienen op het gebied van seniorenbeleid. CDA S heeft een informatiefunctie ten opzichte van de CDA-fracties in de genoemde overheden. Tevens bieden we een podium waar senioren hun mening en ideeën kunnen geven over wat er onder hen leeft. En dat alles in het besef dat de CDA S het land – goed toegerust - willen doorgeven aan de komende generaties.

Algemeen

Na overleg met Sybrand Buma is besloten om een nieuwe invulling van het reguliere contact tussen CDA Senioren en de Tweede Kamerfractie te geven. Bij de fractie is daar van alle kanten draagvlak voor. Er wordt van twee reguliere overleggen per jaar in een kleiner comité uit gegaan. Daarvoor zijn Lenny Geluk en Evert-Jan Slootweg – gelet op hun portefeuilles - de aanspreekpunten, maar per keer wordt bekeken of er behoefte is dat een van de andere CDA Kamerleden zich bij het overleg aansluit. Daarnaast wordt een keer per jaar na Prinsjesdag een grotere bijeenkomst ingepland, waarbij het AB van CDA S bij de fractie te gast is. Tweemaal (24 april en 19 juli) heeft overleg in klein verband plaats gehad, naast de AB-vergadering op 26 september in het gebouw van de Tweede kamer met diverse fractieleden met voor CDA S relevante aandachtsgebieden in de portefeuille.

ESU

Met ingang van 2019 is het CDA S formeel lid geworden van de European Seniors' Union (ESU) na jaren een waarnemersstatus te hebben gehad. Als afgevaardigde namens CDA S is Monique Vogelaar door het AB aangewezen, nadat jarenlang Lenny Geluk de liaison tussen ESU en CDA S heeft onderhouden.

Algemeen Bestuursvergaderingen (AB)

Het AB is in 2019 viermaal bij elkaar geweest, driemaal in het Partijbureau in Den Haag en eenmaal in de fractiekamer van de fractie van het CDA in de Tweede Kamer. Het AB bestaat uit maximaal twee afgevaardigden per provincie en maximaal een afgevaardigde namens elk van de zogenoemde grote steden, maar hiervan wordt ook in 2019 alleen door Rotterdam gebruik gemaakt. Enkele leden van de Tweede en Eerste Kamer en het Europees Parlement hebben een "standing invitation" voor het AB. In de AB-vergaderingen wordt door de provinciale afgevaardigden teruggekoppeld over de provinciale

activiteiten en over de verschillende onderwerpen, ouderen aangaande, waaraan in provinciaal verband aandacht is besteed.

De AB-vergaderingen in 2019 kenden een huishoudelijk gedeelte en ontvingen een of meerdere (externe) sprekers. De AB vergaderingen zijn gehouden op:

20 maart

Hanke Bruins Slot was vanuit de fractie van het CDA in het AB aanwezig, zij sprak met ons over medisch ethische aspecten en de discussie over 'voltooid leven'. Afscheid werd genomen van vicevoorzitter Jan Beumer en Ria Aartsen werd als zijn opvolger benoemd.

5 juni

In het morgengedeelte van deze AB-vergadering sprak Leo Bisschops, voorzitter KBO Brabant, over ontwikkelingen in Wonen en Zorg voor ouderen. Ook werd kennis gemaakt met Conny Castelein als vertegenwoordiger van het DB CDA als opvolger van Frank Kerckhaert. Tevens werd besloten een folder specifiek op de activiteiten van CDA S gericht door het partijbureau te laten samenstellen. Deze folder kan tevens worden gebruikt in de CDA Senioren stand tijdens de partijcongressen.

26 september

Te gast in de fractiekamer van het CDA spraken we met achtereenvolgens Pieter Heerma, Lenny Geluk, René Peters, Evert-Jan Slootweg, Pieter Omtzigt en Harry van der Molen over actuele thema's. De aanwezige AB leden konden terugkijken op een uiterst inhoudsvolle dag.

27 november

De vergadering stemde bij acclamatie in met de benoeming van Klaas Neutel als opvolger van secretaris Arie Slob per 1 januari 2020. Lid DB landelijk CDA Alwyn de Jong praatte de vergadering bij over de plannen te komen tot een herstructurering van het CDA in een netwerkpartij. Voorts sprak Evert-Jan Slootweg met AB leden over actuele thema's en door AB leden ingebrachte gespreksonderwerpen.

Samenstelling AB

Vanuit Limburg is het AB versterkt met Cor Spreeuwenberg. Teus Dorrepaal vervuld voor Friesland een reeds lang bestaande vacature in het AB.

Samenstelling DB

De vicevoorzitter Jan Beumer was aftredend en niet meer herkiesbaar. Ria Aartsen stelde zich beschikbaar en is met algemene instemming door het AB als vicevoorzitter benoemd. Het CDA S is Jan Beumer grote dank verschuldigd voor zijn jarenlange inzet in CDA S verband. Arie Slob heeft door drukke werkzaamheden zijn functie als secretaris moeten neerleggen, per 1 januari 2020 is Klaas Neutel door het AB als secretaris benoemd. Ook voor Arie zeer veel dank voor zijn inzet voor de CDA S.

Het DB van het CDA S bestaat eind 2019 uit Reginald Visser, voorzitter, Arie Slob, secretaris, Ria Aartsen, vicevoorzitter en Jaap van der Spek, penningmeester.

Het DB is viermaal bij elkaar geweest, viermaal in Utrecht, te weten op 25 februari, 29 april, 18 september en 30 oktober.

Commissies

CDA S kent een aantal commissies waarin verscheidene leden vanuit het AB/DB, soms aangevuld met externe deskundigen, zitting hebben.

We kennen de commissies Wonen, Zorg, Welzijn en Mobiliteit (WZWM), Communicatie en Inkomen en pensioenen. Deze commissies staan onder leiding van respectievelijk Ria Aartsen-den Harder, Henk Klein Kranenburg en Paul Winkes.

De commissie Communicatie voert onder leiding van Theo Morskate de redactie van het digitale ledenblad CorDAad, dat dit jaar driemaal is verschenen.

Financiën

Het landelijk bestuur heeft voor dit jaar subsidie toegekend, te weten € 2.500, waarbij wel is aangegeven, dat voor projecten en activiteiten afzonderlijk subsidie kan worden aangevraagd. CDA Senioren zijn verheugd dat besloten is dat het landelijk CDA-garant staat voor de financiële verplichtingen die voortvloeien uit de in 2020 te houden landelijke CDA Seniorendag.

Ondersteuning

Het CDA S weet zich vanuit het partijbureau uitstekend ondersteund door de medewerkers. De senioren zeggen daar dank voor.

2.3. Basisgroep Sociale Zekerheid

Resoluties

In het congres van november heeft de basisgroep met steun van vele CDA-leden twee resoluties ingediend. De resolutie over de woningnood, zeker voor mensen met lage inkomens (met o.a. afschaffen verhuurdersheffing) is aangenomen. De resolutie over terugdringen woonlasten voor mensen met lage inkomens is aangehouden, maar levert wel op om samen met betreffende Kamerleden te kijken naar een betere/effectievere manier om het doel te bereiken. Die activiteit loopt door in 2020.

In augustus had een delegatie van de basisgroep een goed gesprek met fractievoorzitter **Pieter Heerma**. We hebben daar de zorgen aangekaart over de zorg, de problemen voor mensen in schulden, de (illusie van) zelfredzaamheid en de woonlasten.

Bijeenkomsten van de basisgroep

Er waren 6 gewone bijeenkomsten van de basisgroep

In februari spraken we met **René Peters** over de schuldhulpverlening, beslagvrije voet en ernstige klachten over bewindvoering.

In april was **Evert Jan Slootweg** bij de basisgroep. Het onderwerp was de koopkrachtontwikkeling. Afgesproken is daar in het najaar op terug te komen. Ook vertelde **René Peters** over de resultaten rond de beslagvrije voet. Een makkelijke manier om te controleren of de beslagvrije voet wordt aangetast is helaas nog niet beschikbaar.

In Juni hadden we een goed gesprek met de nieuwe partijvoorzitter **Rutger Ploum**

In September was het belangrijkste onderwerp de basisbanen en gaven we **René Peters** onze opmerkingen mee.

In oktober overlegden we met **Erik Ronnes** over de woonlasten en onze resoluties

Het rapport "Zij aan zij" was in de bijeenkomst van december het meest in het oog springende item.

Een uitdaging voor dit jaar was het vinden van nieuwe manieren om de belangrijke rol op te vullen die Arend Jansen had in het uitdragen van de standpunten van de basisgroep. Dat is gelukt in het gesprek met Heerma en ook bij de voorbereiding en verdediging van de resoluties.

Communicatie / Open Forum

Open Forum verscheen 6 maal digitaal en één keer op papier. Dit blad is voor de basisgroep een belangrijk middel om bij CDA-ers onder de aandacht te brengen wat er leeft bij armen en andere uitkeringsgerechtigden.

Leden / bestuur

Het aantal leden van de basisgroep is 20.

Het bestuur wordt gevormd door Jan Eerbeek (voorzitter), André Reumkes (penningmeester), Louis Flapper (secretaris), Madeline Andringa en Nico van Jaarsveld.

Financiën

De financiële bijdrage van de partij bedroeg ook dit jaar € 3.200, daarnaast mochten we enkele kleinere giften ontvangen. De gelden zijn voor meer dan 80% nodig voor de reiskosten omdat de meeste leden niet over een zodanig inkomen beschikken dat zij dit zelf kunnen betalen.

Doel van de basisgroep

De CDA Basisgroep Sociale Zekerheid is een landelijke werkgroep van het CDA. De leden van de basisgroep zijn uitkeringsgerechtigd of zijn dit geweest. De werkgroep die sinds 1986 bestaat heeft als doelstelling de stem van de uitkeringsgerechtigden met een minimumuitkering, maar ook van de werkende armen, zo goed mogelijk te laten doorklinken zodat er volwaardig rekening met hen wordt gehouden zowel binnen als buiten het CDA. Uitgangspunt is dat mensen, met en zonder een betaalde baan, samen verantwoordelijk zijn voor de samenleving van nu en de toekomst.

Werkwijze basisgroep

De basisgroep geeft gevraagd en ongevraagd advies maar ook haar mening aan de partij en CDA-politici op alle bestuurlijke niveaus. Zij spreekt daartoe regelmatig met Kamerleden en is actief op de CDA-congressen.

Verder zijn leden actief op gemeentelijk niveau en in lokale afdelingen.

Tot slot

Veel dank zijn we verschuldigd aan allen, binnen en buiten het CDA, die ons werk mogelijk maken.

2.4. Netwerk diversiteit (voorheen CDA Kleurrijk)

In gezamenlijkheid is besloten om CDA Kleurrijk op te laten gaan in het CDA Netwerk Diversiteit. De 'nieuwe naam' is passend bij de partijvernieuwing die het bestuur voor ogen heeft. En diversiteit legt niet zozeer eenzijdig de nadruk op kleur, maar ook breder op inclusiviteit en wederzijdse acceptatie.

"Onder diversiteit worden in de regel alle aspecten waarop mensen van elkaar verschillen verstaan. Daarbij gaat het zowel om zichtbare kenmerken als geslacht, etniciteit en leeftijd, als om niet zichtbare kenmerken, zoals persoonlijkheidseigenschappen, leefstijlen, kwaliteiten en manier van werken".

Samenstelling en werkwijze

Het CDA Netwerk Diversiteit bestaat o.a. uit bi-culturele CDA-leden die een bijdrage willen leveren aan de samenleving en zich identificeren met de christendemocratische visie van de partij. Het netwerk kan dienen als klankbord en denktank voor maatschappelijke vraagstukken in en van onze samenleving; zoals diversiteit, inclusiviteit en integratie. Samen met het landelijk bestuur en de leden van het CDA willen wij diversiteit en inclusiviteit middels brainstormsessies structureel op de kaart zetten.

Opdracht

Er ligt voor ons een uitdaging om beter uit te stralen dat het CDA een brede volkspartij is en iedereen welkom is en waarlijk zichzelf kan en mag zijn ongeacht sekse, kleur, geaardheid of geloof. Gedeelde waarden zorgen voor verbinding, waardering en respect voor elkaar. De huidige ontwikkelingen in de samenleving en politiek vragen om een actiever beleid ten aanzien van culturele diversiteit binnen de partij. De maatschappelijke opdracht waar we nu voor staan, is het benutten van diversiteit voor de samenleving en economie.

Hoofdvraag

Streven naar een inclusieve samenleving betekent dat iedereen erbij hoort en zich kan herkennen in de personen en organisaties die het CDA tot het CDA maken. Onze hoofdvraag luidt: "Hoe zorgen wij ervoor dat het CDA opnieuw een brede volkspartij wordt en wat is nodig om een betere afspiegeling te worden van onze diverse samenleving"?

Activiteiten 2019

De leden zijn in 2019 drie keer bijeen gekomen. Twee was de locatie op het partijbureau. De eerste brainstormsessie ging over wat is diversiteit en zien we dat terug in de partij? De tweede brainstormsessie in combinatie met een zomerborrel ging over welke onderwerpen moeten op de diversiteitsagenda. De laatste activiteit was het houden van een deelsessie op het partijcongres van november 2019 samen met de netwerken Pride en CDAV. Hierin werden stereotyperende stellingen ter discussie gebracht en wat er nodig is om meer diversiteit binnen de partij te realiseren.

Ondanks dat Kleurrijk een goede basis had, voelde overgaan naar een nieuwe naam, ook als opnieuw beginnen. Wij hopen met ons aanmeldformulier ook nieuwe leden aan te trekken. We kijken terug op een geslaagd jaar met een mooie start. Wij hopen door te kunnen groeien met het aantal leden en het verschil van diversiteit binnen de partij te laten zien.

2.5. CDA Stedennetwerk

CDA inzet op steden

De inzet van het CDA-Stedennetwerk stond in 2019 tijdens het eerste kwartaal sterk in het teken van de PS-verkiezingen. In de rest van het jaar heeft het netwerk iets meer op de achtergrond gefunctioneerd vanuit de ervaring dat de spanningsboog kort na verkiezingen vaak minder strak gespannen is.

In de context van het CDA-stedennetwerk heeft de volgende inzet plaatsgevonden/zijn de volgende activiteiten georganiseerd (conform de in 2016 uitgezette strategie):

- Drie grotere bijeenkomsten van het Stedennetwerk (G44= G40 + G4) c.q. het Stedenteam (= reguliere frequentie);
- Vier bijeenkomsten van het G5-netwerk (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Eindhoven);
- Continue inzet richting de CDA TK-fractie en andere stakeholders (in het kader van de agendering van de uitdagingen van het CDA in de grote stad);
- Ondersteuning via digitale infrastructuur;
- Specifieke (extra) inzet tbv een aantal CDA steden met specifieke problematiek en/of uitdagingen;

De output van dit type activiteiten is dat stedelijke afdelingen tot gezamenlijke standpuntbepaling komen (richting de samenleving maar ook richting het landelijk CDA), die soms worden uitgedragen via gezamenlijke pamfletten, manifesten etc.

Bovenstaande inzet en activiteiten zijn in 2019 aangestuurd en gecoördineerd onder verantwoordelijkheid van het bestuurslid (grote) Steden, Alwyn de Jong. De Jong is per november 2019 decharge verleend (door het partijcongres) en opgevolgd door Ibrahim Wijbenga.

Stedennetwerk

In 2011 is het Stedennetwerk (G36= G32+G4) opgericht. Een netwerk dat in de periode 2012-2014 verder is uitgediept. In lijn met de bestuurlijke indeling van Nederland is het G36-netwerk in de loop van 2018 uitgebreid tot een G44-netwerk (=G40+G4). Via dit netwerk zijn deelnemers gebruik gaan maken van elkaars initiatieven en expertise (best practices, lessons learned etc). Met name rond de raadsverkiezingen (2014 & 2018) heeft het netwerk meer het karakter van een 'Stedenteam'. Dat wil zeggen een campagneachtig team bestaande uit een vaste bezetting (per G36/G44 stad: twee tot drie deelnemers). Dit om meer activistisch te kunnen opereren (vanuit een gezamenlijk vastgestelde strategie). Ten behoeve van het Stedennetwerk zijn in 2019 wederom een aantal netwerkbijeenkomsten georganiseerd (te Almere en Utrecht).

G5 Netwerk

De G5-steden treffen elkaar – aanvullend op bijeenkomsten van het Stedennetwerk – periodiek in gezelschap van de CDA fractievoorzitter TK en/of stedelijk Kamerlid Chris van Dam (in de tweede helft van 2019 afgelost door Wytske de Pater) en/of partijvoorzitter Rutger Ploum als ook incidenteel met de landelijk campagneleider om:

- a. De politiek-strategische agenda op elkaar af te stemmen (waar mogelijk)
- b. Activiteiten af te stemmen en synergie te creëren.

Virtuele ondersteuning via digitale infrastructuur

Het delen van lessons learned door elkaar fysiek te treffen, elkaar in de ogen te kijken, is cruciaal. Los van fysieke netwerkbijeenkomsten is ook in 2019 voorzien in ondersteunende digitale infrastructuur. De communicatie voor het Stedenteam verloopt al sinds 2016 voornamelijk via WhatsApp en social media (FB): de specifieke stedenwebsite is daarom vanaf 2017 afgebouwd.

Extra inzet

Een aantal stedelijke afdelingen en fracties hadden in 2019 – om uiteenlopende redenen – behoefte aan extra begeleiding. Bestuurslid Alwyn de Jong heeft hier in 2019 de nodige tijd aanbesteed (in 2019 had dit betrekking op vijf steden).

Overig

Binnen diverse gremia is extra aandacht gecreëerd voor de positie van het CDA in de stad. Waaronder bij de CDA TK-fractie en het landelijk partijbestuur, binnen interne (o.a. in Bestuursforum-BSV) & externe media (waaronder kranten) en bij overige partijorganen. Waar mogelijk is samengewerkt met partners als het CDJA en met de nieuwe thematische- en doelgroepnetwerken.

2.6. CDA Duurzaamheidsnetwerk

Inleiding

Het CDA Duurzaamheidsnetwerk zet zich in voor duurzaam denken binnen het CDA. Het DZN is een actieve netwerkorganisatie binnen het CDA. Wij bieden bestuurders handvatten op gebied van verduurzaming en delen 'best practices' uit verschillende sectoren die raken aan duurzaamheid.

2019 stond voor het CDA Duurzaamheidsnetwerk in het teken van het werken aan het opstellen van het document 'De duurzame route van het CDA'. Dat document werd op 14 december 2019 aan het landelijk bestuur van het CDA gepresenteerd.

In het voorjaar van 2019 presenteerden we het idee om aan dit document te gaan werken aan de leden van het netwerk. Tijdens verschillende werkbijeenkomsten (op 13 april en 21 september) zijn we daar samen met de leden mee aan de slag gegaan.

In het document en tijdens de bijeenkomsten staan vijf thema's centraal:

- circulaire economie
- energietransitie
- gebouwde omgeving en vervoer
- een volhoudbare landbouw
- een voorname rol van de tuinbouw

Bij de verschillende sessies speelden drie vragen op de achtergrond mee: waar kunnen we snelle slagen maken, welke instrumenten zijn daarvoor nodig en wat is de rol van de overheden daarbij?

'De duurzame route van het CDA' is te vinden op www.cda.nl/duurzaamheidsnetwerk

Ook op de landelijke CDA-congressen waren we present. Zo hebben we op het congres van 9 november de aanwezigen gevraagd om rond de vijf thema's stickers te plakken bij de maatregelen/initiatieven/stappen die wat hen betreft de meeste kans van slagen en/of urgentie hadden.

Samen met de Bestuurdersvereniging van het CDA organiseerden we op 12 oktober in Nieuwegein een succesvolle bijeenkomst.

Het netwerkbestuur, dat op dit moment uit 7 personen bestaat, kwam diverse malen bijeen, om de dagelijkse gang van zaken te bespreken.

2.7. Europa Network

In de zomer van 2019 is er op initiatief van Bert-Jan Polman een Europa Network opgezet. Dit netwerk is bedoeld voor leden die ideeën en informatie over Europa willen uitwisselen. Het netwerk is allereerst begonnen als Whatsapp groep. Eind 2019 is er binnen het netwerk een kerngroep opgezet die de eerste activiteiten in 2020 zal coördineren.

2.8. CDA Pride

Het CDA Pride Network bestaat uit leden die willen meebouwen aan een land waar een ieder zich thuis kan voelen. Met leden vanuit het hele land en goed geworteld in de maatschappij heeft het netwerk ook een antennefunctie voor de partij betreffende LHBTI-gerelateerde actualiteiten. Het netwerk kan als contactpersoon en klankbord voor maatschappelijke organisaties, andere politieke regenboognetwerken en afdelingen binnen het CDA fungeren.

Oprichting in 2019

CDA Pride is een zeer jong netwerk binnen het CDA. Het netwerk werd officieel erkend door het bestuur van het CDA op 1 februari 2019. Maar de eerste ideeën voor het netwerk en contacten tussen verschillende LHBTI-leden begonnen al in 2016.

Hoewel sommige LHBTI-leden erg overtuigd waren van de noodzaak om een Pride-netwerk te beginnen binnen de partij, vroegen anderen zich af of dit zou aansluiten bij de partijtradities. Gedurende vele jaren was de verklaring dat CDA LHBTI-politici lid zijn van de Nederlandse regering in plaats van staan en wachten op een boot tijdens de Canal Parade van Pride Amsterdam. De publieke verontwaardiging over de zogenaamde Nashville-verklaring in december 2018 en januari 2019 heeft zeker veel CDA-leden overtuigd om het initiatief te ondersteunen om het CDA Pride-netwerk te starten.

Korte samenvatting activiteiten 2019

Eenmaal begonnen werd CDA Pride verwelkomd door de LHBTI-netwerken van andere politieke partijen en de meeste delen van de LHBTI-gemeenschap. De andere partijnetwerken hebben CDA Pride nadrukkelijk uitgenodigd deel te nemen aan het initiatief om een gezamenlijke politieke boot te organiseren tijdens de Canal Parade van Pride Amsterdam 2019. En dus hadden op 3 augustus 30 CDA-leden, zowel LHBTI als ondersteunend, een geweldige tijd tijdens de Canal Parade, samen met leden van de socialistische, sociaal-democratische, liberale en sociaal-liberale partij. Onder de CDA-deelnemers was ook onze staatssecretaris van Economische Zaken en leden van de raad van bestuur. Er is veel steun geweest voor de deelname van CDA Pride van binnen en buiten onze partij. Naast dit grote evenement hebben we verschillende gesprekken gehad met CDA-regeringsleden (ministers van Financiën, Gezondheid en Justitie) en parlementsleden over verschillende LHBTI-onderwerpen. We hebben input gegeven aan Tweede Kamerlid Madeleine van Toorenburg over gezinsbeleid en multi-ouderschap. CDA Pride heeft ook beleidsadvies gegeven over LHBTI-kwesties aan lokale en regionale politici.

Overzicht activiteiten 2019

1 februari	Oprichting CDA Pride
9 februari	Beursstand op het CDA Congres
22 februari	Vrijblijvend advies over Rainbowvote aan provinciale afdelingen verzonden.
7 maart	Europees Statement gezinsbeleid
5 april	Support Esther de Lange bij COC Europese Verkiezingsdebat 2019
18 mei	Kennismakingsgesprek met Michel Rog naar aanleiding van stemming leden Tweede Kamerfractie bij motie leden van den Hul en Westerveld.
28 mei	Publieke reactie op stemming Tweede Kamerfractie tegen verbod op Homogenezing
6 juni	Kennismakingsgesprek met Lenny Geluk naar aanleiding van de publieke reactie
26 juni	Kennismakingsgesprek met minister Wopke Hoekstra - gesproken over erf/familierecht en veiligheid van LHBTI-ers
26 juni	Kennismakingsgesprek met minister Hugo de Jonge - gesproken over eenzaamheid onder LHBTI-ers.
10 juli	Hugo de Jonge promoot CDA Pride bij de Ronde van Kralingen

13 juli	Heisessie CDA Pride in Amsterfoort - acties voor 2019 bedacht en ontwikkeld
3 augustus	CDA Pride en staatsecretaris Mona Keijzer vaart mee Canal Parade Amsterdam
23 september	Kennismakingsgesprek met minister Ferd Grapperhaus - gesproken over Roze
	in Blauw, discriminatie aanpak en aangiftebereidheid.
26 oktober	European Center-Right LGBT+ Alliance in Oslo - Gerben Horst vertegenwoordigd CDA in Oslo.
4 november	Resolutie voor Congres: Versterk gemeentelijke antidiscriminatiebureaus De resolutie is aangenomen en roept Gemeenten op om meer aandacht en een hogere prioriteit te geven aan zogenoemde antidiscriminatiebureaus.
9 november	Diversiteitbijeenkomst op het CDA congres (ism. CDAV & CDA Diversiteit)
4 december	Verspreiden gezamenlijke beleidsvoorstellen 2019 -2024 van de ECRLGBT+-Alliance bij het aantreden van de nieuwe Europese Commissie.

2.9. Dertigers

De CDA Dertigers is een informeel en informatief netwerk voor young professionals tussen de 25 en 40 jaar met politieke interesse. De CDA Dertigers zijn georganiseerd in verschillende groepen. Iedere groep organiseert regelmatig activiteiten en doet dat op zijn eigen manier. De activiteiten variëren van discussies, vrijwilligerswerk, ontmoetingen met vooraanstaande politici, borrels en diners.

Activiteiten in 2019

Defensietour

Met de Defensietour hebben we werkbezoeken afgelegd bij de BernhardKazerne in Amersfoort, vliegbasis Gilze Rijen, Marinehaven Den Helder en het ministerie van Defensie. Tijdens de werkbezoeken werden we geïnformeerd over werken bij defensie, de effecten van politieke besluiten en recente missies. De openhartige gesprekken wisselde van politiek tot persoonlijk.

Schlemmersessie

Afgelopen jaar hielden we twee Schlemmersessies. Met Wopke Hoekstra gingen wij dieper in op zijn "Bilderbergspeech" en met Hugo de Jonge gingen wij in gesprek over zijn speech voor het "Christelijk-Sociaal Congres".

Verdieping

We verdiepten ons in religie, cultuur en consultancy. Zo gingen we in de zomer naar de tentoonstelling "Bij ons in de Biblebelt". Kregen we een training van McKinsey. Ten slotte organiseerden we samen met CDA Zuid-Holland de succesvolle Duitse avond op het Partijbureau.

De thematafels

De Thematafels zijn Whatsapp groepen of denktanks gekoppeld aan een onderwerp. Deze thematafels organiseren discussies en werkbezoeken op hun thema.

2.10. Samen praten en denken

Het afgelopen jaar stond in het teken van vernieuwen, verdiepen en verbreden: de drie speerpunten van de nieuwe partijvoorzitter. Ook debat en dialoog binnen het CDA hoort daarbij.

Kerngroepen en expertisenetwerken

In het vorige jaarverslag schreven wij over de in te stellen kerngroepen en expertisenetwerken. Nu kunnen we de resultaten ook melden. Twee trajecten zijn afgerond: een expertisenetwerk over 'energietransitie' en 'toegankelijkheid onderwijs'.

Het expertisenetwerk 'energietransitie' had tot doel om debat binnen het CDA op gang te brengen over de energietransitie. Via vijf verdiepingsavonden en andere mogelijkheden hebben leden hierover meegedacht. Het resultaat is een visiestuk met ideeën om de energietransitie naar een hoger niveau met meer draagvlak te brengen. Op diverse bijeenkomsten na het verschijnen van dit stuk is hier over gesproken en zo is het debat in gang gezet.

Het expertisenetwerk 'toegankelijkheid onderwijs' leverde eveneens een visiestuk op. Dit stuk heeft als doel de programmacommissie te voeden met ideeën over de toegankelijkheid van onderwijs. De groep heeft drie grote lijnen vastgesteld waarlangs gewerkt is aan de visie: waarden, rendementsdenken en menselijke maat. Uiteindelijk leverde dit een stuk op waar beleidsopties uit voort zijn gekomen, inclusief een financiële paragraaf, op basis van de visie aan de hand van voorgenoemde lijnen.

Nieuwe vormen van debat

In het najaar van 2019 werd het discussiestuk 'Zij aan zij' van het Wetenschappelijk Instituut opgeleverd. Hierna zijn in heel het land bijeenkomsten georganiseerd, iets dat doorloopt tot voorjaar 2020. Veel leden zijn zo betrokken geweest bij het bespreken van het stuk, wat daarmee ook echt voor een goede discussie heeft gezorgd.

De nieuwe partijvoorzitter is eveneens begonnen met VrijMiBo's, om zo op een laagdrempelige manier met leden en niet-leden in contact te komen. Dit leverde goede gesprekken op en zorgde voor enthousiasme om verder te bouwen aan het CDA.

2.11. Partijvernieuwing

2019 was het jaar van partijvernieuwing. Het doel van de partijvernieuwing is het worden van een netwerkorganisatie. Een uitvoeringsplan met 25 deelprojecten is van start gegaan. Voor de verschillende deelprojecten zijn groepjes gevormd die alles uitgewerkt hebben en aan de uitvoering zijn begonnen.

De grootste wijzigingen die uit deze deelprojecten zijn voortgekomen raken aan de vernieuwing van het bestuur, wijziging van de financiering van de provinciale en lokale afdelingen, samenwerking tussen lokale afdelingen en stakeholdermanagement.

Vernieuwing bestuurstructuur

In de periode van juni tot oktober 2019 heeft de projectgroep bestuurlijke vernieuwing zich gebogen over een nieuw besturingsmodel voor het CDA. De projectgroep is voortgekomen uit het traject partijvernieuwing en bestond uit Alwyn de Jong, Theo Joosten, Reginald Visser, Renate Wijmenga en Frank Dunsbergen (secretaris) met voorts betrokkenheid van Jeroen de Jong, Marischa Kip en Maarten Westerduin.

De werkzaamheden van de projectgroep zijn uitgemond in het eindvoorstel bestuurlijke vernieuwing, onder de noemer 'Lenig, Solide en Slagvaardig' wat unaniem is aangenomen door het partijbestuur.

De leden zijn geïnformeerd over de nieuwe structuur via een factsheet in de wekelijkse nieuwsbrief. Kortweg betekent het nieuwe besturingsmodel dat het partijbestuur en het dagelijks bestuur veranderen in een verenigingsraad respectievelijk een landelijk bestuur. De uitvoerende rol komt te liggen bij het landelijk bestuur, terwijl de verenigingsraad een klankbordrol krijgt. In het landelijk bestuur worden maximaal tien leden gekozen door het congres. In de Verenigingsraad zetelen de twaalf provinciaal voorzitters, de voorzitter van het CDJA en nieuw is dat ook de netwerken van het CDA een zetel hebben. In totaal kan de Verenigingsraad uit maximaal 25 leden bestaan.

Ook moet de totstandkoming van de advieslijsten voor landelijke verkiezingen op een efficiëntere manier gaan plaatsvinden.

De formele wijziging vindt plaats in 2020 als de statuten gewijzigd worden (zie 2.15)

Financieringsstructuur

De nieuwe financieringsstructuur is het werken met een projectenpot voor de lokale en provinciale afdelingen en de netwerken van de partij. Een deel van het geld wordt lumpsum uitgekeerd en voor 20% van de financiering, waar zij op basis van vastgestelde regels recht op hebben, kunnen zij een onderbouwde aanvraag uit de projectenpot doen. Dit vraagt een inspanning van onze afdelingen, maar zorgt tegelijk ook voor een doordacht plan over de activiteiten die gehouden gaan worden. Het werken met deze nieuwe financieringsstructuur vraagt meer van de lokale en provinciale afdelingen. Tegelijk heeft het partijbureau de belangrijke taak om lokale afdelingen goed te ondersteunen.

Samenwerking tussen afdelingen

Na de zomer van 2019 is een bijeenkomst georganiseerd voor lokale afdelingen die meer willen samenwerken of samen willen gaan met andere lokale afdelingen. Het vinden van nieuwe mensen voor vacatures op het lokale niveau blijft een uitdaging en samenwerking of samengaan van besturen biedt hier een oplossing bij. In het verlengde hiervan is ook gewerkt aan het vinden van een structuur om goede ideeën en 'best practices' bij lokale afdelingen op te halen en deze te delen met de andere afdelingen in de partij. Op het congres zijn deze ideeën bijvoorbeeld al gedeeld via handzame kaartjes met daarop een stappenplan om de ideeën van collega-CDA'ers ook elders te kunnen organiseren en via nieuwsbrieven worden deze ook toegestuurd aan lokale afdelingen. Via het digitale platform Dirk, een beveiligde omgeving, kunnen goede ideeën van afdelingen in de toekomst eveneens worden uitgezet. Dit alles draagt bij aan goede ondersteuning en tegemoet komen aan de wensen van lokale afdelingen.

Stakeholdermanagement

Een laatste punt uit partijvernieuwing is het voeren van goed stakeholdermanagement. In het verleden waren de contacten veelal belegd bij de partijvoorzitter die een fulltime functie had. De nieuwe partijvoorzitter werkt parttime en de verdeling van stakeholders wordt daarom verdeeld over de bestuursleden. Ook de netwerken krijgen een prominentere rol in het onderhouden van stakeholders. Zo hebben de thematische en doelgroepnetwerken in 2019 met meerdere voor hen relevante stakeholders gesproken. Daarnaast heeft het bestuur gesprekken gevoerd met de verschillende gelieerde instellingen van het CDA - CDJA, BSV en CDAV.

2.12. Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen

In 2019 hebben de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen plaatsgevonden. Het partijbureau heeft de provinciale afdelingen ondersteund in de voorbereidingen van deze verkiezingen. Zo is een Handreiking Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen aangeboden, waarin de procedures voor de voorbereidingen van deze verkiezingen worden uitgelegd. Deze is reeds in 2018 gemaakt en aangeboden. Ook zijn praktische middelen aangeboden, zoals een wekelijkse campagne-nieuwsbrief. Dit is begonnen in 2018 en is doorgezet tot aan de verkiezingen van maart 2019. Ten slotte zijn de benodigde H3-1 formulieren afgegeven door het partijbureau. Dit is een machtigingsformulier, waarmee de deelnemende afdelingen toestemming krijgen om deel te nemen aan de verkiezingen. Deze activiteit heeft plaatsgevonden in januari van 2019.

2.13. Eerste Kamer- en Europese Parlementsverkiezingen

In mei hebben de verkiezingen voor de Eerste Kamer (27 mei) en het Europees Parlement (23 mei) plaatsgevonden. In 2018 hebben belangrijke voorbereidingen hiervoor plaatsgevonden. Deze zijn doorgezet in 2019. De kandidatenlijsten voor beide verkiezingen zijn bekrachtigd tijdens het verkiezingscongres van februari 2019. Eerder hadden de gemeentelijke afdelingen de mogelijkheid gekregen om te stemmen over beide advieslijsten via officiële stembiljetten. Deze stemmingen zijn onderzocht door de onderzoekscommissie. Ook is het Europees verkiezingsprogramma vastgesteld tijdens het verkiezingscongres. In dat kader mochten de leden amendementen indienen op het concept-programma. Hier werd eerst over gestemd door de gemeentelijke en de provinciale algemene vergadering en later door het partijcongres.

2.14. Evaluatie verkiezingen 2019 (Commissie Krijger)

Met het oog op de verkiezingen van 2019 heeft het dagelijks bestuur besloten om een evaluatiecommissie in te stellen, bestaande uit: Alex Krijger (voorzitter), Wim van de Camp, Jeroen de Jong, Linda Koekkoek, Rixt Meines, Mariëlle Veerman, Frank Beck (adviseur) en Frank Dunsbergen (secretaris). De commissie had de opdracht om de verkiezingen van 2019 (Provinciale Staten, Waterschappen, Eerste Kamer en Europees Parlement) te evalueren en te onderzoeken welke leerpunten hieruit gehaald konden worden. De Commissie Krijger heeft zich gericht op vijf aspecten: de analyse van de uitslagen, de campagne, de politieke koers, rol van de boegbeelden en lessen voor het CDA richting de verkiezingen van 2021/2022. Dit heeft geresulteerd in een rapport onder de titel 'NU KIEZEN. Voor een brede volkspartij met lef en perspectief', waarin de conclusies worden gegeven over de eerste vier aspecten en waarin kansen worden geschetst voor de verkiezingen van 2021 en 2022.

Voor de totstandkoming van het rapport heeft de commissie gesproken met bijna honderd mensen van binnen en van buiten de partij en zijn diverse bronnen geraadpleegd.

2.15. Statutenwijziging CDA 2020

In de periode van juni tot december 2019 is een statutencommissie ingesteld, bestaande uit Hilde Westera, Caspar Koopman, Petra de Groot, Paul van den Biggelaar, Marischa Kip (adviseur) en Frank Dunsbergen (secretaris). De commissie heeft zich bezig gehouden met de voorstellen die voortkomen uit partijvernieuwing (waaronder het nieuwe besturingsmodel) en heeft onderzocht hoe deze voorstellen verankerd kunnen worden in de statuten en reglementen. Daarnaast zijn de statuten en reglementen goed onder de loep genomen met

het doel om bepaalde procedures, taken en/of bevoegdheden directer op te schrijven of zo laag mogelijk neer te leggen in de partij (bijvoorbeeld door een bevoegdheid bij de gemeentelijke afdeling neer te leggen in plaats van de provinciale afdeling). In 2020 worden de voorstellen tot wijziging van de statuten en reglementen voorgelegd aan de leden. De leden hebben de mogelijkheid om amendementen in te dienen op de voorstellen. In juni 2020 moet het partijcongres besluiten over de wijzigingsvoorstellen en over de amendementen hierop.

3. Buitenland

Internationaal werk

Het Internationaal werk van de partij bestaat uit zes onderdelen, te weten de Europese verkiezingen, Commissie Buitenland, bilaterale contacten, activiteiten Europese Volkspartij, bijeenkomsten en de Eduardo Frei Stichting. Samen met netwerken zoals de CDA Vrouwen Internationaal, CDJA Internationaal, Dertigers Europa en het CDA in het Europees Parlement brengt het Internationaal Secretariaat internationale onderwerpen onder de aandacht in de partij. Daarnaast zorgt het Internationaal Secretariaat voor zichtbaarheid van het CDA in het buitenland. Het Internationaal Secretariaat maakt gebruik van de website CDA Internationaal (www.cda.nl/internationaal) en de Facebook pagina ([Facebook.com/internationaal](https://www.facebook.com/internationaal)).

3.1. Europese verkiezingen

De eerste helft van het jaar stond in het teken van de Europese verkiezingen. Samen met de medewerkers van de Tweede Kamerfractie en de Eurodelegatie heeft het Internationaal Secretariaat de kandidaten inhoudelijk geadviseerd, meegedraaid in de campagne en de verschillende stemwijzers van antwoorden voorzien. Één van de grote projecten was het schrijven van een Kandidaten Toolkit en een Afdelingen Toolkit, waarmee kandidaten en afdelingen een volledige inhoudelijke rugzak mee kregen. Deze Toolkit werd door zowel de kandidaten als de afdelingen die voorafgaand aan de verkiezingen inhoudelijke sessies organiseerden, zeer gewaardeerd.

3.2. CDA Commissie Buitenland

De Commissie kwam in 2019 vijf keer plenair bijeen. In de eerste helft van het jaar stonden de ontwikkelingen in Hongarije en Polen centraal. Dit onderwerp was bijzonder relevant voor het CDA, aangezien binnen de EVP de discussie over het lidmaatschap van de Hongaarse FIDESZ partij oplaaide. De Commissie leverde een adviesstuk aan het CDA af, waarmee het CDA de discussie geïnformeerd en afgewogen kon voeren. Ook werd er in de eerste helft van het jaar geschreven aan een adviesstuk over de transatlantische relaties van Nederland en Europa. Voor de totstandkoming van dit stuk werden experts op het gebied van defensie en handel geïnterviewd. Beide stukken zijn gepresenteerd in het CDA Partijbestuur en daarna verstuurd naar de CDA vertegenwoordigers en de CDA leden.

Vanaf juli verwelkomende de Commissie Wim van de Camp als de nieuwe voorzitter. Ben Knapen nam afscheid vanwege zijn aantreden als fractievoorzitter in de Eerste Kamer.

De tweede helft van het jaar schreef de Commissie Buitenland een update bij het migratie stuk van vorig jaar, over het belang van een integrale aanpak, en ook werd een tweede

adviesstuk over China geschreven naar aanleiding van de publicatie van de China strategie van het Nederlandse kabinet. De Commissie Buitenland reageerde op de China strategie door een aantal onderwerpen aan te stippen die -naar de maatstaven van het CDA- nog niet genoeg werden belicht.

De Commissie Buitenland nodigde in 2019 bij een aantal vergaderingen een (externe) spreker uit. Deze sprekers brachten specifieke expertise in en zorgden voor een levendig, geïnformeerd debat. De externe sprekers waren: Wim van de Camp, Europarlementariër (april), Thibault Muzergues, Europa directeur van het International Republican Institute (juli), Rick van der Woud, directeur Mensen met een Missie (september), en Pieter Jan Dijkman, directeur Wetenschappelijk Instituut van het CDA (december).

3.3. Bilaterale contacten België en Duitsland

Op velerlei niveaus is de samenwerking met de Belgische CD&V, de Duitse CDU, de Duitse CSU, en hun partijstichtingen voortgezet. Zo zijn er in februari en november vertegenwoordigers van deze partijen en stichtingen op bezoek geweest bij de partijcongressen van het CDA. Zij kregen daar een rondleiding, een ontmoeting met CDA voorzitter en CDA politici, en een "internationals lunch". Op het congres in februari was Jan Peter Balkenende de spreker op de "internationals lunch". Het CDA onderhoudt ook goede relaties met de Ambassades van België en Duitsland, in 2019 hebben met beide Ambassades verschillende ontmoetingen plaatsgevonden. In juli ging een delegatie van het CDA naar de Beierse stad München, wat zorgde voor een intensivering van de relaties met onze Duitse zusterpartij CSU. Het thema van het bezoek was "Technologische ontwikkelingen en traditionele waarden". Tot slot vond in september het jaarlijkse St Gerlach overleg plaats, waar politici en afgevaardigden van het CDU, het CD&V en het CDA elkaar ontmoeten om te spreken over internationale thema's.

3.4. EVP

De contacten met leden van de Europese Volkspartij zijn ook in 2019 weer intensief voortgezet. Het bestuurslid Internationaal en de internationaal secretaris zijn aanwezig geweest bij de EVP ledenbijeenkomst, die dit jaar zeven keer werd gehouden. De meest relevante bijeenkomst vond plaats in maart, toen de EVP de FIDESZ partij voor onbepaalde tijd schorste. Het CDA is ook actief lid van de werkgroepen van de EVP, te weten: werkgroep 1 over Europees beleid, werkgroep 2 over economisch beleid en digitale economie en werkgroep 3 over EVP lidmaatschap. Elk van deze werkgroepen komt 1 a 2 keer per jaar bijeen in de marges van de EVP ledenbijeenkomst. De CDA bewindslieden hebben meegedraaid in de EVP-ministervergaderingen en tot slot is een CDA delegatie aanwezig geweest op het EVP congres in Zagreb. De delegatie bestond uit vertegenwoordigers van CDA Internationaal, CDA Vrouwen, CDJA, WI, EFS, en de leden van de Eurodelegatie. Hugo de Jonge gaf namens het CDA een speech. Het congres was voor alle leden van de delegatie een goede gelegenheid om collega's en politici van allerlei partijen te spreken. Esther de Lange werd op dit congres verkozen tot EVP vice-president, een belangrijke positie die het CDA nog meer op de kaart zet in Europa.

3.5. Bijeenkomsten

Op 18 januari 2019 werd de 16e Norbert Schmelzerlezing gehouden, dit keer door de Duitse Minister van Economische Zaken en Klimaat, dhr Peter Altmaier. Altmaier hield de speech in vloeiend Nederlands en blikte terug op de vele jaren van goede samenwerking tussen het CDU en het CDA. Het co-referaat werd gehouden door scheidend CDA voorzitter Ruth

Peetoom. De Norbert Schmelzer lezing werd dit jaar samen met de Eurodelegatie en de Konrad Adenauer Stiftung georganiseerd. Dhr Hardy Ostry, directeur van de KAS in Brussel, opende de bijeenkomst en Esther de Lange, delegatieleider in het Europees Parlement, sloot de bijeenkomst af.

Op 3 juni organiseerde het Internationaal Secretariaat een Ambassadeursbijeenkomst voor de in Den Haag gevestigde Ambassadeurs van de EU-landen. Partijvoorzitter Rutger Ploum en fractieleider Pieter Heerma spraken de aanwezige Ambassadeurs toe over de stand van zaken bij het CDA, en ze beantwoordden de vele vragen van de Ambassadeurs.

Tot slot vond op 4 december de kerstborrel van CDA Internationaal plaats. De borrel werd goed bezocht door leden van de Commissie Buitenland, het Europa Netwerk, het CDJA, CDA Vrouwen Internationaal en de trainers van de EFS.

3.6. Eduardo Frei Stichting

Voorwoord

Europe will not be made all at once, or according to a single plan. It will be built through concrete achievements which first create a de facto solidarity.

Aldus Robert Schuman op 9 mei 1950 in de bekende "Schuman declaration". Precies 60 jaar later bouwen wij nog iedere dag aan dat Europa. De Eduardo Frei Stichting mag dit jaar precies 30 jaar haar bijdrage hieraan leveren. Niet volgens een vastomlijnd plan maar door de dingen die we doen, verankerd in de waarden die wij als Christen Democraten willen uitdragen.

In 2019 mochten wij in 16 landen 56 trainingen verzorgen. Kortom ging er bijna wekelijks een EFS trainer op reis. Ruim 1200 deelnemers mochten wij verwelkomen in onze trainingen. Het is prachtig dat al onze 70 trainers weer klaar stonden om op pad te gaan in hun eigen tijd en op vrijwillige basis. Dit doen ze iedere keer weer omdat ze diep in hun hart voelen en geloven dat ze iets kunnen brengen en iets kunnen leren in de ons omringende landen. Ze weten uit hun ervaringen dat het belangrijk is om je horizon te verbreden om echt te kunnen begrijpen wat er zich afspeelt aan de grenzen van ons Europa. En iedere keer horen ze weer hoe mensen aan de randen van de Europese Unie opkijken naar wat wij in Europa hebben weten op te bouwen. Niet de politieke polarisatie maar wel de vrede en de vrijheid waarin wij mogen leven. Tegelijkertijd moeten wij tijdens onze trainingen ook eerlijk zijn en aangeven dat wij in Europa worstelen met ons eigen Europa. Wij worstelen met onze eigen identiteit en de waarden en normen waar wij ooit dit vredesproject op gebouwd hebben.

In de landen waar wij trainen zijn de worstelingen vaak nog veel groter. Libanon waar eind 2019 grote politieke onrust was, de premier opstapte en er grote straatprotesten waren. Of Albanië waar we door de politieke instabiliteit onze trainingen helemaal stil hebben moeten leggen. De Balkan regio waar de Turkse invloed voelbaar is of de Europese staten aan de Russische grens waar de Russische invloeden steeds sterker aanwezig zijn. Het is het bewijs dat het Europese vredesproject niet alleen van binnen maar ook van buiten aangevallen wordt. Reden te meer dat wij in deze landen aanwezig zijn om een boodschap van hoop en vrede te kunnen brengen.

Onze trainingen hebben we in navolging op de ingezette koers van 2018 verder uitgebouwd. De thema's waar we mee aan de slag gaan zijn onder andere waardengedreven politiek, integriteit, vrouwenrechten, jongeren in de politiek. Daarnaast besteden we veel aandacht aan bijvoorbeeld debat technieken en campagne voeren. We merken dat onze trainingen hoog gewaardeerd worden. Ook door de partner organisaties waarmee wij samenwerken zoals IRI (International Republican Institute), NDI (National Democratic Institute), KAS (Konrad Adenauer Stiftung) en RSI (Robert Schuman Institute). Deze samenwerkingen blijven belangrijk voor het aanbod dat wij als EFS bieden.

EFS heeft een mooi jaar achter de rug. Dank gaat uit naar al die vrijwilligers binnen EFS die iedere keer weer klaarstaan om op pad te gaan en trainingen te geven in het buitenland. Maar ook naar het EFS secretariaat die altijd weer klaar staan en alle reizen, bezoeken en trainingen zo goed voorbereiden.

Ook gaat mijn dank uit naar het EFS bestuur. In het jaar 2019 hebben wij als bestuur verder gewerkt aan de strategische uitgangspunten van de EFS. Een aantal zaken hebben we kritisch bekeken zoals de landen waar we trainen en de trainingen die we geven. Van 2 bestuursleden hebben wij afscheid moeten nemen vanwege het verlopen van hun termijn. Bestuursleden die vol passie en overgave 8 jaar lang klaar hebben gestaan voor EFS.

Als Robert Schuman nog zou leven had hij de "achievements" van onze stichting zeker gewaardeerd omdat het, hoe klein dan ook, bouwt aan iets wat groter is. We zijn trots en dankbaar dat we dit al 30 jaar mogen doen.

Namens het bestuur
Jeroen Alting von Geusau, voorzitter

Inleiding en doelen van de EFS

De CDA-stichting voor Internationale Solidariteit 'Eduardo Frei' (EFS) heeft in 2019 een reeks aan projecten uit kunnen voeren ten behoeve van de ontwikkeling van politieke partijen in Midden- en Oost-Europa en de Arabische regio. Dit gebeurt op grond van de subsidieregeling wet financiering politieke partijen MATRA en SHIRAKA. Deze regeling is bedoeld voor activiteiten die bijdragen aan een maatschappelijke transitie in de landen in Oost-Europa, Zuidoost Europa en de Arabische regio. De subsidie is gebaseerd op het aantal zetels van de partijen in de Tweede Kamer. Hieronder volgt een korte introductie op de werkwijze van de EFS, daarna wordt verslag gedaan van de activiteiten.

De EFS gaat uit van de volgende drie doelen:

- promotie van het christendemocratisch gedachtegoed en de kennis hierover in internationaal verband in het algemeen en op de terreinen van internationale samenwerking en mensenrechten in het bijzonder;
- stimuleren van de permanente betrokkenheid van CDA-leden en aan de CDA gelieerde organisaties op bovengenoemde terreinen;
- projecten initiëren en ondersteunen die bijdragen aan democratische ontwikkeling in Midden- en Oost-Europa en een aantal landen in het Midden-Oosten. Dit vanuit een herkenbaar christen-democratische inspiratie.

Werkwijze

Het bestuur van de stichting treedt voor het CDA op als ontvanger en beheerder van de ontvangen gelden. De EFS werkt met een jaarplan en vanuit een strategisch meerjaren beleidsplan (2018-2021) en werkt met vaste partners in de doellanden. Het EFS bestuur

vergaderde in 2019 5 keer, waarbij één vergadering geheel gewijd werd aan het bespreken van de EFS visie, er werd besproken hoe de stand van zaken was na twee jaar beleidsplan 2018-2021 en er werd vooruitgekeken naar waar we willen staan in 2025.

Verder waren er in april en mei trainersbijeenkomsten bedoeld om de trainers te voeden met informatie en kunde die gebruikt kan worden in de trainingen. Zo werd in april een bijeenkomst georganiseerd waarbij de trainers ervaringen deelden en lessen formuleerden voor het hele proces van het geven van een training, dat wil zeggen: van de voorbereiding tot de eindrapportage. Hiervan is een handleiding gemaakt voor nieuwe EFS trainers. In mei is aandacht besteed aan de geopolitieke ontwikkelingen op de Balkan waarbij 3 sprekers aan tafel gevraagd werden. De sprekers waren een journalist, een collega van de Max van der Stoep Foundation en een beleidsmedewerker van de EVP fractie in Brussel. Ten slotte werd in december de twee trainingsmodules die gemaakt zijn door trainers gepresenteerd en besproken. De modules gaan over integriteit in de politiek en over waarden gedreven politiek.

De subsidieregeling biedt ruimte voor scholingsactiviteiten aan uiteenlopende landen. De EFS heeft gekozen voor trainingen in de landen Armenië, Bosnië-Herzegovina, Georgië, Oekraïne, Servië, Kosovo en Wit-Rusland. Daarnaast kan de subsidie worden besteed aan de landen in de Arabische regio, waarbij de EFS zich richt op Jordanië, Marokko en Tunesië en sinds 2018 ook in Libanon.

Het secretariaat van de EFS ontvangt projectvoorstellen van zusterpartijen of van organisaties uit deze landen. Per project dient een doelomschrijving, een conceptprogramma en een projectbegroting te worden voorgelegd. Het bestuur beoordeelt de voorstellen. Na afloop van de activiteit leveren de trainers en de zusterpartijen een evaluatie aan. De accountantsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken vraagt om een financiële onderbouwing bij het jaarverslag.

In een aantal gevallen wordt samenwerking tussen politieke partijen bevorderd. Allereerst indien in een land meerdere politieke partijen zijn die dezelfde christen democratische ideologie delen. Daarnaast in de programma's met het Robert Schuman Institute, waar deelnemers worden geselecteerd uit meerdere landen. Tenslotte wordt in een aantal projecten in de Balkan deelnemers geselecteerd uit de regio, met de bedoeling om kennismaking en samenwerking te stimuleren.

Categorieën

Het bestuur van de EFS steunt projecten die ten goede komen aan de doelstelling van de stichting en de subsidievoorwaarden en passen binnen de volgende categorieën:

1. Vormings- en scholingscursussen

Dit betreft trainingen en conferenties (ideologisch, beleidsinhoudelijk of communicatief) die door CDA-deskundigen in de betreffende landen worden uitgevoerd.

2. Technische hulp

In deze categorie valt advisering aan een zusterpartij, zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling of vertaling van documenten die voor de zusterpartij van belang kunnen zijn. Directe financiële of andere vormen van materiële steun wordt niet verstrekt.

3. Uitwisselingen

Voor individuele personen of groepen kan de EFS een studiebezoek aan Nederland organiseren. Tijdens een bezoek wordt op directe wijze kennis genomen van de hier bestaande democratische structuur, het functioneren van de samenleving en de christen democratische inbreng daarbij.

4. Oriëntatiebezoeken

Oriëntatie bezoeken door de EFS zijn bedoeld om inzicht te verkrijgen in de politieke situatie in een land en de betekenis van christendemocratie in dat land. Een dergelijk bezoek vindt veelal plaats als voorbereiding op een nieuwe samenwerking.

Ook in 2019 heeft de nadruk van de activiteiten gelegen op vormings- en scholingscursussen.

Bestuurssamenstelling EFS 2019

Het bestuur van de stichting bestond in 2019 uit de leden:

- dhr. J.E.P.M. Alting von Geusau, voorzitter
- dhr. W. Hoff, penningmeester
- dhr. C. Çörüz
- dhr. G. Boogaard
- mw. A. Doesburg
- dhr. J.P. Lokker
- dhr. E. Smid

European Network of Political Foundations

De EFS is lid van het European Network of Political Foundations (ENoP). Dit netwerk brengt politieke partij stichtingen vanuit heel Europa bijeen en biedt kennisondersteuning op gebied van relevante ontwikkelingen op Europees niveau. Voor meer informatie kunt u de website bezoeken, www.enop.eu.

De Eduardo Frei Stichting zet zich ook in 2019 in voor het ondersteunen van collega partijen en het steunen van democratiseringsprocessen in Oost-Europa (A) en in de Arabische Regio (B).

A. Matra Oost-Europa

De Eduardo Frei Stichting richt zich in Oost Europa op een aantal landen rondom de Europese Unie, van Oekraïne en Wit-Rusland tot de Balkan en de Kaukasus.

In de Balkan richt de EFS zich op de toetredingslanden Bosnië-Herzegovina, Kosovo, Albanië en Servië.

In het EFS jaarplan dat is ingediend stond gepland dat er een partnerbijeenkomst georganiseerd zou worden ter versterking van onze regionale partners. Deze heeft niet plaatsgevonden. De EFS wilde dat koppelen aan één van de CDA partijcongressen om zo de kosten van vergaderlocatie te besparen en om de partners ook een kijkje te geven in het CDA. We zouden daarbij de aanwezigheid van onze gasten ook benutten om de EFS zichtbaarder te laten zijn voor de CDA achterban. Helaas bleek het niet mogelijk dat te combineren en is besloten deze bijeenkomst op een ander, nog nader te bepalen moment, te organiseren.

Er was voorzien dat we in navolging op de training in Albanië in 2018 ook weer een training zouden organiseren in 2019. Door de turbulente politieke ontwikkelingen, en op basis van het advies van het landenkantoor Albanië van de Konrad Adenauer Stiftung, hebben we besloten de trainingen op te schorten.

1. Armenië

Relevante ontwikkelingen

In mei 2018 kondigde de president van het land aan als premier van het land door te gaan en daarmee langer dan de wettelijke termijn aan de macht te blijven. Er ontstonden in het hele land protesten tegen de president en tegen de zittende, nieuw gekozen regering. De nationale weerstand die zichtbaar geuit werd is bekend komen te staan als 'de fluwelen

revolutie'. Tot protest werd opgeroepen door de oppositieleider dhr Pashinyan, MP-er, een van de leiders van de coalitie 'Yelk'. Onder publieke druk zijn de partijen er uiteindelijk uitgekomen zonder dat er geweld plaatsvond. De Republikeinse Partij trok zich uit de regering terug, en stemde in met een tussentijdse oplossing om de oppositieleider als premier van het land te kiezen. Op 9 december 2018 vonden de parlementsverkiezingen in Armenië plaats. Er zijn maar drie partijen tot het parlement verkozen, dit komt doordat er een minimum van 5% van de stemmen behaald moet worden om toe te kunnen treden tot het parlement. De 'My step alliance' bestaande uit de Civil Contact Party en de Mission Party won onder leiding van premier Pashinyan 70,4% (88/132 zetels) van de stemmen, een absolute meerderheid. De tweede grootste partij is Prosperous Armenia, dat 8,26% (26/132 zetels) van de stemmen won. De kleinste partij in het parlement is Bright Armenia, dat 6,37% (18/132 zetels) van de stemmen won. Onder de Armeense grondwet moet 30% van de zetels naar oppositiepartijen gaan. De RPA, die sinds 1995 regeerde in Armenië, heeft nul zetels behaald bij de verkiezingen.

Activiteit 1: Multi party training

- Politieke partij: Republican Party of Armenia, overige partijen
- Samenwerking Partners: Konrad Adenauer Stiftung

Samen met de PvdA en de VVD hebben we een meerpartijen training in Armenië georganiseerd. Besloten werd daarbij ook leden van NGO's uit te nodigen. De redenering daarachter was dat de meerderheid van de nieuwe parlementariërs kwamen uit de NGO-sector en nu merkten zij dat zij in een andere verhouding komen te staan tot hun vroegere collega's. In de training die gegeven is werd aandacht besteed aan de samenwerking vanuit de politiek met maatschappelijke middenveld en andersom. Aan de training hebben 25 jongeren deelgenomen.

2. Bosnië-Herzegovina

Relevante ontwikkelingen

Eind 2018 hebben verkiezingen plaatsgevonden en in 2019 liep het proces om regeringen te vormen op de verschillende niveaus erg traag. Er is eind 2019 nog steeds geen nationale regering gevormd. Er spelen twee grote kwesties op het moment die de politieke partijen in een houdgreep houden. Dat zijn:

- 1) Herziening van de kieswet, dit verhindert het functioneren van instituties op het federale niveau.
- 2) NATO toetreding, dit houdt overeenstemming tegen op federaal niveau. Daar waar SNDS in eerste instantie voor het proces van toetreding was, houden ze dat nu tegen en blokkeert deze kwestie het vormen van een minister raad.

De etnische tegenstellingen worden ondertussen volop uitvergroot door de politieke leiders. De strategie lijkt er vooral op gericht om de eigen machtsbasis te behouden. De retoriek en de sfeer doet herinneren aan de situatie van begin jaren negentig, net voor de oorlog. Politieke partijen zouden elkaar nog kunnen vinden als het gaat om integratie in Europa, hoewel het momentum voor Europa aan het afzakken is. Het zou goed zijn als Europa meer aanwezig zou zijn.

Activiteit 1: Step into the Political Spotlight

- Politieke partijen: Party of Democratic Action (SDA), Croatian Democratic Union of Bosnia and Herzegovina (HDZ-BiH), Croatian Democratic 1990 (HDZ-1990), Party of Democratic Progress (PDP), Serbian Democratic Party (SDS),
- Partner organisatie: Robert Schuman Institute (RSI).

De zes politieke partijen waarmee de EFS in Bosnië samenwerkt zitten ideologisch gezien dicht bij elkaar: het zijn allemaal centrumrechtse partijen, veelal christendemocraten. De

partijen zijn echter verdeeld langs de drie etnische lijnen. Samen met het RSI heeft de EFS een training verzorgd voor 18 jonge leiders die mee willen doen aan de lokale verkiezingen van 2020. Deze training is één van twee trainingen, waarbij een groep deelnemers in totaal 6 dagen lang kennis en ervaring opdoen in vaardigheden en hoe zij hun christen democratische waarden in de praktijk kunnen brengen.

Activiteit 2: Fact Finding Mission

In 2017 en 2018 kregen wij signalen dat het aantal deelnemers dat deelnam aan de trainingen die we samen met het Centre For New Initiatives (CNI) organiseerden, aan het afnemen was. De motivatie leek ook niet heel hoog meer bij de politieke partijen en bij de deelnemers. Daarop besloot het bestuur een factfinding mission te organiseren. Naar aanleiding van deze missie is besloten te stoppen met de samenwerking. De organisatie was door het vertrek van haar directeur minder actief geworden. Bovendien zagen we dat het draagvlak voor samenwerking met CNI bij de politieke partijen was afgenomen: i) de partijen hebben inmiddels zelf hun eigen opleidingsinstituten en ii) CNI werd ook vooral geassocieerd met een nieuwe partij. Deze partij is een afsplitsing van een van de EVP partijen.

3. Georgië

Relevante ontwikkelingen

Eind 2018 vonden presidentsverkiezingen plaats die werd gewonnen door Salomé Zoerabisjvili, kandidaat van de partij Georgian Dream. Deze partij heeft ook de meerderheid in het parlement en is regeringspartij. Halverwege 2019 werd het onrustiger. Er vonden protesten plaats op straat waaraan duizenden mensen deelnamen. Het eerste protest was naar aanleiding van een bezoek van een Russisch parlamentslid aan het Georgische parlement in het kader van een interparlementaire bijeenkomst orthodox-christelijke afgevaardigden. Het parlamentslid in kwestie had zich kort daarvoor uitgesproken voor onafhankelijkheid van Abkhazia. De demonstratie lieten zien hoe gevoelig de relaties liggen tussen Rusland en Georgië. De tweede demonstratie vond plaats uit onvrede over het feit dat de regering geen actie ondernam ten aanzien van het invoeren van een proportioneel kiessysteem. Het effect was dat er in ieder geval deels een proportioneel systeem wordt ingevoerd.

Activiteit 1: Youth Leadership Laboratory

- Politieke partijen: European Georgia
- Partner organisatie: Konrad Adenauer Stiftung (KAS).

Deze activiteit beslaat drie trainingsweekenden voor één groep jongeren van de politieke partij European Georgia. Deze partij is ook lid van de EVP. Het doel van de trainingen is om de jongeren bewust te maken en kritisch te laten nadenken over politiek. De EFS probeert de jongeren te laten zien dat de persoonlijke waarden die je hebt, doorvertaald kan worden naar de visie, standpunten en handelen van een politieke partij. De visie en koers van een partij is niet afhankelijk van één leider, maar iedereen kan een stem hebben. Naast waardegedreven politiek zijn de jongeren ook getraind in vaardigheden zoals debat, communicatie en presentatie. Aan de Youth Leadership Laboratory namen 22 jongeren deel.

4. Kosovo

Relevante ontwikkelingen

Kosovo telt op het moment 1,9 miljoen inwoners. Ruim 40% van de inwoners is jonger dan 25 jaar en meer dan één op de vier inwoners is werkloos. De inkomsten komen voornamelijk van emigranten die geld naar familie in Kosovo sturen. De meeste EU-landen en de VS hebben Kosovo erkend als onafhankelijke staat. Rusland, China, Spanje daarentegen niet. Sinds 2011 is er overleg tussen Kosovo en Servië over de soevereiniteit van Kosovo. De relatie tussen Servië en Kosovo is desondanks nog steeds gespannen. Ondanks de

pogingen van Frankrijk en Duitsland in 2019, is het de EU niet gelukt de twee landen terug aan de onderhandeltafel te krijgen. De relatie is verslechterd sinds november 2018, toen Kosovo de importtarieven op producten uit Servië verhoogde naar 100%. Kosovo heeft deze tarieven ingesteld naar aanleiding van de lobby van Servië om Kosovo uit internationale organisaties zoals Interpol te houden. Opvallend is de herboren interesse van de Verenigde Staten in de regio. In December 2019 stuurde President Trump persoonlijke brieven naar de Presidenten van Kosovo en Servië, waarin Trump aandrong op het bereiken van een compromis. Ook nodigde hij beide uit voor een gezamenlijk bezoek aan het Witte Huis. Daarnaast stelde Trump Matthew Palmer aan als gezant voor de Balkan en Richard Grenell als presidentiële vertegenwoordiger louter gericht op Servië en Kosovo.

Op 6 oktober vonden de parlementsverkiezingen in Kosovo plaats. De twee oppositiepartijen, Vetëvendosje en LDK (Democratische Liga Kosovo) wonnen deze verkiezingen. Zij behaalde respectievelijk 26% en 24% van de stemmen. Na 4 maanden onderhandelen is het Vetëvendosje en de LDK op 3 februari 2020 gelukt om een regering te vormen. Een kabinet met 15 ministers zal onder leiding van Minister President Albin Kurti (Vetëvendosje) het land leiden.

Activiteit 1: LDK Youth Forum

- Politieke partij: Democratic League of Kosovo (LDK)
- Partner organisatie: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

De training voor 32 jongeren van de LDK vond plaats van 29-31 maart en richtte zich op lokale politiek en het mobiliseren van jongeren. Onderwerpen zoals 'motivating young people', 'coalition building on a local level' en 'building a youth movement' kwamen aan bod. In een gezamenlijke sessie met de vrouwen van de LDK werd ook aandacht aan waardegedreven politiek besteed.

Activiteit 2: LDK Women's Forum

De training voor 25 vrouwen van de LDK vond plaats van 29-31 maart en richtte zich op de invloed van vrouwen in de politiek en campagne voeren. In een gezamenlijke sessie met de jongeren van de LDK werd ook aandacht aan waardegedreven politiek besteed.

5. Oekraïne

Relevante ontwikkelingen

Oekraïne heeft sinds Rusland de Krim annexeerde de volle aandacht gekregen van het westen. De KAS heeft besloten een nieuw kantoor op te zetten in het oosten van Oekraïne en ook de Amerikanen draaien allerlei programma's om te helpen met de opbouw van democratie in het land. Sinds het vertrek van Viktor Yanukovych is het land nog steeds aan het opkrabbelen, terwijl de gevechten in het oosten van Oekraïne nog doorgaan en ook op de Krim de situatie gespannen is. Voor sommige mensen betekende de Maidan een nieuw tijdperk, volgens anderen is er weinig veranderd. Corruptie is nog steeds een van de grootste problemen in Oekraïne, waardoor ook de nodige hervormingen niet worden doorgevoerd en het vertrouwen van de bevolking in de politiek laag is.

2019 was een bijzonder jaar voor de Oekraïense politiek. Op 21 april 2019 kozen de Oekraïners komiek Volodymyr Zelensky als president. Hij won van zittend president Petro Porosjenko met een overtuigende 73,22%. Dit resultaat wordt gezien als protest tegen het establishment, die de diepgewortelde corruptie in het land niet heeft weten te bestrijden. Één van de eerste daden van president Zelensky was het uitroepen van parlementsverkiezingen. Deze verkiezingen vonden plaats op 21 juli 2019. Zelensky kon namelijk weinig voor elkaar krijgen in het huidige parlement, waar de partij van oud president Porosjenko nog steeds de macht had. Ook tijdens de parlementsverkiezingen boekte de partij van Zelensky, Sluha

Narodu (Dienaar van het Volk), een flinke overwinning, met maar liefst 43% van de stemmen. De tweede grootste partij is het pro-Russische Oppositie Platform, met 13,1% van de stemmen. European Solidarity, de partij van oud president Porosjenko heeft 8,1% van de stemmen gehaald.

Activiteit 1: EPLC alumni exchange

- Politieke partijen: European Solidarity, Batkivshchyna Moloda, Solidarna Moloda Democratic Alliance, Samopomich
- Partner organisaties: Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Ukrainian Institute for International Politics (UIIP)

In samenwerking met de KAS en het UIIP organiseert de EFS sinds 2016 trainingen voor jongeren uit Oekraïne, Moldavië en Georgië, onder de vlag van het 'Eastern Partnership Leaders for Change' project. Van 8-11 mei nodigde de EFS 8 alumni studenten van dit programma uit voor een studiebezoek aan Nederland. De 8 jongeren, van verschillende politieke partijen, volgden een programma waarin campagne voeren, duurzaamheid en de relatie tussen Nederland en Oekraïne centraal stonden.

Activiteit 2: Youth organizations Democratic Alliance & Samopomich

- Politieke partijen: Democratic Alliance, Samopomich
- Partner organisatie: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

In samenwerking met de KAS organiseerde de EFS drie trainingen voor de jongeren van de Democratic Alliance en Samopomich. De eerste twee trainingen vonden plaats in Odessa (17-19 mei) en Vinnytsja (20-22 mei). De laatste training, waarbij de groepen uit Odessa en Vinnytsja samenkwamen, vond van 14-16 juni plaats in Kiev. De focus van dit project lag op het bereiken van je electoraat en het motiveren van vrijwilligers. In totaal hebben 43 deelnemers de trainingen gevolgd.

Activiteit 3: School of the European Politician

- Politieke partij: Batkivshchyna Moloda
- Partner organisatie: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Tijdens het jaarlijks terugkerende 'School of the European Politician' project worden jongeren van de partij Batkivshchyna Molod getraind over de Europese waarden en skills zoals onderhandelen. De training vond dit jaar plaats van 24-26 mei in Zaporizhzhja en werd gevolgd door 30 jongeren.

Activiteit 4: EPLC regional seminars

- Politieke partijen: European Solidarity, Batkivshchyna Moloda, Solidarna Moloda Democratic Alliance, Samopomich, Servant of the People, Voice
- Partner organisaties: Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Ukrainian Institute for International Politics (UIIP)

In samenwerking met de KAS en het UIIP organiseert de EFS sinds 2016 trainingen voor jongeren uit Oekraïne, Moldavië en Georgië, onder de vlag van het 'Eastern Partnership Leaders for Change' project. Ook in 2019 zijn er weer vier regionale seminars georganiseerd waarin de jongeren leerden over de werking van de EU en haar nabuurschapsbeleid. Ook leerden de jongeren meer over campagne voeren, social media en leiderschap. De eerste twee sessies werden van 30 mei-5 juni georganiseerd en de derde en vierde sessies werden

van 4-9 november georganiseerd. In totaal hebben 120 deelnemers de regionale seminars gevolgd.

Activiteit 5: European Solidarity youth training

- Politieke partij: European Solidarity
- Partner organisatie: Konrad Adenauer Stiftung (KAS)

Tijdens de jaarlijks terugkerende training voor de jongerenorganisatie van European Solidarity worden jongeren van deze partij getraind in verschillende onderwerpen. Dit jaar stonden bestuur, integriteit en Europese waarden centraal. De training vond plaats van 30 nov-1 december in Kiev en werd gevolgd door 70 deelnemers.

6. Servië

Relevante ontwikkelingen

De president van Servië is president Aleksandar Vučić van de Serbian Progressive Party (SNS). Het land speelt een sleutelrol in de regio en kan bij uitstek zorgen voor stabiliteit, en in het slechtste geval de-stabiliteit. Door de sleutelrol van Servië is het land ook interessant voor geopolitieke grootmachten zoals Rusland, China en de Verenigde Staten. China investeert veel geld in Servië, en dan voornamelijk in de infrastructuur. Het wordt al 'de ijzeren vriendschap' genoemd, want beide partijen hebben iets wat de ander wil. China heeft miljarden om te investeren, en Servië is geografisch gezien een belangrijk land. Servië bevindt zich ook in een lastige spagaat tussen Rusland en de EU. Servië en Rusland onderhouden een warme band, terwijl Servië in 2014 ook formeel begonnen is met de onderhandelingen over de toetreding tot de EU. Wat het toetredingsproces niet makkelijker maakt is de slechte relatie met buurland Kosovo. De relatie is verslechterd sinds november 2018, toen Kosovo de importtarieven op producten uit Servië verhoogde.

Activiteit 1: Summer School

- Politieke partijen: Centrumrechtse partijen uit verschillende Balkan landen
- Partner organisaties: Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Belgrade Open School (BOS)

In 2019 heeft de EFS, in samenwerking met de KAS en de BOS, voor de dertiende keer een studieweek georganiseerd voor 21 politiek actieve jongeren uit de Balkan. Dit jaar kwamen de deelnemers uit Bosnië en Herzegovina, Kroatië, Noord-Macedonië, Montenegro, Servië en Slovenië. De jongeren waren afkomstig van politieke partijen gelieerd aan de Europese Volkspartij en daarmee zusterpartijen van elkaar. De training ging in op thema's als democratie, politiek, debatteren en samenwerken. Naast de inhoudelijke trainingen focust het project ook op de bevordering van regionale samenwerking tussen de jongeren. De training vond plaats van 22-26 juli in Srebrno jezero. Door deze training te organiseren hopen we ook de verhoudingen tussen Balkanlanden te verbeteren.

Activiteit 2: PolitikAS Teambuilding School

- Politieke partijen: Centrumrechtse partijen uit Servië
- Partner organisaties: Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Belgrade Open School (BOS)

Ook werd er in 2019 een training georganiseerd voor 14 jongeren van centrumrechtse partijen in Servië. Deze training ging in op thema's als democratie, politiek, debatteren en samenwerken. De EFS sessies gingen specifiek in op integriteit, corruptie en de Europese verkiezingen van 2019. De training vond plaats van 17-20 september in Borkovac.

7. Wit-Rusland

Relevante ontwikkelingen

De republiek Wit-Rusland is een autoritaire presidentiële staat. De huidige president, Alexander Lukashenko, is sinds juli 1994 in functie. Het Wit-Russische parlement bestaat uit 110 zetels en wordt gedomineerd door leden die loyaal zijn aan President Lukashenko.

In 2019 vond de zevende vergadering van de 'EU-Belarus Coordination Group' plaats waar verder onderhandeld werd over de voorwaarden voor onderlinge samenwerking. Wit-Rusland is op zoek naar een nieuwe balans tussen de invloed van de EU en van Rusland, van wie het nog steeds erg afhankelijk is. Daar waar het jaar 2019 voor Wit-Rusland begon met stijgende olie en gasprijzen vanuit Rusland, en de president Loekasjenko de onafhankelijkheid van zijn land, tot irritatie van de Russen, benadrukte, legden de beide landen het in oktober weer bij. Ondertussen kondigde de vice minister voor buitenlandse betrekkingen aan dat Wit-Rusland niet van plan is zich aan te sluiten bij de Europese Unie en lid blijft van de 'Eurasian Economic Union'. China, die geen interesse heeft in de democratisering van het land, investeert vooral economisch in Wit-Rusland.

Ondanks hoopvolle ontwikkelingen in 2018 wordt het de politieke partijen in Wit-Rusland nog altijd zeer moeilijk gemaakt. Politici van de oppositie belanden regelmatig in de gevangenis. De trainingen voor de Wit-Russische partijen worden in Litouwen georganiseerd, om problemen te voorkomen.

Activiteit 1: Partnerevent Wit-Rusland

- Politieke partijen: United Civic Party, BCD, Movement for Freedom
- Partner organisatie: Robert Schuman Institute (RSI)

In september organiseerde de EFS een rondetafelgesprek voor alle organisaties binnen de EVP gelederen die projecten uitvoeren voor Wit-Russische deelnemers. Dit zijn: de Konrad Adenauer Stiftung, de International Republican Institute, de Zweedse JHS, de Zweedse KIC en de EFS. Sommige van deze organisaties zijn in Wit-Rusland actief, anderen werken vanuit het nabijgelegen Litouwen. Van alle organisaties waren vertegenwoordigers aanwezig, als ook vertegenwoordigers van de buitenlandafdeling van de Europese Volkspartij. Tijdens het eerste deel van de bijeenkomst leerden de organisaties elkaars werk kennen en deelden ze good practices. In het tweede deel van de bijeenkomst schoven de drie EVP partijen van Wit-Rusland aan: United Civic Party, BCD en Movement for Freedom. Zij gaven een update van de politieke situatie in Wit-Rusland en gaven aan wat voor trainingen zij gebaat bij zouden zijn. Het was een zeer succesvol event, waarin concrete uitdagingen en oplossingen op tafel werden gelegd.

8. Robert Schuman Institute, regionale activiteiten

Context

Het Robert Schuman Institute is het trainingsinstituut van de Europese Volkspartij. Het RSI biedt hoogwaardige cursussen aan voor getalenteerde (jonge) leden van EVP-gelieerde politieke partijen. Naast landgerichte trainingen organiseert het RSI, in samenwerking met de EFS, ook projecten voor deelnemers uit verschillende landen.

Activiteit 1: Young Leaders XXV: course 3

- Politieke partijen: Democratic Party, Heritage Party, Republican Party, European Georgia, UNM, LDK, VMRO-DPMNE, Montenegrin Party, Liberal Democrat Party, SNS, Batkivshchyna, European Solidarity, Democratic Alliance, Lebanese Kataeb Party, United Civil Party
- Partner organisatie: Robert Schuman Institute (RSI)

In samenwerking met het RSI wordt het 'Young Leaders' al sinds 1993 georganiseerd. De deelnemers van het programma komen uit Armenië, Wit-Rusland, Bosnië-Herzegovina, Georgië, Kosovo, Noord-Macedonië, Moldavië, Servië en Oekraïne. Het project bestaat uit drie trainingsweken, waarin een breed aantal thema's behandeld wordt. In 2019 werd de laatste training van de 24e leergang georganiseerd met als thema 'Challenges in the Economic and Social life'. In vijf dagen tijd kregen de 22 cursisten intensieve trainingen over economische en sociale onderwerpen. De training vond plaats van 16-20 januari in Boedapest.

Activiteit 2: Toolbox of the Local Leaders

- Politieke partijen: Democratic party, HDZ BiH, LDK, Bosniak Party, Democrats Montenegro, Montenegrin party, VMRO-DPMNE, SNS, VMSZ
- Partner organisaties: Robert Schuman Institute (RSI), MK91

In samenwerking met het RSI en MK91 organiseerde de EFS in 2019 een training voor 15 lokale leiders uit Albanië, Bosnië en Herzegovina, Kosovo, Montenegro, Noord-Macedonië en Servië. De focus lag tijdens de training op waardegedreven politiek, presenteren en lokale politiek. De training vond plaats van 22-24 november in Ohrid, Noord-Macedonië.

B. Arabische Regio

De Eduardo Frei Stichting richt zich in de Arabische regio op een aantal landen, dat zijn Marokko, Jordanië, Libanon en Tunesië. Met de subsidie van BZK heeft de EFS dit jaar activiteiten ondersteund in Tunesië en Marokko.

1. Tunesië

Relevante ontwikkelingen

Het jaar 2019 was een politiek roerig jaar voor Tunesië met verkiezingen voor het parlement en een nieuwe president. Volgens de verkiezingswaarnemers is alles goed verlopen. Opkomst was een kleine 42%. Op basis van de eerste 'exitpolls' in oktober blijkt dat Ennahda, Qalb Tounes, Free Destourian Party en Attayar (the Democratic Current) de grootste winnaars zijn. Kais Saied, professor in de rechten en politieke buitenstaander, won de presidentsverkiezingen. Zijn tegenkandidaat was Nabil Karoui, die een groot deel van de verkiezingsperiode in de gevangenis zat op verdenking van corruptie en witwassen. De uitslag toont aan dat de Tunesiërs weinig vertrouwen hebben in de 'gevestigde' partijen en vooral teleurgesteld zijn dat er door de overheid zo weinig resultaat wordt geboekt op het bevorderen van economische ontwikkeling.

Activiteit 1: Campagne Training voor de Youth Wing van Afek Tounes

- Politieke partijen: Afek Tounes
- Samenwerkingspartners: International Republican Institute (IRI)

De EFS heeft in 2019 samen met IRI een training gegeven voor de jongeren vleugel van de partij Afek Tounes. Tijdens de training leerde de jongeren hoe je effectief een waardegedreven jongerenbeweging organiseert en hoe je campagne voert op onderwerpen binnen en buiten een politieke partij. De training werd gevolgd door 30 deelnemers en vond van 22-25 maart plaats in Sousse.

2. Marokko

Relevante ontwikkelingen

In 2018 zijn twee politieke partijen uit Marokko toegetreden tot de EVP, te weten Istiqlal en RNI. Vanuit deze partijen kwam de vraag of zij middels een bezoek aan Brussel, een aantal

jonge, internationaal georiënteerde leden van hun partijen konden laten kennismaken met de EU. Het Robert Schuman Institute en de EFS hebben dit verzoek aangegrepen om te verkennen hoe wij deze nieuwe EVP partijen zouden kunnen ondersteunen. Met de financiering van BZK hebben wij daarom 1 training georganiseerd voor deze partijen, ter voorbereiding op een bezoek aan Brussel in 2020.

Activiteit 1: How Europe Works

- Politieke partijen: RNI, Istiqlal
- Samenwerkingspartner: Robert Schuman Institute

In de laatste maand van het jaar heeft het RSI, samen met de EFS een training in Rabat georganiseerd over de EU, waarbij naast praktische kennis ook gesproken is over de waarden van de EU en de EVP in het bijzonder. Helaas waren er uiteindelijk geen deelnemers van de Istiqlal partij aanwezig. Voor de EFS en RSI was deze activiteit ook bedoeld om te onderzoeken of er een behoefte bestaat aan ondersteuning bij het versterken van de kennis en vaardigheden binnen deze partijen. Aan de training namen 16 mensen van RNI deel. Een deel van deze groep zal in 2020 een bezoek gaan brengen aan Brussel. Deze training was daar een belangrijke voorbereiding op.

3. Jordanië

Relevante ontwikkelingen

De laatste verkiezingen in Jordanië waren in 2016. De meerderheid van de zetels ging naar onafhankelijke kandidaten en zakenmannen, die niet namens een partij aan de verkiezingen deelnamen maar namens een 'tribe'. Daarnaast kregen 10 verschillende partijen een zetel in het parlement. In dit zeer ingewikkelde en gefragmenteerde politieke landschap is het niet altijd makkelijk om politieke trainingen te geven in Jordanië. Het vertrouwen in de politiek is laag en ook de daadwerkelijke macht van het parlement laat te wensen over. Een bijzondere ontwikkeling is de door het Koningshuis gestelde quota voor vrouwen in de politiek. Zowel op nationaal als op lokaal level is de vraag naar politieke en beleidsmatige trainingen onder vrouwen daarom groot.

Activiteit 1: Women's Leadership Academy

- Politieke partijen: geen
- Samenwerkingspartner: International Republican Institute

Van 28 tot 31 augustus organiseerde EFS samen met de International Republican Institute een training voor politiek gemotiveerde vrouwen in Jordanië. Deze training had een duidelijke focus op het maken van beleid en was bedoeld voor een geselecteerde groep van 45 vrouwen die al eerder trainingen over dit onderwerp had gehad in februari en maart. Deze trainingen in februari en maart had de EFS met subsidie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken gefinancierd. In deze extra training in augustus werd teruggegrepen naar de eerdere lessen over beleid maken en werden de deelnemers vaardigheden bijgebracht die ze kunnen helpen in het maken van beleid, zoals het schrijven van amendementen en het kritisch lezen van bestaand beleid. De training werd gegeven door een lokale trainer en een Nederlandse trainer. De Nederlandse trainer deelde haar eigen ervaringen, wat waardevolle informatie en inspiratie opleverde voor de deelnemers. Tot slot gingen de deelnemers aan de slag met een case study, zodat ze de geleerde vaardigheden in de praktijk konden brengen.

II. Sector Communicatie

De sector Communicatie van het CDA is verantwoordelijk voor de communicatie vanuit het CDA Partijbureau en landelijk bestuur richting kiezers, leden, potentiële leden, media en relaties. De sector ondersteunt tevens het Partijbestuur en Dagelijks Bestuur op het gebied van woordvoering en communicatieadvies. De afdeling coördineert en produceert de landelijke campagnes en verzorgt de basisinfrastructuur voor online communicatie door alle afdelingen (mail, web, social, etc).

De vaste bezetting van de sector bestond in 2019 uit:

Nelleke Weltevrede, hoofd communicatie

Marloes Metaal, senior communicatiemedewerker (t/m 30/9/2019)

Marjolijn Knol, evenementen

Jacqueline van Leeuwen, evenementen

Ymkje van 't Riet, redactie

Caroline Lichtenberg, redactie (t/m 30/4/2019)

Barend Tensen, redactie (sinds 1/9/2019)

Mirella Roor, vormgeving

Henk Nieweg, online en social media

Thijn van Veghel, online en social media (plv. hoofd communicatie sinds 1/10/2019)

Vera Blokzijl (junior online communicatiemedewerker sinds 1/10/2019)

Jan Zwaan, IT coördinator/webmaster

Herman de Vries, marketing en communicatie

Tim Plieger, CRM marketeer

Carina Hoff, ledenwerving en -binding (sinds 1/2/2019)

Hanneke van Os heeft gedurende het jaar Mirella Roor bij vormgeving vervangen/ondersteund wegens ziekte.

Sectorleiding

De leiding van de sector Communicatie was in 2019 in handen van Nelleke Weltevrede. Naast het managen van de sector bestond haar taak uit het adviseren van het dagelijks bestuur en het partijbestuur over communicatie- en campagne aangelegenheden en woordvoering (samen met Marloes Metaal en sinds 1 oktober Thijn van Veghel) namens de partij. Nelleke Weltevrede was ook campagneleider voor de Provinciale Statenverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2019.

Resultaatgebieden

De sector Communicatie heeft een aantal resultaatgebieden (in willekeurige volgorde):

1. Strategie en marketing
2. Evenementen
3. Ledenwerving
4. Publieksvoorlichting en persvoorlichting
5. Redactie
6. Online communicatie
7. Huisstijl, webwinkel, ontwerpservice
8. Permanente campagne en verkiezingen

1. Strategische communicatie en marketing

1.1 Strategisch profiel borgen

De sector Communicatie vervult een spilfunctie tussen het partijbestuur, het partijbureau en de verschillende politieke geledingen binnen de partij op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Op die manier wordt de uitwerking van het strategisch profiel in de verschillende communicatiemiddelen, evenementen en campagnes geborgd.

1.2 Marketing: digital first

Alle grote media zijn inmiddels actief op sociale media en verspreiden zo hun nieuws. Digital first geldt ook steeds vaker voor het CDA. Marketing en met name online marketing is meetbaar. Dat doen we dus continu. Middels wekelijkse rapportages meten we alle inspanningen en zien we consequenties van aanpassingen in de algoritmes. De leercirkel is geborgd door bespreking in het wekelijks overleg.

We helpen lokale afdelingen ook op allerlei manieren met hun zichtbaarheid.

1.3 CRM

Voor de communicatie-afdeling is een goedwerkend CRM-systeem van groot belang omdat dit ons helpt om persoonlijk met leden, kiezers en geïnteresseerden te communiceren. Hierdoor kunnen we relevanter zijn voor diegenen waarmee we direct contact hebben. Dit is belangrijk om als politieke partij goed te kunnen functioneren. In 2019 heeft het CDA dit systeem onderhouden en verbeterd waar nodig, om ervoor te zorgen dat alle medewerkers optimaal kunnen werken met het systeem.

2. Evenementen

Het resultaatgebied Evenementen betreft grote- en kleinschalige partijbijeenkomsten en ondersteunende evenementen bij de (permanente) campagne. Het team evenementen verzorgt tevens de jaarplanning voor de CDA-evenementen en vergaderingen van het dagelijks bestuur en partijbestuur.

In 2019 werden de volgende evenementen georganiseerd:

Voorjaarscongres 9 februari 2019

Het voorjaarscongres vond plaats zaterdag 9 februari in De Kromhouthal in Amsterdam.

Het programma stond met name in het teken van de voorbereiding voor de Europese Verkiezingen (verkiezingsprogramma, kandidatenlijst) en het afscheid van partijvoorzitter Ruth Peetoom en de verkiezing van de nieuwe partijvoorzitter, Rutger Ploum.

Tijdens het ochtendprogramma van het congres vonden twee deelsessies plaats:

1. Behandeling amendementen verkiezingsprogramma Europese Verkiezingen
2. Behandeling resoluties

Aansluitend vond het plenaire ochtenddeel plaats met het meditatief moment, het in memoriam (Gérard Mertens en Koos Andriessen), benoemingen en afscheid en de speeches van Manfred Weber (lijsttrekker EVP) en Sybrand Buma (partijleider). Na de lunch vond het plenaire congres plaats met de behandeling en stemming over de resoluties, de vaststelling van de kandidatenlijsten voor het EP en de EK, de vaststelling van het verkiezingsprogramma voor de Europese Verkiezingen, er werd uitgebreid afscheid genomen van Ruth Peetoom en Rutger Ploum werd gekozen als nieuwe partijvoorzitter.

Najaarscongres 9 november 2019

Vanuit de sector Communicatie zelf en het Landelijk Bestuur lag er een grote wens om het partijcongres in een nieuw jasje te steken. Na een voorbereiding die al in augustus begon met een brainstorm met externe deskundigen, organiseerden we op zaterdag 9 november AppèlXL in De Fabrique in Utrecht. Een evenement met een dynamische uitstraling, 16 verschillende workshops (aansluitend bij het rapport van het Wetenschappelijk Instituut Zij aan Zij) met ieder weer een andere werkvorm, veel actieve inbreng van de deelnemers, meet&greet met de Tweede Kamerleden, op de foto met de bewindspersonen, een heuse pubquiz verzorgd door het CDJA, een plenaire zaal zonder stoelen, stemmen via de Congres-app en aandacht voor de boeren, waarvan de protesten in die periode op een hoogtepunt waren. Al met al een zeer geslaagde dag, waar nog lang over nagepraat werd en een positieve vibe bij de aanwezigen teweegbracht.

Daarnaast werden de volgende evenementen georganiseerd:

- Schmelzerlezing vrijdag 18 januari 2019, Paleiskerk Den Haag
- Uitslagenavond Provinciale Statenverkiezingen 20 maart 2019, CDA Bureau Den Haag
- Kandidatendagen Europese Verkiezingen 16 februari en 13 april 2019 ter voorbereiding op de Europese Verkiezingen van 23 mei 2019, CDA Bureau Den Haag
- "Uitslagenavond" Europese Verkiezingen, 23 mei 2019, CDA Bureau Den Haag
- Heidag DB/PB, 14 juni 2019, Hotel van der Valk Harderwijk
- Deelname aan het Festival van de Democratie 30 en 31 augustus 2019, Nijmegen

- Prinsjesdagborrel 17 september 2019, CDA Bureau Den Haag
- Steenkamplëzing 11 oktober 2019, CDA Bureau Den Haag
- Meet and Greet voor nieuwe leden met minister Grapperhaus 28 november 2019, Tweede Kamer Den Haag
- Bezoek Europees Parlement in Brussel voor nieuwe leden 2 december 2019

3. Ledenwerving

Leden vormen het fundament van onze partij. Nieuwe leden werven is daarom essentieel, echter ook al jaren een uitdaging gebleken.

Ledenwerving in 2019 kan worden verdeeld in twee periodes. Periode 1 liep tot de zomer en was vooral gericht op acties rondom de verkiezingen in maart en mei onder het motto: 'campagnetijd is ledenwerftijd'. Zo werd er in de maanden maart en april geworven met de 'hele goede morgen' mok, wat zeer succesvol was.

In de tweede periode kon niet worden meegelift op verkiezingen en is gekozen om een najaars ledenwerfcampagne te starten, gericht op: afdelingen, raadsleden, wethouders, leden, geïnteresseerden en kiezers.

4. Publieksvoorlichting

4.1 Publieksvoorlichting: Zendtijd Politiek partijen

Eén van de activiteiten van de pers/publieksvoorlichting is de verzorging van eventuele uitzendingen in het kader van de Zendtijd voor Politieke Partijen (ZPP). In 2019 hebben we geëxperimenteerd door ZPP uitzendingen meer actueel te maken. Bijvoorbeeld met een Prinsjesdagversie op Prinsjesdag en een video van fractievoorzitter Pieter Heerma net na het congres. In de tussentijd hadden we uitzendingen met actuele thema's.

Onder publieksvoorlichting verstaan we ook gesprekken met leerlingen en studenten die een politiek onderwerp onderzoeken en met kiezers die inhoudelijke vragen en commentaar hebben. Deze gesprekken kunnen zowel online, telefonisch als in persoon zijn. Daarnaast valt ook webcare onder publieksvoorlichting.

4.2 Persvoorlichting

Persvoorlichting is met name relevant rond congressen, grote besluiten vanuit het partijbestuur en het lanceren van het visiestuk 'Zij aan zij'. Zo waren er interviews met aftredend voorzitter Ruth Peetoom en interviews met de nieuwe voorzitter Rutger Ploum. Gedurende het jaar hebben Nelleke Weltevrede, Marloes Metaal (t/m 30/9/2019) en Thijn van Veghel (vanaf 1/10/2019) beide voorzitters en andere bestuursleden ondersteund in de representatieve taken, bij interviews en in andere publieke optredens.

5. Redactie

De redactie is verantwoordelijk voor het ledenblad van het CDA, voor *Bestuursforum*, het blad van de CDA-bestuurdersvereniging (BSV), voor de nieuwsbrieven en de (eind)redactie van overige uitgaven. Daarnaast adviseert de redactie over middelen, vormgeving en content op internet.

5.1 CDA.nl – het tijdschrift

In 2019 zijn er drie nummers van CDA.nl – het tijdschrift (32 pagina's) verschenen.

nummer 1: Themanummer: Campagnetijd!

nummer 2: Zomernummer: Buma bedankt!

nummer 3: Kerstnummer: Zij aan zij

De oplage van het ledenblad was (ca.) 41.000 exemplaren.

5.2 Bestuursforum

In 2019 heeft het redactieteam zorg gedragen voor zes uitgaven van Bestuursforum. Dit blad richt zich op alle decentrale CDA-politici en wordt gemaakt in opdracht van de CDA-bestuurdersvereniging. De inhoud werd verzorgd door een eigen, vaste redactie onder eindredacteurschap van Ymkje van 't Riet. Heleen Keur, wethouder van Den Helder, is hoofdredacteur van Bestuursforum.

In 2019 verschenen de volgende dossiers (hoofdthema's):

nummer 1: Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen

nummer 2: Europa

nummer 3: Het politieke spel

nummer 4: Jongeren

nummer 5: Grip en daadkracht

nummer 6: Met hart en ziel

De oplage van Bestuursforum was 2600 exemplaren.

5.3 Digitale nieuwsbrief

In samenwerking met de Tweede Kamerfractie is een ledennieuwsbrief verzorgd, die met uitzondering van de recesperiodes elke week verschenen is. In het kader van de Provinciale Staten Verkiezingen, Waterschapverkiezingen en Europese Verkiezingen zijn er speciale nieuwsbrieven verstuurd.

6. Online communicatie

Door de gemeenteraadsverkiezingen en uitgebreide herindelingsverkiezingen is er in 2019 intensief gebruik gemaakt van online communicatie zoals de website en social media. Het doel is en blijft om de band tussen kiezer en partij te versterken. In dit jaar hebben we gebruik gemaakt van de onderstaande online middelen.

6.1 Website

Het CMS dat we nu gebruiken voor de website moet geüpgrade worden en daar was aanvankelijk de tweede helft van 2019 voor gepland. Vanwege de grootte van het project en omdat we weer open naar de keuze voor een CMS wilde kijken, is dit verplaatst naar 2021.

6.2 Social Media

Sociale media zijn niet meer weg te denken uit onze maatschappij. We hebben social media veelvuldig ingezet gedurende het politieke jaar, met als hoogtepunten de campagnes voor de Provinciale Staten, Waterschappen en het Europees Parlement. Via social media weten we steeds meer leden, sympathisanten en kiezers te bereiken. Binnen de organisatie krijgt het voortdurend een hogere prioriteit door meer tijd, geld en energie aan de online campagne te besteden.

Samen met onze twee collega's bij de Tweede Kamerfractie kijken we dagelijks, wekelijks en maandelijks wat voor soort content we willen maken, hoe we die produceren en via welke social media platformen we dit willen verspreiden. Te denken valt aan Facebook, Twitter, YouTube en Instagram en onze app Appèl met het allerlaatste nieuws. Ook LinkedIn blijft groeien in gebruikers en ons bereik groeit op dit platform het snelste.

We blijven in 2019 gebruik maken van video en zetten sterker in op sprekend beeldmateriaal (foto en video) voor Instagram. We leven steeds meer in een maatschappij waarbij video de basis in de communicatie vormt. Met humor, lef, emotie en inhoud maken we onze video's zo aantrekkelijk mogelijk. Veel content werd door medewerkers van het Partijbureau bedacht en uitgevoerd. Ook wordt hierbij nauw samengewerkt met de collega's in de Tweede Kamer. Een enkele keer hebben externe bureaus geholpen met het maken van filmpjes.

6.3 AVG

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht binnen de Europese Unie. Dit heeft gevolgen voor alle organisaties in Nederland, waaronder het CDA. Via een notitie in maart 2018 is het bestuur geïnformeerd over de wijze waarop de AVG wordt geïmplementeerd binnen het CDA. De ICT-coördinator van het Partijbureau, Jan Zwaan, is aangewezen tot Functionaris Gegevensbescherming. Hij wordt hierbij ondersteund door de partij-jurist Frank Dunsbergen en geadviseerd door externe partner Fourtop. Er vonden in 2019 twee algemene onderzoeken door de Autoriteit Persoonsgegevens. Een onderzoek ging over het privacybeleid door gemeentelijke afdelingen van politieke partijen. En het andere onderzoek ging over microtargeting tijdens de campagne voor de Provinciale Staten verkiezingen. De vragen konden tijdens beide onderzoeken probleemloos en correct worden beantwoord.

7. Huisstijl, vormgeving, ontwerpservice en webwinkel

7.1 Huisstijl & vormgeving

Voor de herkenbaarheid en zichtbaarheid van het CDA is het van belang dat zowel het Partijbureau, de Tweede Kamerfractie, de Provincies en de Afdelingen een eenduidige uitstraling hebben. Via diverse kanalen zoals de huisstijlsite en ontwerpservice worden verschillende vormgevingsproducten & tools aangeboden om de huisstijl optimaal te gebruiken. In 2019 zijn er door de vaste grafisch vormgever (Mirella Roor) i.s.m. de tijdelijke vormgever (Hanneke van Os) tal van producten ontworpen zoals diverse flyers, brochures, kaarten, roll-up & online banners, ledenwerfmaterialen, de aankleding en vormgeving voor de partijcongressen en daarbij ook verschillende edities van het ledentijdschrift.

7.2 Webwinkel

Via de webwinkel kunnen leden en afdelingen materialen bestellen die zij nodig hebben voor hun evenementen en (permanente) campagne. Dit varieert van pennen en winkelwagen-muntjes tot kleding. In opstart naar de Provinciale Statenverkiezingen van 2019 is gekozen voor de methode van het vooraf inventariseren van de behoefte aan materiaal, zodat gericht ingekocht kan worden. De voorraden konden daardoor kleiner gehouden worden, wat goed uitkwam voor het minimale budget dat beschikbaar was binnen de campagnebegroting. Dit is kort na de zomer van 2018 uitgezet bij de provincies. Niet alle provincies hebben hier gebruik van gemaakt.

8. Verkiezingen

8.1 Verkiezingen voor de Provinciale Staten, de Eerste Kamer en het Waterschap

De aftrap van de campagne bestond uit de 'Een hele goede morgen' - campagne. De boodschap van deze campagne was tweeledig. Het CDA wil een Nederland dat een mooie toekomst tegemoet gaat. Een land om door te geven aan onze kinderen. Maar ook wil het CDA dat Nederland weer een land wordt waarin we normaal met elkaar omgaan. Met fatsoen. En respect.

Zowel die hele goede toekomst als die hele goede manier om met elkaar om te gaan, laten zich vangen in één en dezelfde zin; 'Een hele goede morgen'.

Het CDA begon de campagne met 'Een hele goede morgen' - dag op 28 januari. Op deze dag zette het CDA alle middelen in om het goede voorbeeld te geven door elkaar weer 'ouderwets' een hele goede morgen toe te wensen.

Alle CDA'ers - lokaal, regionaal en nationaal - gingen op 'Een hele goede morgen-dag' iedereen een hele goede morgen wensen.

Cijfers campagne

- 43,1 miljoen views op #EenHeleGoedeMorgen
- 21 keer op televisie Een Hele Goede Morgen
- 12 keer genoemd op de radio
- 60 keer in (online) kranten

Het tweede deel van de Goedemorgen campagne is nooit live gegaan, omdat de campagne is stilgelegd na de terreuraanslag op de Utrechtse tram.

Op 20 maart ging Nederland naar de stembus voor de verkiezingen van de Provinciale Staten. In totaal maakten bijna 7.5 miljoen mensen hun gang naar het stembureau. De opkomst was met 56,2%, +8,4% hoger dan in 2015.

Het CDA won 9 zetels voor de Eerste Kamer, waarvan één stevige restzetel. Dat is een verlies van -3 zetels. Procentueel eindigde de partij op 11,1%, een verlies van -3,6%.

Het CDA won tegen de trend in in Zeeland (+1) en won in totaal 72 Statenzetels, dat waren er 89 (-17). Bij de waterschapsverkiezingen verloor het CDA met -16 zetels en komt de partij uit op in totaal 60 zetels.

8.2 Verkiezingen voor het Europees Parlement

De Europese verkiezingen van 2019 waren historische verkiezingen vanwege de hoge opkomst. In totaal heeft 51% van de ruim 400 miljoen stemgerechtigde Europeanen in 28 landen deelgenomen aan de verkiezingen voor het EP. Dat is een breuk met een lange trend van toenemende desinteresse. Sinds de verkiezingen in 1979 daalde de opkomst voor de Europese verkiezingen elke vijf jaar, tot 42,6% in 2014.

Nederland behoorde met 41,9% opkomst tot de middengroep. Dat is +4,5% meer dan vijf jaar geleden en -8,2% onder het Europese gemiddelde. Het CDA behaalde daarvan 12,2 % van de stemmen en dat was goed voor 4 zetels. De extra zetel vijf jaar geleden was afkomstig van de lijstverbinding met de lijstencombinatie CU/SGP. Nominaal verloor het CDA -52.211 stemmen en wist het 669.555 mensen te overtuigen CDA te stemmen.

Ondanks het grote verlies van -37 zetels blijven de Christen-democraten (EVP) de grootste partij in het Europees Parlement. Daarna volgen de Sociaal-Democraten (S&D), die ook veel verliezen (-32).

Het doel van de campagne Europa, het beschermen waard was om de CDA-achterban te mobiliseren. Een belangrijk onderdeel van de campagne was de brief die lijsttrekker Esther de Lange aan haar zoontje schreef waarin zij uitlegde waarom Europa het beschermen waard is. Daarin werd de link gelegd naar de grootouders van Esther de Lange die de oorlog hebben meegemaakt, hoe haar ouders in vrede en welvaart konden opgroeien, hoe Esther de Lange grenzenloos kon opgroeien en het eindigde met wat Esther de Lange voor de toekomst van haar zoon hoopt.

III. Sector HRM/Steenkampinstituut

Inleiding

In dit verslag worden de activiteiten beschreven, die de sector HRM / Steenkampinstituut in 2019 op het gebied van HRM, opleiding en ontwikkeling heeft ontwikkeld, geactualiseerd en/of heeft georganiseerd. De meeste activiteiten zijn weergegeven per CDA-doelgroep. In dit verslag staan niet het volledige opleidingsaanbod van het Steenkampinstituut omschreven, maar is er een aantal cursussen en trainingen uitgelicht. Dit betreft cursusaanbod dat in 2019 specifiek in de belangstelling stond en waarin extra tijd en aandacht in is geïnvesteerd. Het kan dan gaan om nieuwe cursussen die zijn ontwikkeld en waarvoor trainers zijn opgeleid of om trainingen die in 2019 zijn herzien of geactualiseerd.

1. Organisatie Sector HRM/ Scouting

Organisatie

De sector HRM/ Scouting werkt met 12 provinciale HRM-commissies en in totaal met circa 90 vrijwilligers in het land samen om te zorgen dat leden hun weg binnen en buiten de partij vinden. Bij het zoeken naar bestuurders en volksvertegenwoordigers ligt de nadruk bij het zijn van een brede volkspartij. Waarbij gelet moet worden op een diverse vertegenwoordiging

Begeleiding en coördinatie van de provinciale HRM coördinatieteams

Deze vrijwilligers hebben een cruciale taak de HRM-activiteiten op lokaal- en provinciaal niveau te ontwikkelen, stimuleren en uit te voeren. Het gaat dan met name om talentscouting en talentontwikkeling, het ondersteunen van diverse (lokale) kandidaatstellingsprocedures, het bevorderen van functioneringsgesprekken in de lokale en provinciale afdeling met bijvoorbeeld raadsleden, wethouders, Statenleden en gedeputeerden. Jaarlijks organiseert de afdeling HRM plenaire bijeenkomsten met de provinciale HRM-commissieleden om hen te informeren, ervaringen en 'best practices' met elkaar uit te wisselen en hen verder te professionaliseren.

Begeleiden en coördineren van oriëntatie-gesprekken

De provinciale HRM-commissieleden bieden leden met politiek-bestuurlijke ambitie, na ontvangst en bestudering van hun CV, de mogelijkheid voor een oriëntatiegesprek. Voorwaarde voor een gesprek moet de politieke ambitie of politieke focus van een persoon zijn die op voorhand moet blijken, want dat is waar we met name naar op zoek zijn. In een gesprek adviseren zij over de opleidingsmogelijkheden en over politiek-bestuurlijke loopbaanmogelijkheden. Men krijgt advies over de diverse netwerken binnen de partij en welke mogelijkheden er zijn om te participeren binnen de partij. Belangrijke gegevens worden opgeslagen in de landelijk gecoördineerde HRM-databank. De medewerker HRM ondersteunt, begeleidt en adviseert de HRM-commissieleden bij het voeren van deze gesprekken, en coördineert de landelijke HRM-databank.

Beheer van de HRM-databank

De HRM-databank is een instrument om zicht te houden op het menselijk kapitaal van de partij. De databank is, gekoppeld aan het nieuwe CRM-systeem van de partij, in 2018 verder ontwikkeld waarmee het beheer zowel landelijk als provinciaal is ingericht. De databank is geplaatst onder de AVG-regels en is daarmee AVG-proof.

Landelijke scoutingcommissie

Zeer talentvolle leden worden direct aan het landelijke HRM-team doorgegeven, zodat een eventueel gesprek met de scoutingcommissie door het landelijke HRM-team kan worden georganiseerd. De landelijke scoutingcommissie richt zich op het detecteren en onderzoeken van talent, zowel binnen als buiten de partij. Doel is om, ook voor de langere termijn, voldoende mensen in beeld te hebben en op te leiden voor landelijke functies (volksvertegenwoordiger en bestuurder). De coördinatie van deze commissie ligt bij de sr. HRM medewerker.

Diversiteit en participatie vrouwen in de politiek

Bij alle activiteiten is er aandacht voor het meer laten deelnemen van vrouwen aan de politieke activiteiten binnen het CDA. Daarnaast wordt continu gewerkt aan het CDA als brede Volkspartij.

2. Talentenpoules

Leden met politieke ambities en/of specifieke talenten komen terecht in specifieke begeleidingstrajecten, ookwel poules genoemd.

Externe-Wethouderspoule

De afdeling HRM onderhoudt een zgn. Wethouderspoule van oud-wethouders en talentvolle leden bij. Afdelingen met de vraag naar een wethouder 'van buiten', bv. als gevolg van een tussentijds vertrek, kunnen zo gefaciliteerd worden. In deze poule staan oud-wethouders en leden met wethouderambities geregistreerd. De poule wordt gevuld door de Provinciale HRM-commissieleden die mensen kunnen aandragen en door de gesprekken die de afdeling HRM zelf voert of aangedragen krijgt door partijgeledingen zoals de BSV.

Kandidaat-Burgemeesterspoule

In nauw overleg met de burgemeestersscouts (die onderdeel zijn van de provinciale HRM-commissie) en de Bestuurdersvereniging wordt er een overzicht bijgehouden van geïnteresseerden en geschikte burgemeesterskandidaten. Het Partijbureau vormt het aanspreekpunt voor de burgemeestersscouts en heeft hierin een faciliterende en coördinerende rol. Het Partijbureau informeert de burgemeestersscouts met regelmaat over lopende en toekomstige burgemeestersvacatures. Voor geïnteresseerden worden informatiebijeenkomsten georganiseerd.

Talentenpoule

Met de provinciale afdelingen is in 2019 gestart met een talentenpool. Om zo vanuit alle regio's potentiële volksvertegenwoordigers extra te begeleiden. Bij de samenstelling van deze poule is extra gelet op het aandragen van toekomstige vrouwelijke politici. De netwerken zijn hier ook aangehaakt om gezamenlijk te werken aan de brede Volkspartij van de toekomst. Het opleidingstraject wordt in nauwe samenwerking met het Steenkampinstituut samengesteld.

3. Overige HRM en scoutingsactiviteiten

Mentoring & coaching

Het doel van mentoring & coaching is om nieuwkomers te enthousiasmeren en te begeleiden. Hiertoe heeft het Steenkampinstituut een poule van ervaren raadsleden/PS-leden, wethouders en fractievoorzitters geselecteerd en getraind. Deze mentoren fungeren als vertrouwenspersoon en klankbord voor de nieuwkomers.

Meer ervaren volksvertegenwoordigers, bestuurders en fractievoorzitters kunnen zo nodig een beroep doen op een coach, wanneer zij met een meer complex (persoonlijk) vraagstuk worstelen. In 2020 zullen we meer richting een decentrale organisatie gaan. Gebleken is dat maatwerk het beste werkt.

Netwerken

Vanuit de sector HRM/scouting worden de netwerken CDA Pride en de Dertigers ondersteund. Naast deze officiële partijnetwerken worden ook informele netwerken gestart om leden met elkaar te verbinden op werk- of interessegebied.

Activiteiten

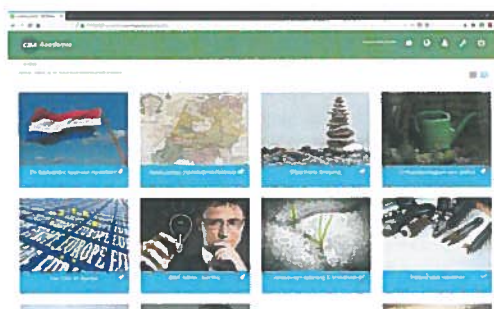
De Sector organiseert verscheiden activiteiten om het CDA als brede volkspartij te positioneren. Dit kan variëren van bijeenkomsten waar leden met Partijbestuursleden kunnen sparren over de toekomst van de Partij tot aan de Carriéredag voor vrouwen (ism met Steenkampinstituut).

4. Het Steenkampinstituut

Het Steenkamp Instituut is het opleidingsinstituut van het CDA en viert op 3 februari 2020 haar 30e verjaardag. Het Instituut verzorgt al sinds de oprichting van het CDA (opleidings)-activiteiten voor alle CDA'ers met de focus op verschillende doelgroepen. Het Steenkamp Instituut maakt daarbij gebruik van toegewijde trainers, onderwijsconsulenten in het land, draaiboeken, handreikingen en moderne onderwijsmiddelen en -methodes.

Digitale leeromgeving

Het SI heeft medio 2018 een nieuw online leerplatform in gebruik genomen wat in 2019 verder is gevuld met de vernieuwde opleidingen. Dit platform biedt legio mogelijkheden om nieuwe digitale media te integreren binnen een medium. Zo kan het ook digitale klassen ondersteunen, beter gebruik maken van externe bronnen en worden deelnemers beter ondersteund in hun leerproces. Het systeem is intussen de basis van al de opleidingen die worden verzorgd door het SI. Elke opleiding die wordt aangeboden via het SI heeft een digitale component die via het platform wordt aangeboden.

Promotie opleidingen

Het Steenkampinstituut brengt het opleidingsaanbod bij de CDA-leden op verschillende manieren onder de aandacht. Via de website van het opleidingsinstituut, de social media, via verschillende e-nieuwsbrieven en CDA-bladen.

De website

Het Steenkampinstituut heeft een eigen website, die wordt beheerd door een van haar eigen medewerkers. Op www.cda.nl/si wordt actuele content (tekst & afbeeldingen) geplaatst met o.a. nieuwsberichten, de opleidingsagenda, cursusomschrijvingen, provinciale opleidingspagina's met de actuele planning van cursussen en trainingen in de provincies, waarvoor mensen zich online kunnen aanmelden. Daarnaast wordt o.a. informatie verstrekt over te verwachten nieuwe cursussen of komende updates van bestaande versies.

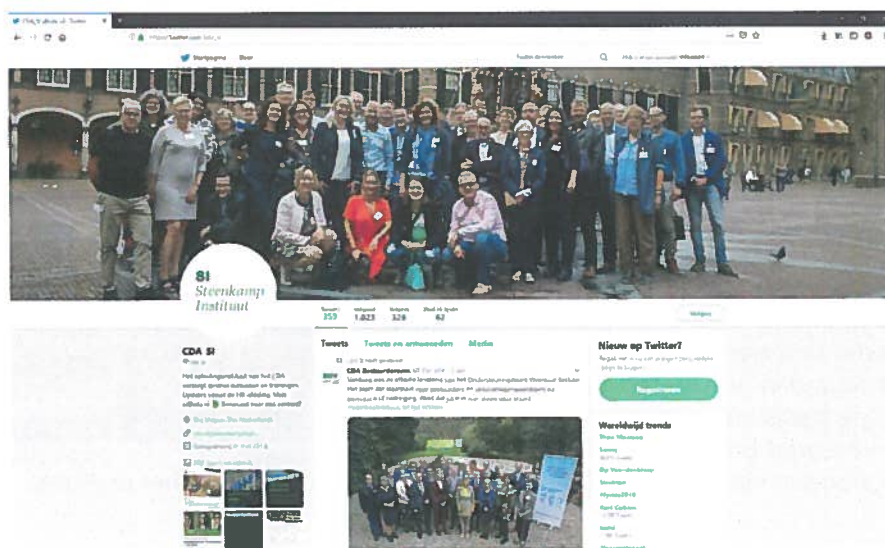

www.cda.nl/si

E-nieuwsbrieven / Social Media / CDA Uitgaven

Vanuit het SI wordt er kopij aangeleverd voor verschillende CDA e-nieuwsbrieven, social media en CDA-uitgaven:

- wekelijkse CDA-ledennieuwsbrief
- maandelijks nieuwsbrief voor afdelingbestuurders
- nieuwsbrieven CDJA en BSV (CDA-Bestuurdersvereniging)
- CDA Twitter (@CDA_SI)
- CDA SI Instagram
- CDA SI Facebook
- CDA.nl, het tijdschrift voor CDA-leden (4 x per jaar)
- Bestuursforum, tijdschrift van de CDA-Bestuurdersvereniging (10 x per jaar)

@CDA_SI

Provinciale consulenten opleiding en ontwikkeling

Er wordt twee keer per jaar een bijeenkomst georganiseerd voor de provinciale opleidingsconsulenten, waarbij ontwikkelingen op het gebied van HRM & opleidingen inclusief de cursusplanning voor de betreffende periode besproken worden. Daarnaast worden er ervaringen uitgewisseld en wensen vanuit de provincie besproken.

ICT & communicatie: Communicatie met de provinciale scholingsconsulenten verloopt hoofdzakelijk via mail en telefonisch en ter ondersteuning is er een besloten online omgeving waarop zij veel informatie over het organiseren van opleidingen kunnen vinden. Ook is er via fora ruimte om ervaringen uit te wisselen en elkaar vragen te stellen. Zowel HRM als SI heeft intensief contact met de consulenten.

Advisering & begeleiding:

Naast communicatie met de provinciale scholingsconsulenten via de online leeromgeving ondersteunt een medewerker van het Steenkampinstituut de consulenten ook bij hulpvragen die per mail of telefonisch binnenkomen. Ook is er vanuit het SI advies over de planning en organisatie van cursussen en de inzet van trainers.

Financiën:

Het Steenkampinstituut stelt een jaarbudget voor organisatie van het regionale opleidingsaanbod in de provincies ter beschikking. Een medewerker beheert dit budget en onderhoudt contact met de provinciale penningmeesters over dit budget onder provincies en financiële verantwoording van de gelden per budget jaar.

Ontwikkeling Leerlijnen:

Voor alle CDA'ers is een aantal kerncompetenties gedefinieerd en per rol (Bestuurder, Volksvertegenwoordiger, Bouwer en Bezieler) en functie een aantal rolspecifieke competenties. Aan de hand van deze competenties worden ook nieuwe volksvertegenwoordigers en bestuurders geworven en beoordeeld.

Met de ontwikkeling van leerlijnen per rol (en daarbinnen functie) willen we inzichtelijk maken welke opleidingen passen bij een bepaalde rol die mensen (willen gaan) vervullen binnen het CDA. Daarbij wordt ook rekening gehouden met in welke fase men zich bevindt: de oriënterende, voorbereidende of verdiepende fase.

Doelgroep: alle leden

Planning: In 2018 zijn de leerlijnen operationeel gemaakt. De website van het Steenkampinstituut is hiervoor heringericht, zodat CDA'ers kunnen zoeken naar opleidingen die passen bij een rol en functie. Het streven is om daarbij tevens inzichtelijk te maken welke competenties versterkt worden als men een bepaalde opleiding volgt.

Uitvoering/resultaat: In 2018 conform planning uitgevoerd.

Trainers

De werving en selectie van trainers is een voortdurend proces. De kwaliteit van trainers en de hen verzorgde trainingen staat daarbij voorop. De registratie van trainers vindt plaats in het SI CRM systeem. Het CDA heeft een brede groep betrokken en kwalitatief hoogstaande trainers. Professionalisering wordt verzorgd op een dag voor trainers. Deze bestaat naast de standaard train-de-trainersbijeenkomsten per training. Ook worden trainers ingezet bij de vernieuwing van de opleidingen. Naast vrijwillige trainers worden er ook professionele trainers gecontracteerd voor specifieke trainingen. In 2019 is er trainersdag geweest.

Maatwerk

Het Steenkampinstituut wordt door de provinciale consulenten opleiding & ontwikkeling of rechtstreeks door fracties of lokale afdelingen benaderd met specifieke opleidingsvragen. Als dat gebeurt inventariseren de stafmedewerkers de leervraag of -behoefte en geven vervolgens advies. Ze gaan op zoek naar een geschikte oplossing en stemmen daarmee de inhoud van de te geven maatwerktraining af. Maatwerkvragen komen het gehele jaar binnen en de stafmedewerkers zijn er gemiddeld enkele uren per week mee bezig zijn.

Planning: Op aanvraag.

Uitvoering/resultaat: In 2018 heeft het SI ruim 60 maatwerkvragen in behandeling genomen die tot verschillende opleidingsactiviteiten hebben geleid.

Steenkamp Instituut Opleidingen 2019 per doelgroep

1. CDA-leden/vrijwilligers

Cursus CDA-gedachtegoed voor Politici

Om CDA-politici meer kennis en inzicht te geven in het CDA-gedachtegoed én in de praktische invulling ervan in hun politieke werk, kunnen zij een interactieve onlinecursus volgen. Het doel hiervan is om CDA-politici het CDA-gedachtegoed beter te laten uitdragen en er een eenduidig geluid vanuit het CDA te horen is. De cursus is tot stand gekomen in samenwerking met het Wetenschappelijk Instituut van het CDA, het WI.

Doelgroep: alle CDA-leden die actief zijn in een politieke functie (raadslid, wethouder, Statenlid, etc.), maar ook geïnteresseerden;

Planning: deze onlinecursus is als e-learning op elk moment te volgen.

Uitvoering/resultaat: In 2019 hebben 33 mensen deze cursus gevolgd.

De Zelfselectiescan

De zelfselectiescan is een digitaal instrument dat door leden (en niet-leden) die actief willen worden binnen het CDA ingevuld kan worden.

Doelgroep: mensen die geïnteresseerd zijn om zich in te zetten voor het CDA, zowel in de rol van politicus als in de rol van vrijwilliger;

Planning: doorlopend;

Uitvoering/resultaat: Na het invullen van de zelfselectiescan krijgt de deelnemer een uitdraai (digitaal) en daarmee een beeld op welke vlakken hij of zij zich kan inzetten voor het CDA. Indien gewenst kan er contact zijn vanuit het CDA/HRM (regionaal of landelijk) om te bespreken welke mogelijkheden er voor een persoon zijn om actief te worden binnen de CDA-vereniging.

De 'Hoe word ik ...'-serie

De 'Hoe word ik..' -serie is een informatief instrument voor geïnteresseerde leden die een politieke carrière ambiëren, maar nog niet precies weten welke weg te bewandelen. Want hoe word je nu bijvoorbeeld wethouder of gedeputeerde?

Omschrijving: Een serie e-learning modules voor leden van het CDA die zich willen verdiepen in een bepaalde functie en willen weten hoe zij die functie kunnen bereiken. Er wordt in de periode 2019-2020 gewerkt aan modules voor de volgende functies: Eerste Kamerlid, Europarlementariër, Tweede Kamerlid, Raadslid gemeente, Waterschapsbestuurder, Provinciale Statenlid en Burgemeester.

Doelgroep: mensen die geïnteresseerd zijn in een bepaalde politieke functie.

Planning: in de loop van 2020 zullen naar verwachting alle modules gereedkomen.

Uitvoering/resultaat: In 2019 zijn de modules 'Burgemeester', 'Eerste Kamerlid' en 'Europarlementariër' ontwikkeld en beschikbaar gesteld aan de CDA leden.

De Eerste Kamer wordt ook wel de Kamer der Staten-Generaal genoemd, maar niet in de zin van de Staten-Generaal van de 17e eeuw, maar in de zin van de Staten-Generaal van de 19e eeuw. De Eerste Kamer bestaat uit leden die worden gekozen door de provincies en de Tweede Kamer.

Cursus voor nieuwe leden (onboarding)

In 2019 is gestart met de ontwikkeling van de cursus voor nieuwe leden op basis van al bestaande programma's uit het land. Vervolgens is deze cursus in een app geplaatst en getest met de deelnemers van de CDA Zomerschool 2019. In 2020 wordt deze app verder ontwikkeld en wordt naar verwachting in het najaar gelanceerd.

2. Lokale en provinciale bestuurders

Dag van de Afdeling: workshops voor afdelingsbestuurders

Tijdens de Dag van de Afdeling is een palet aan workshops georganiseerd voor afdelingsbestuurders. Het Steenkampinstituut is verantwoordelijk voor de invulling van een aantal workshops en coördinatie van de workshopleiders. Het ging om workshops op basis van bestaande trainingen, zoals 'Functioneringsgesprekken voeren', 'Ledenwerving', 'Nieuws maken/persberichten schrijven', 'Optreden in het openbaar'. In andere workshops hebben medewerkers/stagiairs van de sector HRM/Steenkampinstituut afdelingsbestuurders geïnformeerd over een aantal projecten die door de sector zijn ontwikkeld zoals het programma 'Coaching & Mentoring' en de nieuwe onlinecursus 'CDA-gedachtegoed voor politici'. Planning: jaarlijks op basis van behoefte

Doelgroep: de afdelingsbestuurders en vrijwilligers in lokale en provinciale afdelingen, maar ook politici en andere actieve CDA-leden zijn uitgenodigd.

Uitvoering/resultaat: Conform planning

Quickscan voor de afdeling

De quickscan is een digitaal instrument voor lokale afdelingen om meer zelfinzicht te krijgen en op basis hiervan acties te nemen om de lokale afdeling te versterken zodat er meer aandacht kan zijn voor scouting, ontwikkeling en selectie van talent.

Doelgroep: besturen van lokale afdelingen

Planning: conform aanvraag

Uitvoering/resultaat: dit instrument is gereed en is ook in 2019 ingezet door lokale afdelingen om de eigen verbeterpunten in beeld te krijgen.

Functioneringsgesprekken

"April, Maand van het Functioneringsgesprek" is in het leven geroepen om te stimuleren dat er in lokale afdelingen jaarlijks functioneringsgesprekken worden gehouden met raadsleden en wethouders. De sector HRM/Steenkampinstituut biedt een aantal instrumenten aan, die afdelings- en fractievoorzitters helpen bij het voorbereiden en houden van deze gesprekken. Het gaat om een Handreiking (vernieuwd) en een training Functioneringsgesprekken. De handreiking beschrijft het belang, het doel, de opbouw en voorbereiding van een

functioneringsgesprek. Ook is er informatie te vinden over gesprekstechnieken. Daarnaast omvat de handreiking een aantal bijlagen met praktische overzichten, zoals een stappenplan, modelprotocol- en verslagformulier aan de hand waarvan de voorzitters het gesprek goed kunnen voorbereiden en voeren.

In de training Functioneringsgesprekken wordt aandacht besteed aan het stellen van goede vragen en er komen verschillende gesprekstechnieken aan bod. In rollenspellen wordt hiermee geoefend.

Doelgroep: Voorzitters van de lokale CDA-afdelingen en voorzitters van CDA-fracties in de gemeenteraad.

Planning: In het kader van "April, maand van het functioneringsgesprek", adviseert het Steenkampinstituut de provinciale consulenten opleiding & ontwikkeling om deze training in het vroege voorjaar (februari/maart) te organiseren

Uitvoering/resultaat: Deze training is in 2019 conform planning in een aantal provincies georganiseerd.

3. (Nieuwe) Talenten – Ambitieuze Leden/politici

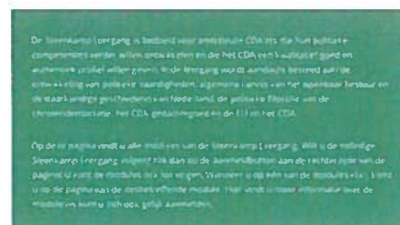
CDA Steenkamp Leergang

De Steenkamp Leergang is de meest uitgebreide leergang (het vlaggeschip) van het Steenkampinstituut en is in het najaar van 2018 gelanceerd. Deze leergang is bedoeld voor ambitieuze CDA'ers die hun politieke competenties verder willen ontwikkelen en die het CDA een kwalitatief goed en authentiek profiel willen geven. In de leergang wordt aandacht besteed aan de ontwikkeling van politieke vaardigheden (speechen, debatteren), algemene kennis van het openbaar bestuur en de staatkundige geschiedenis van Nederland, de politieke filosofie van de christendemocratie, het CDA-gedachtegoed en de EU en het CDA. De leergang bestaat uit 10 modules:

- CDA-gedachtegoed voor politici (online cursus);
- Social media (online cursus);
- Bestuurlijke kaart van Nederland (online cursus);
- Staatkundige geschiedenis van Nederland (online cursus);
- Politiek begint met een mensbeeld (cursus met groepsbijeenkomsten);
- Het CDA en Europa (cursus met groepsbijeenkomsten en excursie naar EP Brussel);
- Speechtraining;
- Debattraining-vervolg;
- Debattoernooi;
- Persoonlijk politiek profiel (online module).

Planning: De inschrijving voor de verschillende modules van de leergang vindt doorlopend plaats. De leergang is modulair opgebouwd om leden in staat te stellen deze in hun eigen tempo en (op onderdelen) in hun eigen provincie te kunnen volgen, zoals een speechtraining of debattraining. Per afgeronde module ontvangt een deelnemer een certificaat. Zodra een deelnemer alle modules (10 in totaal) heeft afgerond, ontvangt hij het certificaat van de Steenkamp Leergang. De leergang is in twee jaar tijd te voltooien; de certificaten zijn 4 jaar geldig.

Uitvoering/resultaat: In 2019 hebben 52 CDA-ers zich aangemeld voor het Steenkamp-

portaal (het online platform waar alle modules worden aangeboden). Vrijwel alle aanmelders hebben in 2019 één of meer modules van de leergang gevolgd en afgerond. Een deelnemer die in het najaar van 2018 was gestart met de leergang heeft deze in december 2019 volledig afgerond.

CDA Debat2daagse

In samenwerking met de professionele trainers van de Debat Academie heeft het Steenkamp Instituut speciaal voor haar leden een debat-tweedaagse georganiseerd, waarbij de volgende trainingen op het programma stonden: een speechtraining, een debattraining (ingedeeld op basis van instapniveau), een toernooitruining en een debattoernooi. Tijdens de trainingen werd ook aandacht besteed aan framing en aan interrumpen en improviseren.

Doelgroep: CDA-leden die actief zijn in een politieke functie (b.v. raadslid) of dit willen worden en die zich willen ontwikkelen in de kunst van het debatteren.

Planning: Het programma vond plaats op 13 en 14 december 2019.

Realisatie: Aan dit tweedaagse evenement namen 30 CDA-leden deel.

CDA-Zomerschool 2019

Omschrijving: Elke jaar wordt in Den Haag de Zomerschool georganiseerd voor nieuwe leden: een tweedaags evenement waarin nieuwe leden in hoog tempo het CDA, het christendemocratisch gedachtegoed en andere nieuwe leden leren kennen. Daarnaast maken zij kennis met CDA-kamerleden en kunnen zij ontdekken in welke rol zij zelf actief aan de slag kunnen gaan voor het CDA. Ook maken zij kennis met enkele prominente CDA'ers (b.v.(oud)-ministers, oud-premier, (oud)-staatssecretarissen) en volgen zij workshops en een debattraining. Dit jaar is onder de deelnemers van de Zomerschool een pilot uitgevoerd met een zogenaamde 'onboarding app'. Voorafgaand aan de Zomerschool kregen alle deelnemers toegang tot een leerapp waarmee zij d.m.v. kwissen spelenderwijs kennis konden maken met alle facetten van het CDA.

Doelgroep: CDA-leden die tot 2 jaar geleden lid zijn geworden.

Planning: De zomerschool vond 20 en 21 september 2019 plaats.

Uitvoering/resultaat: Er waren 45 enthousiaste deelnemers. De pilot met de leerapp was eveneens succesvol: 86% van de deelnemers zou de onboarding-app aanbevelen aan andere nieuwe leden. De groep heeft zich blijvend verbonden en heeft in 2020 een excursie gepland naar het EU-parlement.

Online Classroom Training Persberichten schrijven

De training 'Nieuws maken' is in 2018 compleet vernieuwd. Zowel de inhoud als de vorm zijn grondig aangepakt. In plaats van een pakket van twee dagdelen live onderwijs is er gekozen voor een online vorm: de online classroom. In twee sessies worden de deelnemers bekend gemaakt met het fenomeen nieuwsmaken en het schrijven van een goed persbericht. Met twee opdrachten, inclusief feedback van de docenten, is de training compleet. Doelgroep: raadsleden, fractieondersteuners, wethouders.

In 2019 is deze online classroom 3 keer verzorgd.

Online Classroom Training Bloggen voor politici

De training 'Bloggen voor Politici' is in 2018 compleet vernieuwd. Zowel de inhoud als de vorm zijn grondig aangepakt. In plaats van een pakket van twee dagdelen live onderwijs is er gekozen voor een online vorm: de online classroom. In twee sessies worden de deelnemers

bekend gemaakt met het fenomeen bloggen en het schrijven van een goede blog. Met een eindopdracht, inclusief feedback van de docenten, is de training compleet. Doelgroep: raadsleden, fractieondersteuners, wethouders. In 2019 is deze online classroom 2keer verzorgd.

Training Persoonlijk Leiderschap

In 2019 is gestart met de ontwikkeling van de training 'Persoonlijk Leiderschap'. Juist voor ambitieuze leden die in de komende jaren zich willen ontwikkelen is het persoonlijk leiderschap van groot belang om zich goed staande te kunnen houden in het politieke landschap.

De lancering van deze cursus staat gepland in de lente van 2020.

Professor Steenkamp Debattoernooi

Bij dit debattoernooi gaan de deelnemende debatteams in vier debatrondes debatteren over een aantal stellingen. Twee regeringsteams, voorstanders van de stelling (regeringsbeleid), en twee oppositieteams, tegenstanders gaan met elkaar in debat over een stelling. Elk debat wordt gejureerd door een deskundige jury die feedback geeft en beoordeelt op debattechniek en toepassing van het CDA-gedachtegoed in het debat. De beste teams gaan door naar de finale. Er worden drie prijzen beschikbaar gesteld, een voor het team dat het finaledebat wint, een voor het team met de hoogste score van de CDA-gedachtegoedjury en een prijs voor de beste individuele debater. Het debattoernooi was de afsluiting van de debat2daagse op 14 december 2019.

4. (Kandidaat-)raadsleden

Cursus Oriëntatie Raadslidmaatschap

De cursus Oriëntatie Raadslidmaatschap is een (eerste) kennismaking met de gemeentelijke organisatie, en de rollen en taken van het raadslid. Bedoeld om te ontdekken of het raadslidmaatschap bij iemand past.

Doelgroep: De cursus is bedoeld voor iedereen die geïnteresseerd is in de lokale politiek en die meer wil weten over de taken en rollen van een gemeenteraadslid. De cursus is gericht op alle mensen die willen ontdekken of het raadslidmaatschap bij hen past. Belangstellenden hoeven niet per se lid van het CDA te zijn.

Uitvoering/resultaat: Deze cursus wordt doorlopend maar ook vooruitkijkend op gemeenteraadsverkiezingen (in 2021) georganiseerd. Voornamelijk de lokale hrm consultants organiseren deze.

Kandidaat-Raadsleden Cursus

In 2019 is deze niet georganiseerd maar wordt in 2020 geactualiseerd om in 2021 gereed te zijn voor uitgave via de regionale kanalen.

5. Fracties en fractievoorzitters

Fractiereflectie

Als voorbereiding op de training 'Fractie in Topvorm' (FiT) heeft het Steenkamp in 2019 de module 'Fractiereflectie' ontwikkeld.

Deze module is een programma voor fracties om gezamenlijk visie en doelen te formuleren. Welke onderwerpen willen we dat op de agenda komen te staan van de lokale CDA-fractie

en welke hindernissen ervaren we om dat te bereiken. De uitkomsten van deze training vormen de input van de training 'Fractie in Topvorm'. De module wordt in het voorjaar van 2020 officieel gelanceerd.

Training Fractie in Topvorm

In deze training voor CDA-fracties, waarbij wordt samengewerkt met trainers van Debat.NL, besteden we aandacht aan het formuleren en/of overbrengen van een heldere (CDA-)boodschap en het oefenen in het omgaan met lastige (journalistieke) vragen.

Doelgroep: Voor deze training kunnen CDA-fracties zich aanmelden.

Planning: Deze training is doorlopend voor fracties beschikbaar.

Uitvoering/resultaat:

De reguliere variant van de training (voor 1 voltallige fractie) heeft in 2019 10 keer plaatsgevonden. Daarnaast heeft een aantal kleinere CDA-fracties deze training gevolgd.

Fractievoorzitterscursus

In 2018 is de fractievoorzitterscursus geheel vernieuwd en is een professionele trainer ingehuurd om de trainingen te verzorgen. De nieuwe opzet en inhoud zijn een boegbeeld voor de kwaliteitsslag die het SI voorstaat.

Doelgroep: fractievoorzitters

Planning: Deze training is doorlopend voor fractievoorzitters beschikbaar.

Uitvoering/resultaat: in 2019 5 trainingen in het gehele land uitgevoerd

6. Wethouders

Wethoudersleergang

De leergang bestaat uit vier modules van elk twee cursusdagen. In module 3 (2019) was het Thema "Leiderschap en Persoonlijk Leiderschap". Het ging daarbij om vragen als: Wat is de rol van de wethouder? Ben je de visionair, de strateeg, de leider, de manager, de ... ? Waar komt jouw inspiratie vandaan? Waar zit je kracht en wat heb je nodig om deze kracht in de zeer verschillende situaties die je als wethouder voortdurend tegenkomt te gebruiken

Planning: Module 3 in het najaar van 2019

Uitvoering/resultaat: Module 3 is door te weinig inschrijvingen niet doorgegaan.

8. Algemeen beschikbaar

Onlinetraining Strategisch campagnevoeren: hoe schrijf ik een campagneplan?

Deze training gaat om het bepalen van een campagnestrategie en heeft diverse opdrachten om tot een goed campagneplan te komen.

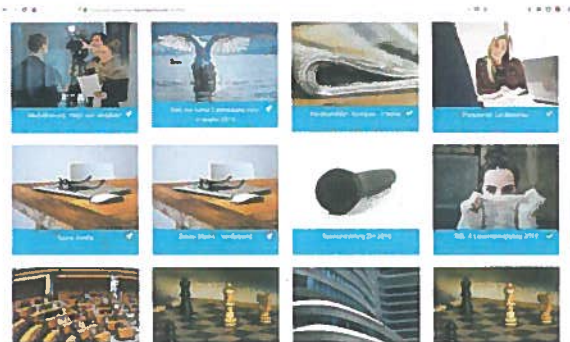
Doelgroep: Campagneleiders van de lokale afdeling.

Planning: Najaar 2020 weer

Uitvoering/resultaat: Training is vernieuwd en in online vorm.

Training Social Media

Het gebruik van sociale media platforms is zeer populair onder Nederlanders. Voor politici is

sociale media handig om hun boodschap te verspreiden en om te communiceren met (potentiële) kiezers. Maar hoe kun je dat als CDA-politicus nu het beste aanpakken? Wat kun je allemaal met sociale media en wat zijn de beperkingen? Deze vragen staan centraal in deze cursus. De cursus is reeds vanaf 2018 in een e-learning vorm beschikbaar geworden. Ook is er een groepsbijeenkomst (facultatief) onder leiding van een trainer.

Doelgroep: CDA-leden die voor politieke doeleinden actief zijn of willen worden op social media.

Uitvoering/resultaat: Beschikbaar online.

Vrouwen Empowerment Programma

Het SI heeft in 2019 het Vrouwen Empowerment Programma (online) ontwikkeld. Voor vrouwen over vrouwen in de politiek. De inhoud bestaat uit informatie over vrouwen in de politiek en reikt mogelijkheden aan voor vrouwen om zich te ontwikkelen.

Vooropgesteld is het programma gemaakt om vrouwen over de streep te trekken, ze te motiveren en te enthousiasmeren om wel in de politiek te stappen, om wel de kans te pakken.

Uit dit programma is de Carrieredag voor vrouwen 2019 ontstaan.

Carrieredag voor vrouwen 2019

In mei 2019 is de Carrieredag voor Vrouwen opnieuw georganiseerd. Het werd op de volgende manier gepromoot: "Ontdek op deze dag welke (ontwikkel) mogelijkheden er voor jou zijn binnen onze partij. Welke stappen kan je zetten en welke doelen zijn er haalbaar? Voor jou. Als vrouw."

Met een vrouwelijke Staatssecretaris, Eerste Kamerlid, Tweede Kamerlid, Statenlid, Wethouder, Gedeputeerde, Raadslid, Burgemeester zijn interactiemoment geweest maar ook waren er workshops o.a. "Spreken in het openbaar", "Succesvol Solliciteren", "Vrouwelijk Leiderschap" en "Persoonlijk leiderschap". De dag werd afgesloten met een dames Diner (candle light).

Er waren 65 vrouwen te gast.

Afstudeeronderzoeken

Het SI wil ruimte bieden aan studenten die stage kunnen lopen en/of afstudeeronderzoek kunnen doen.

Netwerk politiek opleiders

Vanuit het CDA heeft het SI in 2019 actief deelgenomen aan het Netwerk Politiek Opleiders en zat daar in het Dagelijks Bestuur. Samen met opleiders van (alle) andere politieke partijen zijn diverse onderwerpen verkend en is er wederzijds van elkaar geleerd en heeft men kennis uitgewisseld over opleiden in de politiek.

Vanuit het Netwerk is er een bijdrage geleverd aan het Democratiefestival te Nijmegen en is het betrokken bij diverse overleggen van de VNG, Ministerie BZK-programma's en is zij betrokken bij de beoordeling van de digitale leeromgeving voor Raadsleden die vanuit BZK is gelanceerd.

IV. Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Inleiding: Zij aan zij

2019 was een druk en productief jaar voor het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA (WI). Zo is er als vervolg op het rapport 'No Robots. The position of middle-class households in nine Europe countries' in 2018 een rapport gepresenteerd over de positie van de middenklasse: 'The Middle. The middle class as the moral core of society' (In het Nederlands vertaald als 'Het midden'). Voor deze publicatie hebben we een prijs ontvangen van de Europese denktank van de Europese Volkspartij (EVP). Daarnaast hebben we lezingen en workshops voor fracties van het CDA – lokaal, provinciaal, landelijk – gehouden en hebben we opnieuw veelbesproken nummers van Christen Democratische Verkenningen laten verschijnen. Ook heeft het WI ondersteuning geboden bij het schrijven van het Europees verkiezingsprogramma voor de verkiezingen van mei 2019 voor het Europees Parlement. In het najaar zijn er studies uitgekomen over de woningmarkt en over technologisch burgerschap. Dit laatste rapport is tot stand gekomen in samenwerking met de Tweede Kamerfractie.

Een groot deel van het jaar 2019 stond in het teken van 'Zij aan zij', een traject van het WI om te komen tot een nieuwe toekomstvisie voor Nederland in 2030. De door het WI samengestelde commissie, het 'Beraad Perspectief 2030', heeft in november het startdocument 'Zij aan zij' opgeleverd. Inmiddels hebben al op tientallen plekken (in kroegen, kerken en kantines) afdelingen, belangengroepen en organisaties het startdocument besproken. Deze beweging zal in 2020 verder worden doorgezet. Daarnaast lopen er verschillende onderzoekstrajecten die in 2020 zullen worden afgerond, waaronder over belastingen en inkomen en medische ethiek. Met het oog op het 40-jarig jubileum van het CDA in oktober 2020 is het WI gestart met de ontwikkeling van een website '40 jaar CDA in woord en beeld' in samenwerking met het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen en de samenstelling van een 'Handboek Christendemocratie in de praktijk'.

Ook in 2020 blijven we onverminderd doorgaan met het doordenken van het christendemocratische gedachtegoed en het ondersteunen van CDA-politici, van lokaal tot Europa. Ons werk kan alleen op vruchtbare bodem landen als we ons tegelijk realiseren voor wie we ons werk doen. Dat mooie spanningsveld tussen onze onafhankelijkheid en onze verbondenheid met vele christendemocraten koesteren we. Ook in 2020 willen we op dit snijvlak staan en met vereende krachten dienstbaar zijn aan de christendemocratie, aan de politiek en aan de samenleving.

Drs. Richard van Zwol
voorzitter WI

Drs. Pieter Jan Dijkman
directeur WI

1. Publicaties

In 2018 zijn wij gestart met ons meerjarenplan voor 2018-2022, getiteld 'Om een gemeenschappelijk huis'. Voor het WI is het van belang om zijn publicaties op te zetten vanuit een duidelijk politiek concept, met heldere beleidsvoorzetten, langs een aantal bestendige, herkenbare, christendemocratische lijnen. In het licht van dit meerjarenplan zijn in 2019 een drietal publicaties uitgebracht. Voor het rapport 'Het Midden', dat in samenwerking met de Konrad-Adenauer-Stiftung (KAS) en het Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) is geschreven, mochten we de 'Best Activity'-prijs vanuit het WMCES ontvangen.

* **Het Midden [NL] / The Middle [EN]**

De middenklasse als morele kern van de samenleving

Auteur: Arjen Siegmann (red.)

Publicatie: april 2019

'Het Midden' (of 'The Middle' voor de Engelstalige versie) is het resultaat van een samenwerking met de Konrad-Adenauer-Stiftung en het Wilfried Martens Centre for European Studies en een vervolg op het rapport 'No Robots' uit 2018. In de publicatie, onder redactie van WI-stafmedewerker Arjen Siegmann, wordt de context geschetst van de middenklasse in vier Europese landen: Italië, Duitsland, Nederland en Bulgarije. Een van de opvallendste lessen is, dat mensen somberder zijn over de toekomst dan we zouden verwachten op basis van de inkomensstatistieken. Een nieuw, positief middenklasse-perspectief is geboden om de uitdagingen van de toekomst het hoofd te bieden. Daarnaast reflecteren Godfried Engbersen, Sybrand Buma, Eion Drea en Jan Prij op de positie van de middenklasse. Voor deze publicatie mochten we de 'Best Activity'-prijs vanuit het WMCES ontvangen.

* **Mens-zijn in de digitale samenleving**

Perspectief op technologisch burgerschap

Auteurs: Rogier Havelaar en Pieter Jan Dijkman

Publicatie: november 2019

In dit essay wordt de vraag gesteld hoe we recht kunnen blijven doen aan ons mens-zijn in een hoogtechnologische, digitale samenleving. Hoe zorgen we ervoor dat de mens niet wordt gereduceerd tot een technisch subject of een digitaal proef? En positiever geformuleerd: welke kwaliteit van mens-zijn en welke publieke waarden worden bevorderd door het gebruik en de inbedding van specifieke technologieën? Op die vragen formuleert dit essay een christendemocratisch perspectief. Er wordt een realistisch en kritisch kader geschetst om nieuwe digitale technologie goed te kunnen beoordelen.

* **Onder dak**

Bouwstenen voor een toegankelijke woningmarkt voor iedereen

Auteur: Arjen Siegmann

Publicatie: december 2019

Het kunnen vinden van een woning staat onder druk. Grond is duur, wachtlijsten zijn lang en de huren in de vrije sector zijn hoog. De slechte toegankelijkheid van de woningmarkt is in de eerste plaats geen technisch of economisch probleem, maar iets dat raakt aan de leefwereld van mensen, aan identiteit. De betrokkenheid van mensen op elkaar staat op het spel. Dit rapport draagt bouwstenen aan voor het toegankelijk maken van de woningmarkt voor

iedereen, vanuit het christendemocratisch denken over gespreide verantwoordelijkheid en vanuit de morele opdracht van de overheid.

2. 'Zij aan zij'

In 2019 zijn we gestart met het traject 'Perspectief 2030'. In opdracht van het Dagelijks Bestuur van het CDA heeft het WI een middellangetermijnperspectief voor Nederland ontwikkeld. Als wetenschappelijk instituut geven we zo vorm aan onze taak om nieuwe perspectieven te bieden in een samenleving die, zeker in een periode van grote transities, verlangt naar een duidelijke koers op basis van vertrouwde waarden. De christendemocratie biedt door de rijkdom en actualiteit van haar gedachtegoed een prachtig fundament om richting te geven aan een samenleving die zich in een hoog tempo ontwikkelt.

Voor het ontwikkelen van een middellangetermijnperspectief is begin 2019 een 'Beraad Perspectief 2030' in het leven geroepen. Dit beraad kreeg twee doelen mee: (1) het formuleren van een heldere christendemocratische middellangetermijnvisie voor het CDA met daarin concrete beleidsvoorstellen die betrekking hebben op het type samenleving dat het CDA ambieert, en (2) inspiratie en toerusting bieden aan CDA-politici, -bestuurders en – leden voor hun taken en verantwoordelijkheden.

Op 9 november 2019 heeft het 'Beraad Perspectief 2030' het startdocument *Zij aan zij* opgeleverd. Het startdocument is de aanzet voor een perspectief op het Nederland van 2030 waarin kritisch en constructief is gekeken naar waar wij op de lange termijn naar toe willen met Nederland en welke fundamentele keuzes daarvoor vanuit christendemocratisch perspectief nodig zijn. Leidend in deze visie is dat ieder mens er toe doet. Ieder mens kan een betekenisvolle bijdrage leveren aan iets dat groter is dan die persoon zelf. De horizon van het startdocument is 2030 en verder.

Zij aan zij is een uitnodiging aan iedereen - CDA-lid of niet - om mee te denken over de toekomst van Nederland. Na de presentatie van 'Zij aan zij' stroomden de verzoeken van afdelingen en organisaties binnen om het visiedocument te bespreken. Samen met gespreksleiders en werkvormen zijn honderden leden en geïnteresseerden aan de slag gegaan. In de resterende zeven weken van 2019 hebben er zo'n twintig bijeenkomsten plaatsgevonden, van kerken tot kroegen en kantines. Deze bijeenkomsten lopen door tot in maart 2020.

3. Symposia

Er heeft in 2019 één symposium plaatsgevonden. De titel van dit symposium was: 'De marktwerking op haar retour? Op zoek naar een nieuwe balans tussen overheid, markt en samenleving' en vond plaats op maandag 15 april 2019 in de Gertrudiskapel in Utrecht. Wopke Hoekstra (minister van Financiën) en Ab Klink (oud-directeur WI en oud-minister van Volksgezondheid) waren de sprekers.

Door de aankoop van Air-France-KLM-aandelen door de staat, de discussies over de marktwerking in de zorg en de telecommunicatiemarkt was het thema actueel en relevant. Immers, het politieke denken over marktwerking is aan het kantelen: het kabinet herontdekt het nationale belang en de markt is niet meer zaligmakend. Hoekstra en Klink benadrukten de urgentie om een nieuwe balans tussen markt, overheid en samenleving te vinden en het belang van het CDA om daarbij keuzes te maken.

4. Christen Democratische Verkenningen

Christen Democratische Verkenningen is het politiek-wetenschappelijke kwartaalblad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Het wil het geheugen vormen van de christendemocratische beweging en de kennis aandragen voor de verdieping van de

ideologie van de christendemocratie. Ook onderzoekt het de betekenis van christendemocratische uitgangspunten voor politieke en maatschappelijke vraagstukken. Het blad doet dit op grond van een onafhankelijke opstelling ten opzichte van het CDA. Het profiel is verkennend, grenzen aftastend, opiniërend, zowel historisch-analytisch als toekomstgericht en internationaal georiënteerd. CDV diept belangwekkende thema's uit nog voordat ze actueel zijn, door mensen die er echt toe doen. Het blad is een bron van waardevolle informatie voor zowel politici als politiek geïnteresseerden, omdat het dieper liggende motieven en gedachten blootlegt achter beleidskeuzen en standpunten.

CDV verschijnt bij Uitgeverij Boom en heeft ca. 2.500 abonnees. CDV heeft een eigen website: www.tijdschriftcdv.nl

De redactie van CDV bestond in 2019 uit de volgende personen:

Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest (voorzitter)
Drs. M. (Marc) Janssens (hoofdredacteur)
Drs. J. (Jan) Prij (redactiesecretaris)
Drs. S.J.L. (Bas) Aghina
Prof. dr. S.C. (Sophie) van Bijsterveld
Prof. mr. G. (Geerten) Boogaard
Prof. dr. Th.B.F.M. (Theo) Brinkel
Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (adviserend lid als directeur WI)
Drs. M.J. (Rien) Fraanje
Drs. P.E. (Pieter) Heerma
A.Z. (Adger) van Helden MA (namens de CDA Bestuurdersvereniging)
Prof. dr. E. (Eelke) de Jong
Drs. G. (Gerrit) de Jong
Drs. L. (Lútsen) Kooistra
Prof. dr. L.J. (Bert Jan) Lietaert Peerbolte
P.J. (Paul) Schenderling MSc
Dr. P.J.G. (Paul) van Velthoven

De volgende nummers van CDV zijn in 2019 verschenen:

*** Uit de kunst - Lente 2019**

Het lentenummer van 2019 gaat op zoek naar een christendemocratische visie op kunst. Dat is een mooie en ergens ook unieke zoektocht, aangezien het CDA en zijn voorgangers zich nooit erg hebben willen profileren op kunst- en cultuurpolitiek. Maar dat de christendemocratie als politieke stroming die aan zingeving, religie en samenleving veel waarde hecht, iets zinnigs over kunst te zeggen heeft, komt ruimschoots aan bod.

*** Divers Europa - Zomer 2019**

Het debat over Europa moet worden bevrijdt van eenvormige karikaturale toekomstbeelden. De EU beweegt zich niet onvermijdelijk richting een superstaat en is ook niet gedoemd tot desintegratie en verval. De werkelijkheid van Europese samenwerking is divers en laat veel varianten van onderlinge verbondenheid tussen Europese burgers en hun landen zien. Ook is de EU politieker geworden. Wat betekent dat voor de toekomst van Europa, de onderlinge solidariteit en de koers van de christendemocratie?

*** China's groei - Herfst 2019**

De onstuimige opmars van China in de wereld houdt Nederland en Europa een spiegel voor. Wat zegt China's groei over de vraag hoe we in Nederland en Europa zelf omgaan met ons koopgedrag, onze economische regelgeving en onze democratische kernwaarden? Hoe om te gaan met deze grootmacht, die er een andere cultuur en in veel opzichten andere

waarden op na houdt? Het herfstnummer van CDV 2019 verkent de situatie op mondiaal, Europees, nationaal en lokaal niveau en beziet voor welke dilemma's we staan.

*** Ondernijning - Winter 2019**

Als zich ergens de rauwe werkelijkheid voordoet, is het wel op het thema ondernijning, waarmee steeds meer gewone mensen te maken krijgen. Boeren die benaderd worden om hun lege schuur ter beschikking te stellen voor de hennepcultuur, en kinderen die gevraagd worden om een rol in de xtc-handel te spelen. Door de verwevenheid grijpen misdaad en normloosheid om zich heen en brokkelt de weerstand ertegen zienderogen af. Het is een te hoge prijs voor een vrijheid-blijheidcultuur waarin alles moet kunnen. Hoogste tijd voor een ander geluid: moreel geladen, maatschappelijk betrokken en hoopvol.

5. WI en de partij

Rol WI binnen CDA

Het WI is als onafhankelijke denktank verbonden aan het CDA. Het woordje "voor" in onze naam is uitdrukking van een dienstbare opstelling; het WI wil voor alles dienstbaar zijn aan christendemocraten en christendemocratische bestuurders en politici in de praktijk van alledag. We ondersteunen en adviseren - gevraagd en ongevraagd - landelijke en lokale CDA-politici. We dragen we bij aan verkiezingsprogramma's en adviseren we de landelijke fracties en het partijbestuur. Zo heeft de directeur van het WI meegeschreven aan het Europees verkiezingsprogramma voor de verkiezingen van mei 2019. Daarnaast is de directeur van het WI is adviserend lid van het Partijbestuur.

Samenwerking met de CDA Bestuurdersvereniging (BSV)

Sinds 2017 hebben alle leden van de BSV een abonnement op ons tijdschrift CDV. In de CDV-redactie zit een afgevaardigde namens de BSV om zo de vertaling naar de decentrale politiek te waarborgen. Ons WI-rapport 'Onder dak' over de woningmarkt is mede tot stand gekomen na expertisesessies met wethouders ruimtelijke ordening/wonen, dat met de BSV is georganiseerd.

Ook hebben we een eigen column in Bestuursforum, het tijdschrift van de BSV.

Samenwerking met het Steenkampinstituut (SI)

- Gastdocenten bij cursus van Steenkampleergang - In 2019 heeft het WI wederom een bijdrage geleverd aan de cursus 'Politieke filosofie van de christendemocratie en het CDA-gedachtegoed' (deze cursus maakt onderdeel uit van de Steenkampleergang). Deze cursus is een stevige verdieping op de eerder in samenwerking ontwikkelde online cursussen 'CDA-gedachtegoed basis' en 'CDA-gedachtegoed voor politici'.
- Verzorgen van gastcolleges - Twee medewerkers van het WI hebben gastcolleges verzorgd en discussies geleid voor de cursus 'Politieke filosofie en het CDA-gedachtegoed'. Daarnaast heeft een medewerker van het WI voor de CDA Zomerschool (het introductieweekend voor nieuwe leden) een presentatie over het CDA-gedachtegoed verzorgd.
- Gebruik van WI-publicaties door SI - Meerdere WI-uitgaven staan op de literatuurlijst van de nieuwe cursus 'Politieke filosofie van de christendemocratie en het CDA-gedachtegoed'.

Samenwerking met het CDJA

Het WI heeft in 2019 een herstart gemaakt met het Jong-WI. Het Jong-WI is een jongerentak van het WI, waarbij gedacht wordt aan coachingstrajecten voor jongeren met medewerking van het WI. Daarnaast is het CDJA, in samenwerking met het WI, in het najaar van 2019 gestart met de CDJA 2030Talks, discussiebijeenkomsten door het hele land waarbij iedereen, jong tot oud, CDA'er tot niet-CDA'er worden uitgenodigd mee te doen aan de discussie over de koers van de christendemocratie.

Samenwerking met lokale afdelingen

Regelmatig geven medewerkers van het WI een lezing of presentatie bij een lokale of provinciale afdeling van het CDA. Centraal staan dan recente rapporten, de bespreking van 'Zij aan zij' of nummers van Christen Democratische Verkenningen. In de bijlage is per persoon in kaart gebracht aan welke presentaties, debatten en lezingen is meegewerkt

Historisch Comité Christen Democratie

In 2016 heeft een revitalisering plaatsgevonden van het Historisch Comité Christen Democratie (HCCD). Voor de realisatie van de doelstellingen is met ingang van 2017 de inbedding van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA in het HCCD geconcretiseerd. Zo is de directeur van het WI adviseur van het bestuur van het HCCD en is de office manager van het WI de ambtelijk secretaris van het HCCD-bestuur. In 2019 is verder gegaan met het inventariseren van de omvangrijke CDA-partijarchieven en zijn vervolgacties op het gebied van archivering ingezet. Het WI ondersteunt daarin waar mogelijk.

6. WI en Europa

Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES)

Het Wilfried Martens Centre for European Studies (WMCES) is de denktank van de Europese Volkspartij (EVP) en is gehuisvest in Brussel. Het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA is een lidorganisatie van het WMCES. Namens het WI is Arjen Siegmann aanwezig geweest bij de twee halfjaarlijkse vergaderingen van de General Assembly van het Wilfried Martens Centre.

Namens het WI is Peter Noordhoek lid van de Political Auditors (auditcommissie). Jan Peter Balkenende is lid van de Honorary Board en Jos van Gennip is lid van de Academic Council. Het studiecentrum van het Vlaamse CD&V, Ceder, zit mede namens het WI voor het CDA in de Executive Board en voert mede namens het WI het woord.

Arjen Siegmann was deelnemer aan de jaarlijkse "Think-In" van het Wilfried Martens Centre, een conferentie van voornamelijk directeuren van de christendemocratische denktanks in de verschillende Europese lidstaten, van 6-8 juni in Praag, Tsjechië.

Best Activity-Award WMCES

De publicatie 'The Middle' is tot stand komen in samenwerking met het WMCES en de Konrad-Adenauer-Stiftung. Voor deze publicatie hebben wij de 'Best Activity'-Award mogen ontvangen van het WMCES. Lees hieronder het jurycommentaar:

"For the category of "best activity" of 2019, CDA WI has been awarded for their exceptional work on Het Midden. This timely edition, a follow-up to the 2017 research ['No Robots: The position of middle-class households in nine European countries'](#), explores the current state of the middle class in the Netherlands and the rest of Europe and what impact this has on civil society as a whole and on European politics. This impressive publication is already having an impact and is gaining traction among policy makers. With this award, the CDA Research Institute has become strong example to our other members, raising the bar of the quality of our joint projects while illustrating the sheer talent of the Martens Centre's network. Working

closely with national partners in 2019 and beyond will continue to allow us to bring the European debate where it matters the most: closer to the European public."

7. Organisatie

Staf

Het WI had in 2019 de volgende medewerkers:

- Drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman, directeur, 40 uur
- Prof. mr. G. (Geerten) Boogaard, projectmedewerker
- H.C. (Irma) Bultman MSc, officemanager, 32 uur
- Drs. M. (Marc) Janssens, hoofdredacteur CDV, 24 uur
- Drs. A. (André) Poortman, projectmedewerker, 32 uur (per 01-06-2019)
- Drs. J. (Jan) Prij, redactiesecretaris CDV, 20 uur
- Dr. A.H. (Arjen) Siegmann, wetenschappelijk medewerker, 32 uur

Bestuur

Het bestuur van het WI voor het CDA kwam in 2019 vijf keer bij elkaar. Het bestuur boog zich onder meer over het meerjarenplan van het WI, de begroting 2020 en de lopende projecten van het WI.

Het bestuur bestond in 2019 uit de volgende leden:

- Dhr. drs. R. (Richard) van Zwol (voorzitter, vanaf november 2019)
- Dhr. prof. dr. P.H.J. (Peter) Essers (voorzitter, tot september 2019)
- Mw. drs. ing. E. (Eppy) Boschma (tot september 2019)
- Dhr. drs. J.F. (Hans) Huibers (penningmeester)
- Dhr. drs. P.H.J. (Pieter Jan) Dijkman (secretaris)
- Dhr. dr. M. (Mohamed) Ajouaou
- Mw. dr. B.L.M. (Brigitte) Bauer
- Dhr. drs. D.J. (Dirk Jan) van den Berg (tot september)
- Dhr. mr. J.M. (Marius) Buiting
- Dhr. prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest
- Dhr. prof. dr. G. (George) Harinck
- Mw. mr. F.T. (Froukje) de Jonge
- Mw. E.H.M. (Esther) Leferink (vanaf oktober 2019)
- Dhr. drs. P.J. (Peter) van Mierlo RA
- Mw. drs. C.M. (Corien) Wortmann-Kool (vanaf oktober 2019)
- Dhr. dr. F.A. (Frank) Petter (vanaf oktober 2019)
- Mw. drs. G.R. (Ruth) Peetoom (q.q. partijvoorzitter, tot maart 2019)
- Dhr. mr. R.E.N. (Rutger) Ploum (q.q. partijvoorzitter, vanaf maart 2019)

Stichtingsraad

De stichtingsraad behandelt het onderzoeksplan van het instituut en keurt de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag goed. De Stichtingsraad bestaat naast het bestuur van het WI en de medewerkers van het WI uit provinciale vertegenwoordigers en vertegenwoordigers van CDA-organisaties. De vertegenwoordigers fungeren als schakel tussen provincie of organisatie en WI. De Stichtingsraad vergaderde in 2019 op 15 april en op 28 oktober.

De samenstelling eind 2019 van de Stichtingsraad (naast het WI-bestuur en medewerkers) is:

- Friesland: D.S. (Dirk Sierd) de Vries en ir. T. (Tjerk) Wagenaar
- Groningen: mr. B.P. (Paul) Koster en mr. P.E.M.S. (Pia) Lokin-Sassen
- Drenthe: drs. T. (Tibbe) Breimer en Th.J. (Theun) Wijbenga
- Overijssel: drs. R. (Rindert) Ekhart en drs. H.A.J. (Hendrik Jan) van de Vliert
- Gelderland: drs. F.J.A.M. (Ferdinand) van Wijk en J. (Hans) Baan
- Flevoland: W.G. Faber en M.K. (Martine) Visser
- Utrecht: prof. dr. S. (Siem) Korver en drs. E. (Erik) Methorst
- Noord-Brabant: P.C.M. (Peter) Ketelaars en dr. P.J. (Pieter) van der Zaag
- Limburg: mw. prof. dr. B.L.M. (Brigitte) Bauer en dr. J.M.J.C. (Jacques) Scheres
- Zeeland: mw. dr. H. (Hannie) Kool-Blokland en mw. drs. J.M.P.A. (Annemiek) Koppejan-Elsen
- Zuid-Holland: prof. dr. M.F.H. (Marianne) Hirsch Ballin en H.J. (Henk) Mes
- Noord-Holland: M.C. (Maarten) Haverkamp en J.N. (Niek) Wijmenga
- CDA Tweede Kamer: positie vacant
- CDA Eerste Kamer: mr. N.J.J. (Niek Jan) van Kesteren
- Partijbestuur: ing. E. (Eppy) Boschma
- CDA Europarlement: D. (Dirk) Gotink
- Commissie Buitenland: S. (Sandra) van der Weide
- CDAV: mw. M.M.J. (Mireille) de Jonge
- CDA Bestuurdersvereniging: mr. R.J.H. (Raymond) Vlecken
- CDJA: R. (Robert) Klaassen

V. CDJA

Voorwoord

2019 was wederom een succesvol jaar voor het CDJA. Bij zo'n jaar hoort ook een jaarverslag – en dat ligt nu voor jullie. Mijn bestuursleden hebben hard gewerkt om tot dit stuk te komen.

In 2019 bewees het CDJA opnieuw haar waarde voor onze moederpartij. Met tientallen verkiesbare CDJA'ers voor de Staten- en waterschapsverkiezingen, waarvan een aantal ook daadwerkelijk verkozen is, kon men niet om ons heen. Ook op de inhoud bleven we het CDA actief prikkelen – van congressen tot de media.

Maar om zo'n levendige vereniging te zijn, heb je actieve leden nodig. Ook in 2019 hebben jullie je keihard ingezet: van introductiemarkten en werkgroepenavonden tot afdelingsactiviteiten en debatwedstrijden. Daar ben ik trots op! Zonder jullie zouden er geen mediamomenten, nieuwe leden en geweldige activiteiten zijn. Dank voor al jullie inzet voor de vereniging.

Wij proberen jullie inzet zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen. Zo zijn onze media-uitingen gebaseerd op resoluties die het Algemeen Bestuur of het congres aanneemt, zoeken we de samenwerking met afdelingen bij het organiseren van landelijke evenementen en doen we ons best om jouw talenten tot bloei te laten komen en je nieuwe vaardigheden te leren.

In dit jaarverslag is terug te lezen wat er afgelopen jaar in het CDJA gebeurd is. Op onze ALV krijg je de mogelijkheid al je vragen te stellen en opmerkingen te maken. Maak hier vooral gebruik van! Hoe meer input we van jullie krijgen, hoe beter we de vereniging kunnen besturen. Ook in 2020 hoop ik op de betrokkenheid en inzet die we van jullie gewend zijn.

Groet,

Hielke Onnink.
Voorzitter CDJA

1. Bestuurlijk

1.1 Dagelijks Bestuur (DB)

Tijdens het voorjaarscongres op 10 en 11 mei in Den Haag werd er een nieuwe voorzitter gekozen: Hielke Onnink. Abel van de Sluis volgde Tom Scheepstra op als secretaris en Robin Niemeijer verving Marc Dorst als penningmeester. Na 2,5 jaar besturen trad Klaas Valkering af als bestuurslid communicatie & campagne en werd daarbij opgevolgd door Pauline Maat. Job van den Broek trad af als bestuurslid HRM & afdelingen. Voor deze functie werd geen geschikte opvolger gevonden, waardoor het Dagelijks Bestuur vanaf mei 2019 weer uit zes mensen bestond. Robert Klaassen en Renate Wijmenga werden vicevoorzitter, intern respectievelijk extern.

Op het najaarscongres, op 22 en 23 november in Middelburg, werd Abel van de Sluis voor een termijn van één jaar herkozen als secretaris. Robert Klaassen trad af als bestuurslid politiek & internationaal en werd opgevolgd door Niels Honkoop en Mettina Bleker volgde Renate Wijmenga op als bestuurslid ledenwerving & activiteiten. Ook werd er weer een zevende DB'er toegevoegd; Jeltje Straatman werd verkozen als bestuurslid persvoorlichting & politieke campagne. Pauline Maat kreeg hierdoor de functie HRM & communicatie. Robin Niemeijer en Abel van de Sluis werden vicevoorzitter, intern respectievelijk extern. In december trad Pauline Maat af als bestuurslid, waardoor het Dagelijks Bestuur weer uit zes leden bestond.

1.2 Algemeen Bestuur (AB)

In 2019 is het Algemeen Bestuur tien keer bij elkaar gekomen. Na het najaarscongres van 2019 ziet het rooster van aftreden van het Algemeen Bestuur er als volgt uit:

Algemeen Bestuur

Danny Smit	Drenthe	mei-21
Iris Bouwers	Drenthe (plv)	mei-21
Vacant	Flevoland	
Stefan Ruiter	Flevoland (plv)	nov-20
Thomas Kroon	Fryslân	nov-20
Kjeld Klein	Fryslân (plv)	nov-20
Roosmarijn Lindner	Gelderland	nov-20
Richard Hendriksen	Gelderland (plv)	nov-20
Justin Bus	Groningen	mei-21
Elmen Westerdijk	Groningen (plv)	mei-21
Tim Koetsenruijter	Limburg	mei-21
Ruben Claus	Limburg (plv)	mei-21
Joep van Oss	Noord-Brabant	mei-20
Vacant	Noord-Brabant	(plv)
Roel Kroese	Noord-Holland	mei-20
Mezekir Semire	Noord-Holland (plv)	mei-20
Laura Mak	Overijssel	mei-21
Lars van Schooten	Overijssel (plv)	mei-21
Berj Khassab	Utrecht	mei-20
Klaas van Meerten	Utrecht (plv)	nov-21
Esther Francke	Zeeland	mei-20
Gijs van Wijk	Zeeland (plv)	mei-21
Marieke Pronk	Zuid-Holland	nov-21
Reinder van Meijeren	Zuid-Holland (plv)	mei-20
Lennaert Rolloos	Vrijgekozen	nov-21
Daniëlle Duijndam	Vrijgekozen	nov-20
Helmich Heutink	Vrijgekozen	mei-20

2. Secretariaat

Verantwoordelijk bestuurslid: Abel van de Sluis

2.1 Inleiding

In 2019 was de functie van secretaris veelbewogen. Vaste onderdelen van de portefeuille bleven bijvoorbeeld interne communicatie, het organiseren van congressen, ledenadministratie, Interruptie en de CDJA-Raad. Vanaf mei 2019 kwamen verantwoordelijkheden als de website, nieuwsbrieven en HRM ook bij de secretaris te liggen. Ook neemt de secretaris per november 2019 zitting in de reorganisatiecommissie, die op het najaarscongres van 2020 het eindrapport aan de ALV zal voorleggen. Verder ontwikkelde de Interruptie zich verder als digitaal medium, vond er voor het eerst in twee jaar weer een Raadscongres plaats en werd het gebruik van het DIRK-systeem voor ledenadministratie verder geïmplementeerd.

2.2 Ledenadministratie

In 2019 heeft het CDJA opnieuw gebruikt gemaakt van het DIRK systeem dat door het CDA is ontwikkeld. Het CDA houdt het ledenbestand bij en zorgt ervoor dat afdelingssecretarissen, nadat zij online akkoord zijn gegaan met de AVG- en privacyverklaring, toegang hebben tot het juiste ledenbestand. Het ontvangen van meldingen betreffende nieuwe leden loopt nog niet volledig soepel, maar het Dagelijks Bestuur doet zijn best samen met het CDA naar verbeteringen te zoeken. Om de afdelingssecretarissen meer houvast te geven in het proces van ledenadministratie en AVG-regels (en andere secretariële aangelegenheden), is in september 2019 een secretarisdag georganiseerd voor afdelingssecretarissen. Hieruit is ook een secretarishandboek voortgekomen, dat regelmatig wordt geüpdatet.

Op 31 december 2018 had het CDJA 2008 leden en op 1 januari 2019 1871. Dit verschil komt door de leden die vanwege hun leeftijd worden uitgeschreven bij het CDJA. Op 31 december 2019 had het CDJA 2203 leden en op 1 januari 2020 2006 leden. Het CDJA heeft dus in 2019 een netto groei doorgemaakt van 135 leden.

2.3 Archief

Er bestaat momenteel een digitaal archief via een Google Drive en een back-up op een externe harde schijf. Dit archief gaat terug tot 2012. Hierdoor zijn veel bestanden makkelijk vindbaar. Ook is er op het partijbureau nog een groot papieren archief. Hier is afgelopen jaar door de secretaris met hulp van enkele vrijwilligers meer ordening in aangebracht.

2.4 Congressen

In 2019 heeft het CDJA wederom twee congressen georganiseerd. Het voorjaarscongres vond plaats op 10 en 11 mei in Den Haag. Te gast waren onder meer Pauline Krikke, Ed Nijpels en Sigrid Kaag. Ook werd hier het vernieuwde grondslagenrapport aangenomen en volgde Hielke Onnink Lotte Schipper op als

voorzitter van het CDJA. Hans van den Heuvel was dagvoorzitter.

Het najaarscongres vond plaats op 22 en 23 november in Middelburg. Onder andere Jo-Annes de Bat, Tom Berendsen en Jan-Peter Balkenende waren te gast als spreker. Het CDJA nam hier enkele wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement aan, evenals een nieuw politiek programma. De leiding van het congres was in handen van Joost de Goffau.

2.5. Interne Communicatie & Interruptie

Interne communicatie bestaat uit een hoop contacten die de secretaris onderhoudt. Dit gaat om digitaal en telefonisch contact met leden, afdelingen of andere organen binnen het CDJA, maar soms ook om externe partijen. Daarnaast was de secretaris sinds mei 2019 weer van volledig verantwoordelijk voor en actief in het versturen van nieuwsbrieven (algemene, leden- en afdelingsniewsbrieven). Ook kreeg de secretaris de verantwoordelijkheid over de website. Deze is in het voorjaar van 2019 geüpdatet.

Ook heeft de secretaris het ledenblad Interruptie in zijn portefeuille. De hoofdredacteur van Interruptie is sinds juni 2019 Carina van Os, nadat Abel van de Sluis aftrad wegens zijn nieuwe functie als secretaris. In 2019 verschenen de eerste volledig digitale edities van Interruptie, nadat eind 2018 besloten was de Interruptie voortaan digitaal uit te brengen. Er zijn drie edities uitgebracht: in maart, mei en oktober. Ook heeft de redactie nog éénmaal een papieren editie uitgebracht, die eind december bij onze leden op de mat terecht kwam. Deze editie had het thema van een jaarboek en blikte terug op 2019.

2.6 CDJA-Raad

In 2019 organiseerde de CDJA-Raad voor het eerst sinds januari 2017 weer een Raadscongres. Op 23 maart 2019 ging de CDJA Raad in discussie over het visiestuk over digitalisering. Hoewel het evenement niet enorm druk werd bezocht, vond er een mooi congres plaats en werd het visiestuk na een stevige discussie aangenomen. Tijdens het voorjaarscongres werd er een volledig nieuw Raadspresidium verkozen. Op 5 oktober, tijdens het introductieweekend, organiseerde de CDJA-Raad een debattraining voor de nieuwe leden. Dit werd als zeer positief ervaren door de deelnemers.

Het Raadspresidium bestaat sinds mei 2019 uit:

Paola Alkemade	Voorzitter
Olivier Korthals	Vicevoorzitter
Robbert van Ettekoven	Vicevoorzitter
Aidan Smith	Vicevoorzitter

2.7 Statuten en Huishoudelijk Reglement

In 2019 zijn de statuten niet gewijzigd; de laatste statutenwijziging is in maart 2018 officieel vastgelegd bij de notaris. Wel is op het najaarscongres van 2019 het Huishoudelijk Reglement gewijzigd. Artikel 2.6.14. is toegevoegd om nadere kaders te stellen aan het oprichten van een lokale afdeling. Daarnaast is Artikel 3.1.1. gewijzigd naar de huidige gang van zaken omtrent ledenadministratie.

2.8 HRM

In 2019 is gebleken dat de HRM-commissie geen vruchtbaar voortbestaan had in de vorm zoals de commissie ooit in het leven was geroepen. Los van het feit dat er weinig interesse in de commissie is, zijn de werkzaamheden bemoeilijkt door de gevolgen van de AVG. Hierom is in 2019 een ander doel met de commissie gezocht en is de voorzitter, Sifra Veerman-van Hees, betrokken in het eerste stadium van het selectieproces voor eventuele CDJA-kandidaten bij de komende Tweede Kamerverkiezingen. In september liep haar termijn af, maar er is geen opvolger gevonden. Wel is het Dagelijks Bestuur in samenwerking met Jonathan Provoost, die namens het CDJA in de landelijke scoutingscommissie van het CDA zitting neemt, hard aan de slag gegaan met het aanleveren van namen voor de CDA-talentenpool en het oriënteren op mogelijke jongerenkandidaten bij de verkiezingen van 2021.

3. Communicatie & Campagne

Verantwoordelijk bestuurslid: Jeltje Straatman

3.1. Digitale communicatie

Ook in 2019 was het CDJA weer actief op de sociale media. Zowel op Instagram, Twitter als Facebook is er structureel content geplaatst. In de eerste maanden van het jaar kwam er iedere week een #DilemmaDinsdag online op FB. We kunnen tevreden terugkijken op de politieke discussies die het losmaakte onder de leden. Een effectieve manier om nieuwe onderwerpen voor opiniestukken te peilen onder de leden!

Pagina vind-ik-leuks

- 1 januari 2019: 3.137
- 31 december 2019: 3.287

Bereik

De structurele content in de eerste maanden van 2019 vertaalt zich in een hoger bereik aan bezoekers op Facebook vergeleken met de rest van het jaar. Het gaat dan om het aantal mensen dat een van de berichten minimaal één keer heeft gezien. De maanden februari en maart vallen in positieve zin op met het hoogtepunt op 20 maart 2019: bereik van 70.663 originele bezoekers op één dag. Deze content is wel gesponsord. Deze uitschieter houdt verband met de verkiezingen van de Provinciale Staten. Vanaf juni wordt er niet meer betaald voor berichten op Facebook, wat leidt tot een significante daling in het aantal bezoekers.

Betrokkenheid

De betrokkenheid op sociale media (in dit geval FB) wordt gemeten aan de hand van het aantal klikken op berichten enerzijds en het aantal 'reacties, opmerkingen en deelacties' anderzijds. In de eerste vier maanden van het jaar is het aantal berichten beduidend hoger dan in de maanden die daarop volgen. In de maanden juni-juli-augustus valt het zomerreces, waardoor er in die periode minder berichten zijn gepost.

Ondanks het verschil in aantal gepubliceerde berichten per maand, blijft het gemiddelde aantal betrokkenheidsactie per maand gedurende het jaar stabiel. In aanloop naar de verkiezingen voor de Provinciale Staten in maart 2019 heeft één bericht in deze maand geresulteerd in een bovengemiddeld aantal betrokkenheidsreacties (15.500; 1700). De online campagne voor het Europees Parlement is ook zichtbaar in de statistieken; de maand mei valt positief op.

Het aantal berichten per maand:

Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
16	12	22	16	6	1	3	9	6	6	9	11

3.2. Perscommunicatie

De eerste maanden van 2019 waren media-technisch gezien meer dan geslaagd. Meerdere persberichten zijn geplaatst door ANP, waarna vele landelijke kranten volgden. Lotte heeft daardoor haar periode bij het CDJA kunnen afsluiten met een indrukwekkend aantal media-optredens. Ook met de nieuwe voorzitter hebben we in de laatste maanden van 2019 uitdrukkelijk de media gezocht, veelal door middel van opiniestukken. Deze aanpak – het koppelen van opiniestukken aan tv-optredens - willen we in 2020 voortzetten.

Overzicht persmomenten:

Januari:

16 januari, Lotte & Robert, ND, Diensttijd
23 januari, Lotte, Elsevier, 30-onder-de-30
25 januari, Marc, Radio 1 - DIDD, klimaatdoelen
29 januari, Lotte, Nieuwsuur, Kinderpardon
30 januari, Lotte & Klaas, FD, resolutie proeftijd
30 januari, CDJA, NOS, resolutie proeftijd

Februari:

4 februari, Lotte, Telegraaf, Zomer- Wintertijd
4 februari, Lotte, RD, Zomer- Wintertijd
4 februari, Lotte, ND, Zomer- Wintertijd
4 februari, Lotte, AD, Zomer- Wintertijd
4 februari, Lotte, Diverse n.a.v. ANP, Zomer- Wintertijd
4 februari, Lotte, RD, Kinderarmoederesolutie
5 februari, Lotte, Volkskrant, Renteresolutie
5 februari, Lotte, RD, Renteresolutie
5 februari, Lotte, AD, Renteresolutie
5 februari, Lotte, ND, Renteresolutie
5 februari, Lotte, Diverse n.a.v. ANP, Renteresolutie
5 februari, Lotte, Diverse hogescholen en universiteitsbladen, Renteresolutie
5 februari, Lotte, Nieuwsuur, Klimaat
8 februari, Klaas, AD, CDA-congres
8 februari, Klaas, Parool, CDA-congres
8 februari, Lotte, WNL, CDA-congres
8 februari, Lotte, Spraakmakers radio 1, CDA-congres
8 februari, Lotte, Eenvandaag, CDA-congres
9 februari, Lotte & Klaas, RD, Klimaatresolutie
9 februari, Lotte, WNL opiniemaker radio 1, CDA-congres
9 februari, Lotte, RTL-nieuws, CDA-congres
11 februari, Klaas, Trouw, CDA-congres
11 februari, CDJA, NRC, CDA-congres

11 februari, CDJA, NRC-next, CDA-congres (ander NRC stuk over klimaat)
11 februari, CDJA, FD, CDA-congres
11 februari, Klaas, Diverse hogescholen en universiteitsbladen, Renteaftrek studieschuld
27 februari, Lotte, Trouw, Sociale gezicht CDA

Maart:

8 maart, Lotte, WNL Goede Morgen Nederland, Pensioendiscussie
9 maart, CDJA, Trouw, Gezamenlijke oproep rente
11 maart, CDJA, diverse, Oproep Laks toegankelijkheid onderwijs
21 maart, Lotte, NHN, verkiezingen
31 maart, Tom, Funx, Het koningshuis

April:

2 april, Lotte & Robert, RD, Democratisch deltaplan
5 april, Lotte, WNL 't wordt nu laat, Lotte

Mei:

11 mei, Hielke, RTV Oost, Benoeming
11 mei, Hielke, De Stentor, Benoeming
14 mei, Hielke, RTV Noord, Benoeming

Juni:

1 juni, Hielke, RTV Oost, Benoeming
7 juni, Hielke, M, Pensioen
8 juni, Hielke, WNL tv, koers CDA
24 juni, Hielke, ND, stemgerechtigde leeftijd naar 16?

Juli:

1 juli, Hielke & Robert, ND, Energietransitie

Augustus:

1 augustus, Hielke, Oog tv, persoonlijk
14 augustus, Hielke, NPO Radio 1, Drugs

September:

2 september, Hielke, Metro, voltooid leven
7 september, Hielke, Nieuwsuur, koers CDA

Oktober:

3 oktober, Hielke, Na het nieuws, Wonen

4 oktober, Hielke, Het goede leven, Column

22 oktober, Hielke, boerderij.nl, Landbouw

November:

4 november, Hielke, Het goede leven, Column

7 november, Hielke, Eenvandaag, Koers CDA

17 november, Hielke, NOS, Jongerenparlement

26 november, Hielke, Telegraaf, Wonen

December:

4 december, Hielke, het goede leven, Column

4 december, Jeltje, Volkskrant, Klimaatop Madrid

4 december, Jeltje, PC55, Benoeming

5 december, Jeltje, ED, Benoeming

11 december, Niels, Gouds Dagblad, Benoeming

15 december, Hielke, In&Om Ootmarsum, Universiteit Twente

17 december, Hielke, Thuis in Twente, Universiteit Twente

18 december, Hielke, Tubantia, Universiteit Twente

19 december, Hielke & Jeltje, Eenzaamheid jongeren

4. Ledenwerving & Activiteiten

Verantwoordelijk bestuurslid: Mettina Bleker

4.1 Algemeen

In 2019 is de continuïteit gewaarborgd van de functie Ledenwerving & Activiteiten. De functie heeft vorm en een veelzijdige inhoud gekregen. In onderstaand verslag wordt uiteengezet welke activiteiten hebben plaatsgevonden op de verschillende portefeuilleonderdelen. In 2019 was Renate Wijmenga de verantwoordelijke DB'er van de nieuwe functie ledenwerving & activiteiten en vielen de volgende portefeuilles onder deze post:

- Introductieweekend
- Introdagen & Ledenwerfcampagnes
- Landelijke activiteiten
- Congrescommissie – Organisatie
- Organisatiecommissie

In het najaar van 2019 heeft Mettina Bleker het stokje overgenomen en vielen de volgende portefeuilles onder deze post:

- Introductieweekend
- Introdagen & Ledenwerfcampagnes
- Landelijke activiteiten
- Congrescommissie – Organisatie
- Organisatiecommissie
- Fondsenwerving & Alumni Club

4.2 Ledenwerving

In 2019 zijn meer dan 450 mensen lid geworden van het CDJA. Dit is een enorme groei en die zetten wij door! Daarnaast zijn in 2019 twee nieuwe vormen van ledenwerving in gang gezet, namelijk het aanwezig zijn op verschillende events buiten de introductiedagen om, waar onze doelgroep aanwezig is, en online ledenwerfcampagnes specifiek gericht op bepaalde momenten in het jaar, zoals een Kerstactie. Hier zal in 2020 meer invulling aan gegeven worden; het denken buiten de gebaande paden. Daarnaast zijn er in 2019 twee introductieweekenden geweest, één in april en één in oktober. Tijdens deze weekenden konden de nieuwe leden van het CDJA kennismaken met de vereniging en de diverse gremia. De introductieweekenden waren goed bezocht en we hebben een totaal van meer dan 60 nieuwe leden mogen verwelkomen.

Uiteraard was het CDJA ook te vinden op de vele introductiedagen van de verschillende studentensteden! Het CDJA was in een recordaantal steden aanwezig. In

deze periode hebben we het CDJA goed kunnen profileren. In september was de Ledenmaand waarbij afdelingen een activiteit hebben georganiseerd. Dit jaar hebben we gezamenlijk op landelijk en lokaal niveau in totaal meer dan 80 activiteiten georganiseerd!

4.3 Activiteiten

In 2019 hebben we ingezet op verschillende soorten activiteiten. Nieuwe leden zijn verwelkomd via de al eerder genoemde introductieweekenden, maar ook de oudere CDJA'ers wisten te blijven plakken via de samenwerking met de dertigers, zoals CDA Zuid-Holland, CDJA en CDA Dertigers Duitse Avond of Dertigers, CDJA & Defensie. Allemaal successen!

We wisten de leden daarnaast te vermaken met interessante lezingen, maar ook met een speelse zomeractiviteit of zich in te laten zetten via verschillende vrijwilligersactiviteiten.

4.4 Landelijke activiteiten en de organisatiecommissie

Sinds 2019 is het dagelijks bestuurslid voorzitter van de organisatiecommissie. Nieuwe leden zijn toegevoegd aan de commissie en gaan van 2020 een topjaar maken!

De volgende reguliere, landelijke activiteiten hebben in 2019 plaatsgevonden:

- CDJA Nieuwjaarsborrel
- CDJA Raadscongres
- CDJA Voorzittersverkiezingsdebat
- CDJA Vormingsweekend
- CDJA Introductieweekend
- CDJA PJO Parlement
- CDJA VJC
- CDJA Zomer Kick-off
- Hannie van Leeuwenlezing
- CDJA Introductieweekend
- CDJA Zomerschool
- CDJA NJC

5. Politiek en Internationaal

Verantwoordelijk bestuurslid: Niels Honkoop

5.1 Overdracht en inhoudelijke koers

Tot november 2019 werd de portefeuille Politiek en Internationaal ingevuld door Robert Klaassen; hij droeg zijn functie op het Najaarscongres 2019 over aan Niels Honkoop. In 2019 is veel tijd gestoken in het politiek programma van het CDJA. Dit programma geeft concreet invulling aan hoe wij als jonge christendemocraten de beste koers voor Nederland voor ons zien. Verschillende afdelingen, werkgroepen en andere leden hebben er veel tijd en energie in gestoken. Een overzicht van alle resoluties en andere aangenomen bescheiden treft u hieronder.

Datum	Stuk	Ingediend door	Aangenomen door
16 januari	R Zomer-wintertijd	Werkgroep Europa	AB
16 januari	R Nederland kunstmatig intelligenter	Werkgroepen SEF en DI	AB
20 februari	R Zonnepanelen plaatsen op een zonneladder	Werkgroep DNL	AB
20 februari	R Afvalscheiding als afleiding	Werkgroep DNL	AB
20 februari	R Rechtvaardiging burgerluchtvaart	Werkgroep DNL	AB
20 februari	R Nucleaire energie als deel van de transitie	Werkgroep DNL	AB
20 februari	R Vuurwerkverbod	DB	AB
20 februari	R Klasse Kunstmatige Intelligentie in de Klas	Werkgroepen SEF en DI	AB
20 februari	R Een solidaire AOW voor iedereen	Werkgroep SEF	AB
20 februari	R De regels van het spel	Werkgroep OCW	AB
17 april	R Integrale en regionale cultuurversterking	Werkgroep OCW	AB
17 april	R Versterking culturele infrastructuur	Werkgroep OCW	AB
10 mei	R Voor een jeugdzorg die we door willen geven	Overijssel, Twente en IJsseldelta	ALV
10 mei	R #DOESLIEF	Overijssel, Twente en IJsseldelta	ALV

10 mei	R Een kapsalon uit Rotterdam, kun je dat niet horen dan	Rotterdam, Esther Francke, Daniël Francke, Marieke Pronk, Anne Bijleveld, Hugo Westerlaken, Branco Winkels	ALV
10 mei	Lotte Schipper, lid van bijzondere verdienste	DB	ALV
10 mei	Rapport Grondslagen CDJA	Grondslagencommissie	ALV
19 juni	R Oekraïne	Werkgroep BZD	AB
22 november	R Onderwijs	Groningen	ALV
22 november	R Behoedzaamheid universiteit bij studenten Chinese nationaliteit	Overijssel, Twente, IJsseldelta en Zwolle	ALV
22 november	R Bestrijding zorgcowboys	Overijssel, Twente, IJsseldelta en Zwolle	ALV
22 november	R Ja-sticker voor reclaimedrukwerk	Overijssel, Twente, IJsseldelta en Zwolle	ALV
22 november	R Leefbaarheid in de regio	Overijssel, Twente, IJsseldelta en Zwolle	ALV
22 november	R TREKKER	Overijssel, Twente, IJsseldelta en Zwolle	ALV
23 november	R Trots op de Bossche Bol	Brabant, Viktor van 't Klooster, Robert Klaassen, Sophie Coppoolse, Daan Sanders, Jeltje Straatman	ALV
23 november	Politiek Programma	Politieke Commissie	ALV

5.2 CDA-congressen

Tijdens het voorjaarscongres van het CDA is het CDJA erin geslaagd om een vijftal resoluties aangenomen te krijgen. Deze resoluties zijn opgesteld door uitvoerige participatie vanuit verschillende gremia in onze organisatie. Tijdens CDAvoorjaarscongres door middel van ingediende resoluties en inbreng vanuit onze leden. Voor het Najaarscongres hebben we helaas de deadline gemist voor het indienen van resoluties. Het partijbestuur bleek onverbiddelijk in dezen, waardoor het bestuur er niet in is geslaagd alsnog resoluties in te dienen. Ook de ChristenUnie verklaarde het CDJA tot onze spijt niet-ontvankelijk om resoluties in te mogen dienen. Wel hebben CDJA leden zich actief gemengd in de discussie omtrent een aantal resoluties aangaande de pensioenen en lastenstijgingen. De indieners van de pensioenresolutie – te weten het CDA-seniorenberaad – heeft zich wel bereid

getoond met jongeren in gesprek te gaan over de toekomst van het Nederlandse pensioenstelsel.

Datum	Resolutie
09-02	Renteaftrek studieschuld
09-02	Kansen voor kinderen in armoede
09-02	Volwaardig verlof
09-02	Een solidaire AOW voor iedereen
09-02	Van gele naar groene hesjes

5.3 Werkgroepen

In 2019 hebben de werkgroepen, met uitzondering van december, maandelijks vergaderd in Utrecht. De vruchten van dit werk staan hierboven in het overzicht en zijn na te lezen op de website. De volgende personen hebben in 2019 de werkgroepen voorgezeten en qualitate qua zitting genomen in de Politieke Commissie:

Werkgroep	Voorzitter
Buitenlandse Zaken en Defensie	Arne de Kruijff
Duurzaamheid, Natuur en Landbouw	Dirk Otten
Europa	Lisa Laumen tot februari 2019, Hugo Westerlaken vanaf november 2019
Justitie en Binnenlands Bestuur	Giel Wind tot juni 2019, Noah Brok vanaf juli 2019
Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	Mart de Koning tot juni 2019, Emma den Uijl vanaf juli 2019
Sociaaleconomische Zaken en Financiën	Jeroen Boersma tot juni 2019, Niels van der Molen ad interim vanaf juli 2019
Volksgesondheid, Welzijn en Sport	Vacant, Reinder van Meijeren (ad interim)
Digitalisering en Infrastructuur	Gijs de Vries

Het verloop van (actieve) participanten in werkgroepen is groot. Om deze reden is het voor de werkgroepvoorzitters een extra taak om onderwerpen aan te dragen en de werkgroepleden zo goed als mogelijk te betrekken bij het politieke werk.

5.4. Grondslagencommissie

Elke vijf jaar vernieuwt het CDJA haar grondslagendocument. De laatste versie stamt uit 2012, dus de vernieuwing had eigenlijk al in 2017 moeten plaatsvinden. Voor het opstellen van het nieuwe grondslagendocument heeft Mark van de Fliert als portefeuillehouder Politiek en Internationaal eind 2017 een commissie ingesteld die zich hiermee bezighoudt. De leden van deze commissie zijn Hans Van den Heuvel, Jorden van der Haas, Roeland Spruyt, Marilia Laseur, Mark van de Fliert en Robert Klaassen. In de loop van 2018 kon de commissie tot een conceptversie van het grondslagendocument komen. Helaas kon de commissie in 2018 niet tot een afronding komen van het proces. Het grondslagendocument is uiteindelijk op het voorjaarscongres 2019 vastgesteld door de ALV.

5.5. Politiek Programma

Sinds kort heeft het CDJA een nieuw Politiek Programma. Omdat het CDJA met zijn tijd mee moet gaan, wordt eens in de zoveel jaren het Politiek Programma herzien door een commissie bestaande uit de werkgroepvoorzitters als leden van de Politieke Commissie samen met het bestuurslid Politiek en Internationaal. Redactionele taken werden gedragen door de acht werkgroepvoorzitters; zij droegen zorg voor de eindredactie van het themahoofdstuk dat correspondeerde met hun werkgroep. Ons programma beschikt voor het eerst over een hoofdstuk over Duurzaamheid, Natuur en Landbouw (DNL) en Digitalisering en Infrastructuur (DI). Samen met veel verschillende leden – die inbreng konden geven tijdens de werkgroepenavonden en het voorjaarscongres 2019 – is dit stuk uiteindelijk tot stand gekomen tijdens het najaarscongres 2019.

5.6. Internationaal

Hieronder volgt een overzicht van de leden van het internationaal secretariaat in 2019.

Internationaal secretaris	Carlo de Witte tot maart 2019, Diederick van Wijk vanaf april '19
---------------------------	---

Adjunct internationaal secretaris	Peter Buiting
-----------------------------------	---------------

Het CDJA is actief lid van YEPP (*Youth of the European People's Party*) en heeft in 2019 onder supervisie van het internationaal secretariaat geparticipeerd in verschillende bijeenkomsten (zie tabel op volgende bladzijde).

YEPP-evenement	Locatie	Datum	Deelnemers namens het CDJA
Conference of Presidents	Wenen, Oostenrijk	11-14 april	Diederick van Wijk, Lotte Schipper en Job van den Broek
Council	Valencia, Spanje	12-15 september	Diederick van Wijk en Renate Wijmenga
Conference on "Changing Times, Diversification of Learning"	Kiev, Oekraïne	6-8 december	Diederick van Wijk en Peter Buiting

Binnen YEPP maakt het CDJA zich sterk voor een Europese Unie op kerntaken. De inbreng van onze delegaties is onder meer terug te lezen op de YEPP-website. Het Internationaal Secretariaat werkt nauw samen met verschillende leden van de Politieke Commissie en faciliteert zodoende de discussie binnen het CDJA over Europese thema's.

Daarnaast ondersteunt het Internationaal Secretariaat het Dagelijks Bestuur in het onderhouden van bilaterale relaties met andere christendemocratische jongerenorganisaties in Europa. Hierbij wordt geregeld contact onderhouden met CDAEuroparlementariërs en staf.

Binnen de Politieke Commissie houdt het internationaal Secretariaat in het bijzonder nauwe contacten met de werkgroep Europa. Daarnaast heeft het internationaal secretariaat in 2019 een heel aantal verschillende CDJA-afdelingen en -activiteiten bezocht om de contacten binnen het CDJA warm te houden en om uitleg te geven over het internationale werk.

Naast het werk binnen het YEPP en het CDJA is de Internationaal Secretaris onder meer lid van de buitenlandcommissie van het CDA, waar deze ook in 2019 bij vergadering is aangeschoven. Op deze manier krijgen we te zien waar het CDA zich op het gebied van internationaal werk mee bezighoudt. Daarnaast onderhoudt de Internationaal Secretaris contacten met de CDA-delegatie in het Europees Parlement en met de Internationaal Secretaris van het CDA.

